

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 51 · 19. februar
Sesjonen 2018–2019

Møte tirsdag den 19. februar 2019 kl. 10

President: Tone Wilhelmsen Trøen

Dagsorden (nr. 51):

1. Innstilling fra valgkomiteen om valg av nytt var medlem til Stortingets delegasjon for arktisk parlamentarisk samarbeid (Innst. 151 S (2018–2019))
2. Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2019–2028 (Innst. 164 S (2018–2019), jf. Meld. St. 4 (2018–2019))
3. Innstilling fra finanskomiteen om Lov om verdipapirsentraler og verdipapiroppgjør mv. (verdipapirsentralloven) (Innst. 166 L (2018–2019), jf. Prop. 7 L (2018–2019))
4. Innstilling fra finanskomiteen om Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 21/2018 av 9. februar 2018 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/59/EU om fastsettelse av en ramme for gjenoppretting og omstrukturering av kredittinstitusjoner og verdipapirforetak mv. (krisehåndteringsdirektivet) (Innst. 161 S (2018–2019), jf. Prop. 8 S (2018–2019))
5. Innstilling fra finanskomiteen om Samtykke til å sette i kraft en multilateral avtale for å gjennomføre endringer i skatteavtaler for å motvirke uthuling av skattegrunnlaget og overskuddsflytting, med de foreslåtte valg og forbehold, undertegnet i Paris 7. juni 2017 (Innst. 167 S (2018–2019), jf. Prop. 15 S (2018–2019))
6. Innstilling fra finanskomiteen om en ny sentralbanklov (Innst. 165 S (2018–2019), jf. Meld. St. 7 (2018–2019))
7. Interpellasjon fra representanten Petter Eide til justis- og innvandringsministeren:
«Fredag den 23. februar 2018 tidlig om morgenen ble en familie med tre barn hentet ut fra et hus på Fitjar i en politiaksjon for å returneres til Afghanistan. Ifølge en anmeldelse av Politiets utlendingsenhet (PU) til Spesialenheten for politisaker utøvde politiet betydelig maktbruk ved aksjonen, blant annet ved å bryte opp inngangsdøren og trække opp i sengen der familien sover. Tidligere statsråd Sylvi Listhaug har også bekreftet at politiet var bevæpnet. Familien beskriver også at våpen var trukket ut av hylsteret. 21. september ble en afghansk familie på seks, blant annet en alvorlig syk far, hentet av politiet på Heiane mottak. Et stort antall politibiler og rundt 30 politifolk ble benyttet.

I et brev til PU sier Stord kommune at «politiet nærmast «okkuperer» bustadblokka på mottaket», referert fra Stord24 2. oktober 2018.

Hvorfor mener statsråden at denne typen maktbruk og våpenbruk er riktig ved uttransportering av barnefamilier?»

8. Stortingets vedtak til lov om mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen (havbunnsmineralloven) (Lovvedtak 39 (2018–2019), jf. Innst. 150 L (2018–2019) og Prop. 106 L (2017–2018))
9. Stortingets vedtak til lov om endringer i plan- og bygningsloven m.m. (håndtering av overvann i arealplanleggingen mv.) (Lovvedtak 40 (2018–2019), jf. Innst. 159 L (2018–2019) og Prop. 32 L (2018–2019))
10. Stortingets vedtak til lov om tilskudd til visse private virksomheter med offentlig tjenestepensjonsordning (Lovvedtak 41 (2018–2019), jf. Innst. 157 L (2018–2019) og Prop. 3 L (2018–2019))
11. Referat

Presidenten: Representanten Åsunn Lyngedal, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Den tidligere midlertidig fritatte vararepresentant for Rogaland fylke, Aase Simonsen, har igjen tatt sete.

De innkalte vararepresentanter, for Hordaland fylke, Sigurd Hille, og for Sogn og Fjordane fylke, Steinar Ness, tar nå sete.

Det foreligger tre permisjonssøknader:

- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om permisjon for representanten Hege Haukeland Liadal i tiden fra og med 19. februar til og med 23. februar for å delta i høringer i FN med Den interparlamentariske union i New York
- fra Venstres stortingsgruppe om sykepermisjon for representanten Grunde Almeland fra og med 19. februar og inntil videre
- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om sykepermisjon for representanten Ingalill Olsen fra og med 19. februar og inntil videre

Disse søknader foreslås behandlet straks og innvilget. – Det anses vedtatt.

Fra første vararepresentant for Oslo, Tina Shagufta Munir Kornmo, foreligger søknad om fritak for å møte i Stortinget under representanten Grunde Almeland's permisjon, av velferdsgrunner.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden slik:
For Finnmark fylke: Steinar Karlstrøm 26. februar og inntil videre

For Oslo: Hans Kristian *Voldstad* 19. februar og inn-til videre

For Rogaland fylke: Julia *Wong* 19.–20. februar

Presidenten: Hans Kristian Voldstad og Julia Wong er til stede og vil ta sete.

Statsråd Iselin Nybø overbrakte 1 kgl. proposisjon (se under Referat).

Presidenten: Representanten Mona Fagerås vil fremsette et representantforslag.

Mona Fagerås (SV) [10:02:15]: Jeg vil på vegne av stortingsrepresentantene Torgeir Knag Fylkesnes, Karin Andersen, Audun Lysbakken og meg selv framsette et Dokument 8-forslag om å komme ut av fraværsgrrensens dødvinkel.

Presidenten: Representanten Lars Haltbrekken vil fremsette to representantforslag.

Lars Haltbrekken (SV) [10:02:49]: Jeg vil med dette legge fram et representantforslag på vegne av representantene Audun Lysbakken, Kari Elisabeth Kaski, Arne Nævra, Freddy André Øvstegård, Solfrid Lerbrekk, Petter Eide, Torgeir Knag Fylkesnes, Mona Fagerås, Sheida Sangtarash og meg selv om å stanse planene om sjødeponi i Repparfjorden og Førdefjorden. Dette er jo nesten 17 stortingsrepresentanter i minuttet, noe som tilsvarer det antallet lastebillass med gruveslam som skal dumpes i Repparfjorden. Og som om ikke det var nok, støtter også representanten Karin Andersen forslaget.

Presidenten: Presidenten minner representanten på at man ikke skal argumentere for representantforslaget når det fremmes.

Lars Haltbrekken (SV) [10:03:31]: Det er helt ok.

Jeg vil også framsette et forslag på vegne av stortingsrepresentantene Karin Andersen, Arne Nævra, Audun Lysbakken, Kari Elisabeth Kaski og meg selv om mer effektiv bruk av strøm og støtte til husholdningene for å gjennomføre enøktiltak.

Presidenten: Representanten Kari Henriksen vil fremsette et representantforslag.

Kari Henriksen (A) [10:03:57]: På vegne av stortingsrepresentantene Jonas Gahr Støre, Anette Trettebergstuen, Trond Giske, Elise Bjørnebekk-Waagen, Runar Sjøstad og meg selv vil jeg framsette et representantforslag om en kvalitetsreform for det kommunale barnevernet.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Valg av settepresident

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges en settepresident for Stortingets møte i dag – og anser det som vedtatt.

Presidenten vil foreslå Ingjerd Schou. – Andre forslag foreligger ikke, og Ingjerd Schou anses enstemmig valgt som settepresident for dagens møte.

Sak nr. 1 [10:04:37]

Innstilling fra valgkomiteen om valg av nytt vara-medlem til Stortingets delegasjon for arktisk parlamentarisk samarbeid (Innst. 151 S (2018–2019))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 2 [10:04:53]

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2019–2028 (Innst. 164 S (2018–2019), jf. Meld. St. 4 (2018–2019))

Presidenten: Etter ønske fra utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 15 minutter, og at taletiden blir fordelt slik: Arbeiderpartiet 15 minutter, Høyre 10 minutter, Fremskrittspartiet 10 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Venstre 5 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter, Miljøpartiet De Grønne 5 minutter, Rødt 5 minutter og regjeringen 10 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Marianne Synnes (H) [10:06:09] (ordfører for saken): Jeg vil takke komiteen for samarbeidet i behandlingen av langtidsplanen for forskning og høyere utdanning.

Komiteen holdt åpen høring i saken den 16. januar 2019. Komiteen merker seg at sektoren har vært fornøyd med langtidsplanen for forskning og høyere utdanning som instrument for langsiktig prioritering og styring.

Den reviderte langtidsplanen har fortsatt et tiårig perspektiv, med en konkretisering av mål og innsatsområder for den kommende fireårsperioden. Langtidsplanen skal sette kursen for politikktutviklingen og invest-

ringene i forskningen og høyere utdanning, gi forutsigbarhet for forsknings- og utdanningsmiljøene og bidra til en bedre koordinert politikk.

Forskning og høyere utdanning står sentralt i utviklingen av et bærekraftig samfunn – miljømessig, sosialt, kulturelt, økonomisk og politisk. Høy kvalitet i utdanning og forskning er viktig for et velfungerende arbeids- og næringsliv og for en fortsatt stabil utvikling av det norske velferdssamfunnet.

Å utvikle kunnskap tar tid. Det er derfor viktig å ha et langsiktig perspektiv og vilje til å bruke de ressursene som er nødvendig. Komiteen er enig i at målene og de langsiktige prioriteringene i hovedsak bør ligge fast i den reviderte langtidsplanen for å beholde forutsigbarheten, og merker seg at de tre overordnede målene er videreført. Disse er:

- styrket konkurransekraft og innovasjonsevne
 - møte store samfunnsutfordringer
 - utvikle fagmiljøer av fremragende kvalitet
- Også flere av de langsiktige prioriteringene videreføres:

- hav
- klima, miljø og miljøvennlig energi
- fornyelse i offentlig sektor
- muliggjørende teknologier

I tillegg inneholder den reviderte langtidsplanen en ny langsiktig prioritering: samfunnssikkerhet og samhörighet i en globalisert verden. Komiteen mener at det er en svært viktig prioritering.

I den reviderte langtidsplanen lanseres tre nye opptrappingsplaner, som utgjør totalt 1,5 mrd. kr over fire år. De tre opptrappingsplanene er:

- Et teknologiløft som favner bl.a. muliggjørende industrielle teknologier.
- FoU for fornyelse og omstilling i næringslivet. Komiteen vil her understreke at en tydelig satsing på forskning for fornyelse og omstilling i næringslivet er viktig. Satsinger som forskerutdanning for næringslivet, tiltak for økt kommersialisering, næringsrettet forskning og forskningsbasert innovasjon er gode tiltak i så måte. Et framoverlent næringsliv kan være endringsdriveren som bidrar til at norsk forskning og innovasjon lykkes enda bedre. Ikke minst er det viktig for å få til fornyelsen av offentlig sektor.
- Kvalitet i høyere utdanning. Komiteen imøteser satsingen på kvalitet i høyere utdanning og understreker viktigheten av at utdanningsperspektivet løftes opp i langtidsplanen i like stor grad som forskningsperspektivet. Sterke forskningsmiljøer er viktig, men universitets- og høyskolesektorens fulle potensial blir ikke utnyttet dersom ikke utdanningenes kvalitet løftes tilsvarende.

Norsk økonomi må omstilles fra tung oljeavhengighet til nye næringer som gjør oss konkurransedyktige. Et velutviklet velferdssamfunn må stadig fornye seg, og norsk næringsliv trenger flere kunnskapsbaserte og bærekraftige næringer. Samtidig har Norge ansvar for å bidra til å løse verdens klimaproblemer og å bidra til den globale kunnskapsopprustningen. Langtidsplanen svarer på flere av disse utfordringene.

Til slutt vil jeg for ordens skyld minne om at dette er en melding som omfatter UH-sektoren, universitets- og høyskolesektoren, mens fagskolesektoren, som ikke har krav om forskningsbasert utdanning gjennom UH-loven, har sin egen melding.

Nina Sandberg (A) [10:10:20]: I Arbeiderpartiet har vi sett fram til å få langtidsplanen for forskning og høyere utdanning til behandling. Stoltenberg II-regjeringen tok initiativ til den første langtidsplanen fordi god kunnskapspolitikk krever langsiktige perspektiver. En ambisiøs og riktig innrettet plan, fulgt opp med tiltak og prioriteringer, kommer til å bli essensielt for å ruste Norge for framtiden.

Norge står foran store omstillinger. Kunnskapsinvesteringer er viktigere enn på lenge. Både i Jeløya-plattformen og i Granavolden-plattformen erklærer høyre-regjeringen at forskningsinnsatsen og antall studieplasser skal økes, men i statsbudsjettet er ikke realveksten for forskning over veksten i totalbudsjettet ellers. FoU-investeringene i Norge ligger under snittet i OECD og lavest i Norden. Regjeringen har knapt finansiert nye studie-plasser. Omstilling og fornyelse krever at regjeringen følger opp fine formuleringer med kraftfulle budsjett-prioriteringer. Det er ikke nok å beskrive – det må gjøres. Derfor har Arbeiderpartiet satt av betydelig mer både til forskning og til flere og bedre studie-plasser.

Den første langtidsplanen ble initiert for å skape forutsigbarhet, åpenhet og langsiktighet rundt kunnskapsinvesteringene. Planen skulle bidra til å spisse innsatsen der Norge har strategiske fortrinn, og dekke framtidige kunnskapsbehov på viktige områder. Sektorens tilbakemelding er at planen har fungert godt der den har vært konkret og forpliktende. Derfor er det skuffende at regjeringens reviderte plan går i stikk motsatt retning. Langtidsplanen er blitt mer generell, utydelig og uforpliktende. Det er kanskje bekvemt for regjeringen med moderat satsing, ulne mål og sekkeposter, men det er ikke det norske høyere utdanning og forskning trenger.

Arbeiderpartiet vil ha en plan som er konkret, helhetlig og forpliktende, og som gir sektoren de forutsigbare rammene den trenger. Vi mener at regjeringen svikter de viktigste oppgavene innenfor høyere utdanning og forskning: flere og bedre studie-plasser, videreut-

vikling av fremragende forskning og å bedre forskernes rammebetingelser. Utdanning er like viktig som forskningsoppdraget, men planen mangler virksomme tiltak for å bedre studiekvalitet, og den mangler opptrappingsplaner for studieplasser.

Det trengs et krafttak for å nå ambisjonene i kvalitetsreformen om økt læringsutbytte og bedre tilpasning til arbeidslivet. Vi savner tiltak for å koble utdanning og forskning, tiltak for bedre og mer praksis i studieløpet, tiltak for å koble utdanningen opp mot kommunesektoren, tiltak for mer relevans og kvalitet. Vi foreslår opptrappingsplaner for studieplasser og for nye stipendiater.

God, tilrettelagt og oppdatert infrastruktur er en betingelse for kvalitet i forskning og utdanning. Vedlikeholdsetterslepet og behovet for nybygg er stort, men her svikter langtidsplanen, trass i at Stortinget har fattet anmodningsvedtak om at en investeringsplan og koordning for større bygge- og vedlikeholdsprosjekter skal inn. Så vi gjentar bestillingen om at regjeringen utarbeider en slik forpliktende plan.

Planen tar ikke stilling til – som jeg sa – forskernes arbeidsbetingelser. Forskerkarrieren er i ferd med å bli lite attraktiv. For å rekruttere og beholde gode folk må det legges til rette for bedre arbeidsvilkår. Ikke minst må den høye midlertidigheten ned. Dette har også en likestillingsside. Så vi forventer at regjeringen kommer med en plan for hva myndigheter og institusjoner i fellesskap kan bidra med for å få ned midlertidigheten.

Planen har heller ingen løsning på manglende langsiktighet og utviklingsmuligheter i toppforskningen. Vi mener det er viktig å utvikle tiltak som ivaretar og fremmer fremragende vitenskapelige miljøer i verdensklasse, utover dagens tiårssykluser.

Arbeiderpartiet prioriterer satsing på studenter og forskning foran skatteuttak. Derfor har vi råd til å gjøre mer enn regjeringen. I debatten senere i dag kommer vi til å ta opp blindsoner i planen, som kompetansereform og fagskoler. Andre felt sviktes også, som fornyelse av velferdsstaten, departementenes forskningsinnsats, Plan S, næringslivets bidrag, humaniorafagene, m.m.

Oppsummert er vår konklusjon at langtidsplanen kan bli et langt bedre verktøy for å sette ambisjoner og gi gode styringssignaler for høyere utdanning og forskning enn den planen som regjeringen leverer i dag.

Med dette tar jeg opp det forslaget Arbeiderpartiet har alene i saken, og de forslagene Arbeiderpartiet har sammen med andre.

Presidenten: Representanten Nina Sandberg har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Roy Steffensen (FrP) [10:15:30] (komiteens leder): I oppveksten min på Kvitsøy kunne fiskeoppdretterne sitte hjemme i stua og se ut på oppdrettsanlegget sitt.

Det besto av noen plankebiter festet på isopor med garn som holdt noen tusen fisker samlet innenfor et svært lite område. Etter hvert som fisken vokste og det ble tid for slakting, kunne de på finværsdager med en liten snekke slepe oppdrettet til et slakteri i nabokommunen.

Men tidene forandrer seg: Forskning og utvikling i bedriftene og i universitetene på både teknologi, miljø og økosystemene kombinert med nasjonale satsinger og reguleringer har endret bransjen til å gå fra å være noe som en mann kunne drive med på siden av annet arbeid, til å bli en av Norges største industrier.

Mens jeg jobbet på fiskeoppdrett i årene før jeg ble stortingsrepresentant, jobbet jeg med å føre fisk via en båt vi kjørte fra merd til merd. Neste generasjon laks som skal produseres fra Kvitsøy, skal nå slå følge med resten av landet, skal styres fra føringsflåte, hvor de ansatte nå kan sitte med PlayStation Konsoll og styre, overvåke og kontrollere på en helt annen måte enn hva jeg gjorde for bare seks år siden. Nå består et oppdrettsanlegg gjerne av 1 million fisk, mange ansatte, båter og utstyr for titalls millioner kroner, og det forskes på og utvikles hele tiden ny teknologi i en bransje hvor vi har verdensledende fagmiljøer som produserer nytt utstyr for nye måter å drive på, sånn at konkurransekraften styrkes, bærekraften styrkes, verdiskapingen styrkes, samtidig som de miljømessige fotavtrykkene reduseres.

I dag behandler vi langtidsplanen for forskning og utdanning, og her trekker vi fram nettopp satsingen på hav, på å utvikle verdensledende fagmiljøer og å sørge for at vi har en bærekraftig måte å utnytte ressursene våre på gjennom innovasjon og næringsutvikling. Og det er gjennom innovasjon, forskning, næringsutvikling og langsiktige mål vi også skal løse morgendagens utfordringer. Å løse de store samfunnsutfordringene handler helst om å være i forkant av utviklingen. Vi vet at det kommer en eldrebølge. Vi vet at vi mest sannsynlig kommer til å få enda større utfordringer med sikkerhet og beredskap i tiden framover og migrasjonsutfordringer. Klimaet endrer seg, og vi vet at tilgangen på mat og drikke på verdensbasis kan bli utfordrende. Felles for disse er at de kan løses, som de også er blitt løst tidligere.

Forskning og utvikling og innovasjon vil være helt avgjørende for å forvalte dette, sammen med utdanningssystemet. Langsiktige, prioriterte satsinger gir forutsigbarhet for næringslivet og forsknings- og utdanningsmiljøene og bidrar til en bedre koordinert politikk.

I langtidsplanen gir regjeringen uttrykk for hva den fra et nasjonalt perspektiv mener det er særlig viktig å prioritere i de kommende årene. De overordnede målene gjelder norsk forskning og høyere utdanning som helhet, mens de langsiktige prioriteringene reflekterer områder

der Norge har særlige kunnskapsbehov eller konkurransefortrinn, som eksempelvis hav. Dette er satsingsområder som det er bred politisk enighet om i denne salen.

Fremskrittspartiet er glad for at det satses på bred front for å styrke Norges innovasjonsevne og framtidige verdiskaping, sånn at vi fortsatt kan finansiere velferdssystemet. Det er en helhetlig tankegang bak kunnskaps-satsingen, der langtidsplanen er en viktig del.

Norge må ha gode utdanningstilbud i alle ledd – fra barnehage og grunnskole, til fagskoler, universiteter og voksenopplæring. Realfagsløft, lærerløft, fleksible vekslingsordninger, bedre lærlingordninger, praksisretting – alt dette bidrar til økt kvalitet i utdanningen. Vi får mindre frafall og flere kvalifiserte elever som blir motivert til å bli dyktige fagarbeidere eller akademikere eller forskere. Dette gjenspeiles i regjeringens økte satsing på forskning og høyere utdanning og det særlige fokuset på innovasjon og næringsforskning.

Når det gjelder styrket konkurransekraft og innovasjonsevne, er det en kjent sak at vi i Norge ikke kommer til å bli billigst, men vi kan være best. Både næringslivet og offentlig sektor er avhengig av det.

Jeg er glad for at et flertall i komiteen understreker at olje- og gassnæringen har vært og er viktig for Norge, og at vi må forske på hvordan vi kan hente ut de gjenværende petroleumsressursene. Men vi er også nødt til å forberede oss på en ny økonomisk hverdag hvor olje- og gasssektoren ikke lenger vil være den definitivt største verdidriveren, og hvor næringslivet vil være nødt til å finne nye løsninger for å innovere produkter for å beholde arbeidsplasser og styrke verdiskapingen.

Å utvikle kunnskap tar tid. Derfor må vi ha et langsiktig perspektiv og vilje til å bruke de ressursene som er nødvendige. I tråd med de tre siste regjeringsplattformene styrkes bevilgningene til forskning og høyere utdanning.

I den første langtidsplanen ble det slått fast at de offentlige bevilgningene til forskning og utvikling skulle tilsvare 1 pst. av BNP innen 2019. Det målet nådde vi allerede i 2016. Nå står vi fast på at den samlede forsknings- og utviklingsinnsatsen i Norge skal utgjøre 3 pst. av BNP innen 2030. Da er vi avhengig av næringslivet, og det forskes allerede bra i næringslivet. Bare gjennom SkatteFUNN-ordningen bruker vi milliarder på forskning og utvikling i små og mellomstore bedrifter. Regjeringen skal foreta en helhetlig gjennomgang av virkemidlene og ordningene – ikke for å svekke tilbudet, men for å forenkle og forbedre. For å nå 3 pst.-målet må næringslivet øke sine investeringer i forskning og utvikling, og en av tre opptrappingsplaner knyttet til langtidsplanen er øremerket nettopp for å bidra til dette.

Jeg tror de fleste vil si seg enig i at langtidsplanen er god. Høringen som komiteen hadde, viste at tilbakemel-

dingene fra sektoren er at de stort sett er fornøyd, og at den viser tydelige satsinger og gir forutsigbarhet.

Noe som derimot ble tatt opp av flere, er at det har vært en høy andel midlertidige ansatte i academia. Fremskrittspartiet er opptatt av at universitetene og høyskolene skal være attraktive arbeidsteder som kan tiltrekke seg og beholde talenter innen forskning og undervisning. Andelen midlertidige ansettelser i sektoren er høy, og jeg er glad for at en i regjeringsplattformen har satt som mål å redusere bruken av midlertidige stillinger i offentlig sektor. Jeg tar det derfor for gitt at en får flere muligheter til å drøfte denne problemstillingen i årene som kommer.

Avslutningsvis vil jeg trekke fram et punkt som jeg er spesielt opptatt av. Det handler om å utdanne folk i tråd med arbeidslivets behov. Dette er et mål for regjeringen. Det er omtalt i langtidsplanen, og i årene som har gått, har vi økt antall studieplasser med ca. 4 500 innenfor helsefag, innenfor lærerutdanning, realfag og teknologi, altså fagområder vi vet det per nå er stort behov for.

Fremskrittspartiet er opptatt av at næringslivet og academia skal knyttes enda sterkere sammen. Jeg vet at ministeren jobber med en stortingsmelding om samarbeid mellom høyere utdanning og arbeidslivet, og jeg ser virkelig fram til den. Det er studentene som er morgendagens gründere, som er medarbeidere og ledere i framtiden, og de er avhengig av at det de lærer i studietiden, også er relevant når de kommer ut i arbeidslivet.

Personlig håper jeg at vi i årene som kommer, også kan diskutere en endring i finansieringsnøkkelen, sånn at vi eksempelvis kan få arbeid etter to år som en liten faktor for hvordan studiestedene finansieres. I dag finansieres de først og fremst gjennom produksjon av studiepoeng, mens det er ingen incentiver for hvor studentene havner etter eksamen.

Jeg vet at jeg foreløpig ikke har så mange tilhengere i denne salen for disse tankene. Men både Danmark og Finland har jobb etter studier som en del av finansieringsnøkklene sine, og jeg mener at vi bør høste erfaringer derfra for å se om dette også er noe vi kan gjøre her hjemme.

Det siste var en liten avsporing av debatten om langtidsplanen, men jeg mener det er såpass viktig at det burde bli sagt nå.

Marit Arnstad (Sp) [10:24:18]: Denne langtidsplanen for forskning og høyere utdanning er en revidering av den første langtidsplanen. Det var som kjent den rød-grønne regjeringen som i 2013 fikk gjennomslag for etablering av en nasjonal langtidsplan for forskning og høyere utdanning. Formålet var å prioritere nasjonalt viktig forskningsinfrastruktur og å lage en langsiktig plan for hvordan kunnskapsbehov kan fylles – altså

et middel for forutsigbarhet og langsiktighet for universitets- og høyskolesektoren.

Som det framgår av innstillingen, er det stor enighet om de tematiske prioriteringene i langtidsplanen, og saksordføreren har redegjort godt for det. Men det er heller ikke der den politiske uenigheten ligger. Når Senterpartiet i likhet med resten av opposisjonen har flere kritiske merknader i innstillingen, skyldes det at vi mener at regjeringen ikke har bidratt til å gjøre langtidsplanen til et tilstrekkelig styringsverktøy.

Senterpartiet mener at planen på flere områder er for lite konkret. Som Forskerforbundet har uttalt: Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning har funnet best der den har vært mest konkret og forpliktende. Det er ikke så overraskende at de gir uttrykk for det, men Senterpartiet er enig og mener det er en svakhet ved planen at den ikke er tilstrekkelig konkret, forpliktende og heller ikke er en plan som tar inn over seg hele samfunnsoppdraget til institusjonene. I stedet velger regjeringen å skyve mange av de reelle prioriteringene ut i tid, og det gir ikke den forutsigbarheten som universiteter, høyskoler og forskningsinstitutt trenger.

Jeg har lyst å peke på særlig tre svakheter ved planen, som Senterpartiet har funnet det nødvendig å kommentere:

Det ene gjelder at Stortinget ved behandlingen av forrige langtidsplan var svært tydelig på at regjeringen ved neste korsvei måtte presentere en konkret prioriteringsplan og en koordning for bygg i universitets- og høyskolesektoren. Det har ikke regjeringen levert, og det skaper som sagt en lite forutsigbar situasjon for de mange institusjonene som nå venter på å få realisert sårt tiltrengte byggeprosjekt.

Det som regjeringen i stedet har levert, er bare en oversikt over de totale behovene for bygg og vedlikehold i sektoren. Det er for så vidt greit nok, men i det ligger det ingen prioritering. I den forbindelse har jeg et spørsmål til statsråden, for mange av dem som er listet opp i behovsoversikten, har ventet i årevis. Samtidig hører vi om byggeplaner som overhodet ikke er nevnt i langtidsplanen. I forbindelse med bygging av et nytt gigantsykehus i Oslo skal det være lovt at det skal bygges et nytt medisinsk fakultet for Universitetet i Oslo sammen med det nye sykehuset. Jeg vil gjerne spørre statsråden om hun er kjent med disse opplysningene. Hvis hun er kjent med dem – hvorfor har en akkurat på dette området valgt å prioritere, mens en på alle andre områder ikke er i stand til å prioritere? Og hvorfor skal i så tilfelle en slik prioritering gå foran byggeprosjekter og vedlikeholdsprosjekter som har ventet i årevis på bevilgning fra staten?

Det andre punktet som Senterpartiet ønsker å ta opp, er spørsmålet om strukturendringene i universi-

tets- og høyskolesektoren. De har vært omfattende de siste årene, og det blir nesten ikke berørt i meldingen. I forbindelse med denne meldingen ville det ha vært naturlig å si noe om hvordan en nå ser for seg utviklingen av det nye institusjonslandskapet. Skal det stilles den samme typen krav til alle institusjoner, små som store? Er det noe igjen av høyskoleoppdraget? Hvis det er det – hvordan skal det ivaretas? Har desentralisert utdanning, ikke minst desentralisert etter- og videreutdanning, noe for seg?

Denne typen analyser mangler helt i meldingen. I stedet tyr flertallet i komiteen faktisk til en uriktig historiebeskrivelse: Nei, det var ikke fag som brakte disse enhetene sammen. Det var bare NTNU som fikk lov til å velge etter fag. Alle de andre måtte pent velge etter geografi og slå seg sammen etter hvor de var plassert i landet. Men den overordnede tenkningen om hvordan en nå skal utvikle universitets- og høyskolesektoren basert på den nye strukturen, er fullstendig fraværende i denne meldingen.

Det tredje området jeg har lyst å peke på, er studie-plasser og behovet for studie-plasser i framtida. Vi vet at to av de områdene hvor vi vil trenge mest arbeidskraft i framtida, er i læreryrket og blant sykepleierne. Det er for øvrig noen av de fagene der høyskolene har gjort en utmerket jobb med utdanningene. Men det er en stor svakhet ved planen at behovet for studie-plasser på disse og andre områder ikke er omtalt og konkretisert i den. Det er nok et forhold som reduserer planens totale rolle som et virkelig styringsverktøy.

Med det vil jeg ta opp de forslagene som Senterpartiet står bak i innstillingen som ikke allerede er tatt opp.

Presidenten: Representanten Marit Arnstad har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Mona Fagerås (SV) [10:29:30]: Med Kristin Halvorsen i spissen var det den rød-grønne regjeringen som i sin tid tok initiativet til den første langtidsplanen for forskning og høyere utdanning. Det gjør meg stolt.

Formålet var å skape mer forutsigbarhet, åpenhet og langsiktighet rundt de nasjonale kunnskapsinvesteringene. Langtidsplanen skulle legge tydelige politiske føringer for investeringer i kunnskapsbygg, forskningsinfrastruktur, stipendiater og studie-plasser.

SV vil framheve at det synes å være en utbredt vurdering i sektoren at den første langtidsplanen fungerte godt på de områdene der den var tydelig og konkret. Det er derfor bekymringsfullt når flere viktige høringsinstanser kritiserer denne langtidsplanen for å være for overordnet og generell.

Vi er avhengige av at innsatsen for forskning og høyere utdanning er langsiktig, konkret og tydelig prioritert. Samtidig skal langtidsplanen gi rom for nytenken-

de og grenseoverskridende forskning som kan gi oss ny erkjennelse på lang sikt.

Fordeling og miljø henger tett sammen. Når forskjellene øker, svekkes limet i samfunnet som vi trenger for å kunne omstille samfunnet raskt. Når fattigdommen øker, vil flere mennesker ha mer enn nok med å finne ut hvordan de skal få endene til å møtes. Derfor er det helt avgjørende at gevinstene av verdiskapingen i samfunnet kommer alle til gode, ikke bare en økonomisk elite på toppen.

Forskjellene i Norge øker, og det klimavennlige samfunnet har ikke kommet nærmere med denne regjeringens politikk. Samfunn med små forskjeller er gode samfunn for alle. Vi trenger en politikk for de mange – ikke for de få. Derfor mener også jeg at denne langtidsplanen burde vært mye tydeligere, mer konkret og ikke minst mer ambisiøs på vegne av universitetene, høyskolene og forskningen om det de kan bidra med for å skape et samfunn med små forskjeller og høy tillit mellom folk.

Derfor mener SV at en mer tydelig, forpliktende plan også må omhandle hele samfunnsoppdraget til institusjonene. Vi må hegne om den frie, uavhengige forskningen og prioritere rekruttering av menneskene vi trenger innen forskning, utdanning og innovasjon i framtidens arbeidsliv.

Fremskrittsparti-avtrykket i Granavolden-erklæringen er tydelig, for nå har også Fremskrittspartiets innvandringsskepsis satt sitt stempel på regjeringens politikk for høyere utdanning og forskning. For statsråd Nybø kan det ikke være noe annet enn flaut på vegne av dannespripartiet Venstre at forskjellsutfordringene som beskrives i langtidsplanen, er redusert til et spørsmål om innvandring.

Institusjonene og studentene må gis rammebetingelser som gjør det mulig å oppnå høy forsknings- og utdanningskvalitet. Gode rammebetingelser for ansatte og studenter er viktig for å kunne ivareta og videreutvikle faglig sterke forsknings- og utdanningsinstitusjoner med høy kvalitet.

Det er særlig på to områder SV ønsker å tilføre planen noe. For det første gjelder det vedlikeholdsetter-slepet, der behovet for nybygg og oppgradering i universitets- og høyskolesektoren er stort. Stortinget vedtok, etter forslag fra opposisjonen, at regjeringen må legge fram en investeringsplan med kørdring for større bygg- og vedlikeholdsprosjekter. Nå forventer jeg at dette tas inn som en del av revideringen av langtidsplanen. Det vil bidra til mer forutsigbarhet for universitets- og høyskolesektoren og mer åpenhet rundt politiske beslutninger.

For det andre er det gjort for lite for å legge til rette for å jobbe som forsker, særlig gjelder det en svak innsats

mot den høye andelen midlertidighet i academia. Også forskere blir bedre om de får trygge, forutsigbare liv for seg og familien sin.

Jeg ser at tiden min renner ut, så jeg skal heller komme tilbake litt senere med et innlegg. Men jeg tar opp forslagene nr. 12 og 13, på vegne av SV.

Presidenten: Representanten Mona Fagerås har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Guri Melby (V) [11:34:59]: Vi trenger kunnskap for å løse klimakrisen, helbrede sykdom, utvikle skolesystemet vårt og skape innovasjon. Kunnskap er grunnlaget for demokrati, verdiskaping og velferd. I tillegg er kunnskap verdifullt for den enkelte.

Like muligheter til utdanning er en av de viktigste forutsetningene for personlig frihet. Kunnskap er også nøkkelen til å løse store samfunnsutfordringer. Dersom vi skal lykkes med å omstille norsk økonomi og gjennomføre det grønne skiftet, og dersom Norge skal lykkes med å nå sine klimaforpliktelser, må vi satse på kunnskap. Forskning og høyere utdanning står sentralt i utviklingen av et bærekraftig samfunn og for at vi skal opprettholde velstand og velferd, ta vare på en klode som er i ferd med å bli overbelastet, og ikke minst verne om sentrale verdier som frihet og demokrati.

Derfor har Venstre hatt utdanning og forskning som en av sine hovedprioriteringer så lenge jeg kan huske, og derfor er jeg stolt over at det er en forskningsminister fra Venstre som har lagt fram langtidsplanen som nå er til behandling. Det varmer et Venstre-hjerte å se at den grønne omstillingen går nærmest som en grønn tråd gjennom hele denne langtidsplanen. Det er tydelig gjennom at FNs bærekraftsmål er en integrert del av planen, og at den grønne omstillingen er en sentral del av flere av de langsiktige prioriteringene.

Forskning og utdanning står svært sentralt når det gjelder å møte miljøutfordringene, og vi trenger nye løsninger gjennom forskningsbasert innovasjon. Det grønne skiftet berører alle næringer og sektorer og er et godt eksempel på et tema som går på kryss og tvers av alle tradisjonelle faglige skillelinjer. Derfor er vi avhengig av en helhetlig og langsiktig satsing, slik en langtidsplan legger til rette for.

Det er åpenbart at teknologiutvikling står helt sentralt for både å kutte utslipp, ta vare på naturen og skape nye verdier, bl.a. innenfor energi, transport, industri og landbruk. Her kan Norge bidra. Norge er bl.a. helt i front internasjonalt i utviklingen av grønn skipsfart, og med et godt samspill mellom næringslivet og forsknings- og utdanningsinstitusjonene vil vi kunne bidra til å utvikle teknologi som gjør at utslippene går ned, at havene blir renere, og at norsk maritim industri – som sitter på løsningen – får et større marked.

For å møte de store utfordringene på dette området trenger vi å forstå dem. Klimautslipp og miljøskadelige handlinger gjøres jo av mennesker. Vi må derfor forstå hvorfor vi gjør det vi gjør, og hva som kan få oss til å handle annerledes. Vi må rett og slett vite hvordan vi kan gjøre det enklere både for den enkelte, for bedrifter og for offentlige virksomheter å ta de grønne valgene. Vi trenger derfor ikke å satse bare på teknologiske fag, men også på humaniora og samfunnsvitenskap. Den såkalte humaniorameldingen slo fast at humaniora er en underutnyttet ressurs i møte med de store samfunnsutfordringene, og at de humanistiske fagene må bidra på egne premisser og står helt sentralt i å forstå menneskelig handling, hvordan samfunnet har blitt som det har blitt, hvordan det utvikler seg, og ikke minst hvordan teknologi forandrer livet vårt. Jeg er veldig glad for at dette grunnleggende perspektivet fra humaniorameldingen er løftet så klart fram i denne langtidsplanen.

Regjeringen har høye ambisjoner for det norske kunnskapssamfunnet og satser målrettet på forskning og høyere utdanning. I Norge har vi mange fremragende forskningsmiljøer. Bare i februar har både jeg og flere i komiteen besøkt NTNU og Universitetet i Oslo, og vi har blitt imponert over arbeidet de gjør, når det gjelder både utdanningskvalitet, samarbeid med næringsliv og samfunnsliv, og ikke minst fremragende forskning. Men vi har potensial for å bli enda bedre. Derfor må innsatsen fra både regjeringen, kunnskapsinstitusjonene, næringslivet og andre aktører fortsette med uforminset styrke.

Langtidsplanen skal gi forsknings- og utdanningsmiljøene langsiktighet og forutsigbarhet, og tallfestede opptrappingsplaner er derfor en viktig del av denne langtidsplanen. Jeg har lyst til å trekke fram satsingen på kvalitet i høyere utdanning som en viktig satsing for Venstre. Det var det mange som etterlyste i den forrige langtidsplanen. Undervisning og forskning er likestilte oppgaver for universitetene og høyskolene, men over altfor lang tid har utvikling av god undervisningskvalitet vært nedprioritert, med noen hederlige unntak. Det har rett og slett ikke lønnet seg å satse på dette sammenlignet med forskning. Men heldigvis er dette i ferd med å snu, og denne opptrappingsplanen gir grunnlag for nye satsinger som vil komme studentene til gode.

Jeg stiller meg litt uforstående til at opposisjonen kritiserer at dette området ikke er til stede i langtidsplanen, når det har fått sin egen opptrappingsplan.

I tillegg til de langsiktige prioriteringene som har ligget der fra før, har det nå kommet inn et nytt område – samfunnssikkerhet og samhörighet i en globalisert verden. Jeg merker meg at representanten fra SV stusser over at et parti som Venstre legger fram en langtidsplan der vi problematiserer utfordringer som migrasjon gir,

men jeg mener jo at partier som er grunnleggende positive til innvandring, også må kunne anerkjenne de utfordringene det stiller oss overfor som samfunn. Vi kan ikke bare late som om problemer vi ikke liker, ikke eksisterer. Nettopp derfor er det ekstra viktig at de er løftet fram i denne langtidsplanen.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [10:40:16]: Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning viser på en god måte hvilke forventninger vi som samfunn har til vekst, innovasjon og utvikling. Høy kvalitet i utdanning og forskning er helt sentralt for at vi skal kunne ha et velfungerende arbeids- og næringsliv, og for at vi fortsatt skal ha en stabil utvikling av det norske velferds-samfunnet. Men kanskje viktigst av alt: Kunnskap, forskning og innsikt har en grunnleggende egenverdi i seg selv.

Utvikling av kunnskap og dypere innsikt tar tid. Derfor må vi ha et langsiktig perspektiv. Vi må ha vilje til å bruke de ressursene som er nødvendige. Derfor er det viktig at langtidsplanen er nettopp langsiktig. Den må gi forutsigbarhet, samtidig som den viser vei inn i en ny tid.

Kristelig Folkeparti deler selvsagt regjeringens ambisjon om at Norge skal være et av de mest innovative landene i Europa. Utdanning, forskning og innovasjon, og samspillet mellom disse, er helt avgjørende for å lykkes. Da må det stimuleres til økt forskning og utvikling, både i næringslivet og i offentlig sektor. Det gir grunnlag for styrket konkurransekraft og økt innovasjonsevne.

Så er det selvsagt en forventning fra myndighetenes side om at universiteter, høyskoler, helseforetak og forskningsinstitutter som mottar statlige grunn- eller basisbevilgninger, skal legge langtidsplanen til grunn for sine strategiske prioriteringer. Det samme gjelder Norges forskningsråd og andre deler av virkemiddelapparatet.

Den reviderte langtidsplanen inneholder en ny, langsiktig prioritering, nemlig samfunnssikkerhet og samhörighet i en globalisert verden. Dette er en viktig tematikk å løfte fram.

Fra Kristelig Folkepartis side er vi også særlig opptatt av å ha gode ordninger som stimulerer til internasjonal studentmobilitet. Utenlandsstudenter på kortere eller lengre studieopphold i Norge utgjør en stor ressurs for studiestedet og studentene. Det er av stor verdi for de landene utenlandsstudentene returnerer til. Særlig viktig er det med ordninger som inkluderer studenter fra det globale sør og fra fattige land. Her kommer også forskningssamarbeid mellom Norge og det globale sør inn som et viktig satsingsområde.

Styrket samarbeid basert på gjensidighet vil i tillegg til å frambringe viktig kunnskap bidra til å styrke stu-

dentmobiliteten begge veier. Derfor er jeg glad for at flertallet i komiteen nå er så tydelig og legger dette perspektivet til grunn, og jeg er trygg på at regjeringen følger dette opp på en god måte.

Statsråden har også tidligere vist at hun deler Kristelig Folkepartis engasjement for dette. Det er viktig å legge til rette for kompetansebygging i studentenes hjemland, bl.a. gjennom forskningssamarbeid med utviklingsland og det globale sør.

Bygg og god infrastruktur er viktig for at vi skal kunne ha vekst og gode rammevilkår for utvikling innen sektoren. Gode arbeidsforhold og tilgang til riktige og egnede fasiliteter er helt sentralt. Vi må sørge for at infrastrukturen er tilpasset nye behov. Dette har også Stortinget vært tydelig på tidligere. Derfor er jeg glad for at planen gir en god oversikt over byggeprosjekter i ulike faser, hvilke forventninger regjeringen har til institusjonene, og hva det bør legges vekt på i utvikling av campus og ved investering i UH-bygg i årene som kommer. I tillegg løfter meldingen institusjonenes egen evne til å ta nødvendige grep.

Så vet vi at ikke alle behov kan dekkes ved ombygging og tilpasning av eksisterende bygningsmasse. Vi trenger også nye bygg. Her angir langtidsplanen mål og retning på lang sikt. Startbevilgning til konkrete byggeprosjekter må selvsagt vurderes i de ordinære budsjettprosessene.

Så vil jeg avslutte dette innlegget med å takke saksordføreren og komiteen for et godt samarbeid om denne saken. Jeg opplever i all hovedsak at det er stor grad av enighet om de lange linjene her, og det er bra. Forutsigbarhet kombinert med en offensiv politikk fra regjeringens side er en styrke for videre vekst og utvikling innenfor denne sektoren.

Statsråd Iselin Nybø [10:44:56]: Regjeringen la fram den reviderte langtidsplanen for forskning og høyere utdanning 8. oktober i fjor, sammen med vårt forslag til statsbudsjett for 2019. Jeg har lyst til å begynne med å si at dette er den første stortingsmeldingen fra en Venstre-statsråd siden 2005, og jeg synes det passer veldig godt at det ble en melding om nettopp forsknings- og utdanningspolitikk og om hva vi som samfunn trenger mer kunnskap om de neste årene: for å styrke kompetansen i samfunnet, for å løse klimautfordringene, for å skape det nye næringslivet og for å sikre velferdssamfunnet i framtiden.

Langtidsplanen ser ti år framover, men revideres hvert fjerde år. Planen skal gi forutsigbarhet, og derfor ligger også mye fast fra den første versjonen. Men vi gjør også en del justeringer, rett og slett fordi verden har endret seg siden 2014. For eksempel har vi sluttet oss til Parisavtalen og FNs Agenda 2030, og det påvirker også po-

litikken for forskning og høyere utdanning. Et annet eksempel er den økende digitaliseringen og de raske teknologiske endringene som preger alle deler av samfunnet, og som nå er tydeligere i langtidsplanen.

Målene i langtidsplanen ligger fast:

- å styrke Norges konkurransekraft og innovasjonsevne
- å møte store samfunnsutfordringer
- å utvikle fagmiljøer av fremragende kvalitet

Vi har gjort noen endringer i strukturen for å gi de overordnede målene en tydeligere plass og få fram tydeligere hva som er generelle mål, og hva som er tematiske områder av særlig strategisk betydning for Norge.

De overordnede målene gjelder norsk forskning og høyere utdanning som helhet. Så er det fem langsiktige prioriteringer i planen:

1. hav
2. klima, miljø og miljøvennlig energi
3. fornyelse i offentlig sektor og bedre offentlige tjenester
4. muliggjørende og industrielle teknologier
5. samfunnsikkerhet og samhørighet i en globalisert verden

Disse prioriteringene reflekterer områder der Norge har særlige kunnskapsbehov eller konkurransefortrinn.

Den siste prioriteringen – samfunnsikkerhet og samhørighet i en globalisert verden – er ny. Mange aktører har spilt inn behovet for en ny langsiktig prioritering, og den dekker mange områder som denne regjeringen har prioritert høyt. Regjeringen har som ambisjon å skape et trygt Norge der alle er inkludert. For å lykkes med det trenger vi kunnskap om hva som skaper trygge og velfungerende samfunn.

Det er også tre gjennomgående perspektiver som gjennomsyrrer hele langtidsplanen. Det første er det grønne skiftet. Hvis verden ikke lykkes i å kutte klimagassutslippene de neste årene, er det en svært stor risiko for at klimaendringene vil få alvorlige konsekvenser. Samtidig betyr det at det åpner seg et stort marked for teknologi som kan hjelpe med å begrense utslippene, bl.a. innenfor energi, transport, industri og landbruk. Her kan Norge bidra.

Det grønne skiftet reflekteres også i at bærekraftsmålene som ble vedtatt av medlemslandene i FN i 2015, er en integrert del av planen. Vi anser bærekraftsmålene som sentrale i møtet med vår tids store utfordringer og vil spille en aktiv rolle i oppfølgingen av målene, internasjonalt og i Norge.

Det andre perspektivet, digitaliseringen, preger flere samfunnsområder og spiller en viktig rolle i utviklingen av den grønne teknologien. Norske bedrifter er f.eks. helt i front internasjonalt i utviklingen av selvkjørende fartøyer og automatisering av maritime operasjoner.

Det tredje perspektivet er humaniora. Humaniorafagene er sentrale bidragsytere i alle langtidsplanens mål og prioriteringer. Det er fag som kan gi oss kunnskap som hjelper oss å forstå samfunnsendringene, kulturell usikkerhet og hvordan tillit og legitimitet skapes og vedlikeholdes. Den nye prioriteringen styrker humanioraperspektivet i planen, men humaniora er ikke bare relevant for den siste prioriteringen, det skal bidra innenfor alle de tematiske områdene.

I den reviderte langtidsplanen for forskning og høyere utdanning presenterer vi for første gang en helhetlig politikk for utvikling, forvaltning og prioritering av universitets- og høyskolebygg. Planen gir retning for campusutviklingen ved våre universiteter og høyskoler.

Bygg er et virkemiddel, og regjeringen forventer at universitetene og høyskolene utarbeider gode planer for bygningsmassen sin, for å fremme utdanning og forskning av høy kvalitet. Vi forventer også at de bidrar til det grønne skiftet ved å ta i bruk bærekraftige klima- og miljøløsninger. Universitetene må også prioritere å sikre og bevare sine kulturhistoriske samlinger.

Alle behov kan ikke dekkes gjennom ombygging og tilpassing av det eksisterende. Vi trenger også nye bygg. Derfor gjennomfører denne regjeringen noen av de største byggeprosjektene i sektoren noensinne, f.eks. Campus Ås og Livsvitenskapsbygget ved Universitetet i Oslo.

I langtidsplanen presenterer vi en oversikt over store byggeprosjekter i ulike faser av planlegging. Det gir regjering og storting et godt utgangspunkt for prioritering av universitets- og høyskolebygg i kommende statsbudsjetter.

Regjeringens prosjekt er å legge til rette for økt verdiskaping og nye arbeidsplasser, omstille norsk økonomi og gjennomføre det grønne skiftet. Uten forskning og høyere utdanning i verdensklasse klarer vi ikke den omstillingen. Derfor er langtidsplanen et helt sentralt dokument i regjeringens videre arbeid.

I den reviderte langtidsplanen ser vi hele regjeringens forskningsinnsats under ett. Den inneholder omfattende satsinger på mange ulike felt og sektorer. Det er en langtidsplan som i enda større grad tar i bruk forskning og utvikling for å møte de samfunnsutfordringene vi står overfor. Samtlige statsråder har ansvar for å ha oversikt over sin sektors kunnskapsbehov og bidra til forskning og kompetanseoppbygging innenfor sine ansvarsområder.

Opptrappingsplanene i den første langtidsplanen – på forskningsinfrastruktur, rekrutteringsstillinger og virkemidler for økt deltakelse i EUs rammeprogram for forskning og innovasjon, Horisont 2020 – ble fullført i 2018.

Den reviderte versjonen har tre nye opptrappingsplaner som vi skal bruke 1,5 mrd. kr på de neste fire år-

ene. Vi vil øke bevilgningene med 800 mill. kr til et teknologiløft. Vi skal bruke 450 mill. kr på ordninger som bidrar til FoU for omstilling og fornyelse i næringslivet, og vi skal bruke 250 mill. kr på kvalitet i høyere utdanning. Disse opptrappingsplanene følger vi opp med til sammen 476 mill. kr i 2019.

En langtidsplan for forskning og høyere utdanning er ikke en langtidsplan for ferdig formulerte prosjekter som skal finansieres. Det er heller ikke en detaljert plan for alt regjeringen eller utdannings- og forskningsinstitusjonene skal gjøre de neste årene. Langtidsplanen inneholder noen ambisjoner og peker ut en retning vi vil gå i. Oppfølgingen av planen er allerede i gang, og arbeidet skjer i tett samarbeid og dialog med dem som skal gi utdanningen og utføre forskningen – universitetene og høyskolene våre, helseforetakene, instituttene og bedriftene.

Dette er ikke en plan der alle utfordringer i sektoren skal inkluderes. Det har vært et poeng for oss at denne planen først og fremst skal vise en retning. Den skal peke ut noen mål. Den skal peke ut våre store utfordringer og der vi har noen konkurransefortrinn, sånn at vi kan konsentrere innsatsen vår fram mot det de neste ti årene.

Men det er klart at det også er felt innenfor universitets- og høyskolesektoren som er utfordrende, som vi må jobbe med, men som ikke har fått plass i denne planen. Det antar jeg at vi skal komme tilbake til videre i debatten. Jeg har også registrert at jeg har fått noen spørsmål fra ulike representanter så langt. Jeg regner med at det vil komme enda flere, så jeg kommer til å tegne meg til et nytt innlegg senere i debatten.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Nina Sandberg (A) [10:54:21]: Dette skal handle om fremragende forskningsmiljøer.

OECD har framhevet at Norge må gjøre mer for å dyrke fram fremragende forskningsmiljøer. Hva vil statsråden gjøre når finansieringen av sentrene for fremragende forskning går ut etter ti år? Regjeringen har åpnet for at finansieringen av noen av dem kan forlenges, men har ennå ikke lansert noen varige løsninger på denne utfordringen, heller ikke i langtidsplanen, hvor fremragende forskning ikke engang er en tematisk satsing lenger.

Arbeiderpartiet har forslag i sin strategi, og vi har hatt en interpellasjon for å få fortgang i denne saken, men regjeringen har ikke foreslått noen nye virkemidler som gir de aller beste forskerne gode nok muligheter til å skape ny kunnskap. Så hva vil statsråden svare Edvard Moser og andre som etterlyser handling for toppkvalitet?

Statsråd Iselin Nybø [10:55:07]: Fremragende forskning var viktig i den første langtidsplanen, og det

er viktig i den reviderte langtidsplanen. Uten fremragende forskning klarer vi ikke å løse de store utfordringene verden står overfor. Norge kan bidra med sin lille del, og vi må jobbe sammen med andre og internasjonale forskere for å skape de gode internasjonale miljøene. Vi har flere gode miljøer i dag. Vi ønsker at de skal bli enda bedre, og at vi skal få flere slike miljøer.

Nå er det slik at Forskningsrådet har en evaluering av denne såkalte SFF-ordningen, så det vil vi komme tilbake til når de er ferdige med den evalueringen. I tillegg er det ikke lenger en begrensning i antall ganger en kan søke om den typen finansiering; den vil en kunne søke om på ny når den går ut. Regjeringen har i 2019 styrket verdensledende fagmiljøer med 40 mill. kr, og jeg vil helt til slutt nevne at Moser-miljøet også er en del av statsbudsjettet.

Nina Sandberg (A) [10:56:19]: Studieplasser er blant de viktigste innsatsfaktorene i systemet for forskning i høyere utdanning, og OECD har løftet fram to typiske trekk for land med velutviklede systemer for forskning og innovasjon. Det første er at det investeres langsiktig i kunnskapsbasen, altså gjennom investering i menneskelige ressurser: utdanning, rekruttering, kapasitetsbygging og utstyr. Det andre er at landene styrker konkurransevnen gjennom prioriterte satsinger for å møte store samfunnsutfordringer.

Regjeringens utkast til langtidsplan beskriver samfunnsutfordringene greit, men den svikter når det gjelder prioriteringer og opptrappingsplaner, særlig gjelder det kunnskapsbasen utgjort av studieplasser og rekrutteringsstillinger. Hvorfor velger statsråden å gjøre kunnskapsinvesteringene kortsiktig og fragmentert i de årlige budsjettforhandlingene, istedenfor langsiktig og helhetlig og åpent i opptrappingsplaner i langtidsplanen?

Statsråd Iselin Nybø [10:57:19]: Vi har valgt å legge fram en langtidsplan med tre opptrappingsplaner på til sammen 1,5 mrd. kr over de neste fire årene. Det er en formidabel satsing på forskning og høyere utdanning. Det er 800 mill. kr til et teknologiløft. Dette teknologiløftet vil ikke være et løft som bare skal gjøres på Kunnskapsdepartementets område; det vil være et teknologiløft som vil være relevant for mange fagfelt, for mange departementer. Studieplasser kan være en del av det.

Så er det slik at vi har satset betydelig på studieplasser de siste årene. Det har økt med 4 545 plasser fra 2014 til 2019 i årlige opptak. Heldigvis er det slik i Norge at høyere utdanning er tilgjengelig for flertallet av befolkningen. De som ønsker seg høyere utdanning, de som har kompetanse til å komme inn på høyere utdanning, har muligheten til det. Vi ser at det er flere som ønsker det. Det synes jeg er bra. Dette er noe vi må vurdere i de kommende statsbudsjettene.

Nina Sandberg (A) [10:58:24]: God infrastruktur og tilrettelagte bygg er sentrale betingelser for kvalitet i forskning og utdanning, ja, vi kan si det så sterkt som regjeringen gjør selv i innledningen til langtidsplanen:

«Bygg, utstyr og annen infrastruktur er grunnleggende innsatsfaktorer for å nå overordnede mål for forsknings- og utdanningspolitikken.»

Behovet for nybygg, vedlikehold og oppgraderinger på universiteter og høyskoler er stort. Regjeringens forslag til langtidsplan serverer bare en liste over allerede igangsatte byggeprosjekter, til tross for at Stortinget har fattet et anmodningsvedtak om at planen skal ha en investeringsplan og en koordeining for større bygge- og vedlikeholdsprosjekter. Hvorfor har ikke regjeringen levert med hensyn til det Stortinget har bedt om? Og mener ikke regjeringen at det trengs langsiktige rammer for grunnleggende innsatsfaktorer?

Statsråd Iselin Nybø [10:59:17]: Jeg mener at regjeringen leverer når det kommer til bygg. For det første er det slik at vi nå er i gang med å bygge Livsvitenskapsbygget, samt et av de byggene som ble nevnt i forrige langtidsplan. Ocean Space Centre er løftet inn i Granavolden-plattformen. Vi har lagt til rette for en oppgraderingsordning på 161 mill. kr, som gjør at universitetene kan søke om midler som de kan bruke på å lage nye arealer, mer oppdaterte, mer moderne arealer, for nye undervisningsformer. Dette er en viktig del av kvaliteten i den undervisningen som de er i stand til å gi. Jeg mener at gjennom langtidsplanen for forskning og høyere utdanning legger vi godt til rette for at regjering og storting kan gjøre prioriteringer for konkrete byggeprosjekter i de enkelte statsbudsjettene som kommer. Og det er slik at noen ganger må noen behov gå foran. For eksempel har Arkeologisk museum ligget lenge, men vi ser at det er behov for å framskynde Vikingtidsmuseet.

Marit Arnstad (Sp) [11:00:36]: Jeg skal gå litt videre på det, for det Stortinget ba om, var en koordeining og en prioritering. Det departementet har levert, er ikke det, og departementet skriver sjøl i fotnoten på side 86: «Departementet har ikke vurdert innhold, behov for eller prioritering mellom byggeprosjektene.» Det er bare en opplisting av ulike byggebehov som er meldt inn fra sektoren. Det er overhodet ingen koordeining, heller ingen prioritering. Så der har ikke regjeringen levert på det Stortinget ba om.

I tillegg kommer det nå signal om at UiO kan få et nytt medisinsk fakultet til et par hundre millioner kroner i forbindelse med byggingen av et gigantisk nytt sykehus i Oslo. Er statsråden kjent med de planene, og hvordan vil de føye seg inn i disse ikke-prioriterte prosjektene?

Statsråd Iselin Nybø [11:01:26]: Det er to ganske store spørsmål i ett spørsmål. Jeg skal prøve, og begynner med OUS: Bygging av nytt sykehus vil ligge til Helse- og omsorgsdepartementet. Det er i så fall de som vil legge planer for å bygge et nytt sykehus. Ved bygging av nye sykehus inkluderer vi også arealer til undervisning av bl.a. medisinstudenter. Jeg har fått opplyst at nye arealer i et prosjekt som OUS vil kunne utløse en husleiekostnad for Universitetet i Oslo, som det her er snakk om, på inntil 200 mill. kr. Så har vi et regelverk som sier at universitetet kan få husleiekompensasjon for inntil 75 pst. av kostnadene. Det vil for Universitetet i Oslo sin del bety at de allikevel vil kunne få en betydelig økning i utgifter som følge av bygging av et nytt sykehus i Oslo.

Marit Arnstad (Sp) [11:02:29]: Det var interessante opplysninger, og det står for så vidt også under tabellen her: «Tabellen omfatter ikke universitetsarealer i nye sykehusbygg». Men når en har sittet i regjering, vet en at alt skal betales for, alt skal argumenteres for overfor Finansdepartementet, og økte kostnader knyttet til utleie av areal skal også betales for. Det betyr at dersom UiO får sterkt økte kostnader på grunn av dette, kommer også det til å være en utgiftspost for staten. Da er mitt spørsmål: Hvordan står den prioriteringen i forhold til den opplistingen av bygg som har ventet i årevis her, og som ikke er prioritert fra regjeringens side?

Statsråd Iselin Nybø [11:03:09]: I langtidsplanen for forskning og høyere utdanning lister vi opp de prosjektene som er i UH-sektoren. Det betyr, som også representanten Arnstad sier, at f.eks. sykehusbygg ikke er en del av den opplistingen, for vi tar bare det som er i sektoren vår. Per nå er det tre byggeklare prosjekter. Det er Arkeologisk museum i Stavanger, som har ventet lenge, det er Elgeseter gate på NTNU, som representanten kjenner veldig godt, og så er det Vikingtidsmuseet ved UiO, som har et sterkt behov, som har medført at det har blitt løftet fram i Granavolden-erklæringen, nettopp på grunn av at det skjer ting med vikingskipene våre som gjør at det har kommet foran i køen, foran de andre prosjektene – som følge av det som skjer med selve gjenstandene og vikingskipene.

Men dette henger sammen, og kostnadsøkningen UiO vil måtte få med et nytt sykehus i Oslo, er noe som også må vurderes i de kommende statsbudsjettene.

Mona Fagerås (SV) [11:04:20]: Vi har i dag lagt inn et løst forslag, hvor vi ber regjeringen redusere andelen midlertidige stillinger blant vitenskapelig ansatte til nivået for arbeidslivet for øvrig, og at man i samarbeid med sektoren utarbeider en forpliktende plan for hvordan dette målet skal nås. Vil ministeren kunne støtte et

slikt forslag, eller mener ministeren fortsatt det hun sa på høringskonferansen tidligere i vinter, at dette er et ansvar institusjonene selv må ta?

Statsråd Iselin Nybø [11:05:00]: Jeg mener dette er et ansvar som institusjonene skal ta. Det er et ansvar som institusjonene ikke har tatt. Det er et stort rom for universitetene og høyskolene våre som de ikke benytter seg av, til å ansette folk i faste stillinger heller enn i midlertidige stillinger. Jeg mener midlertidigheten i denne sektoren skal ned. Derfor har jeg innkalt rektorene på de universitetene som har høyest andel midlertidig ansatte, til et møte i mars for nettopp å diskutere dette. Men det er de som sitter og gjør ansettelsene, det er de som må ta ansvaret for å få ned midlertidigheten i sektoren. Jeg mener at det er ingen gode grunner til at de ikke skal klare å få det tallet ytterligere ned. Det har gått ned litt de siste årene, men det er på langt nær godt nok. Så dette kommer jeg til å følge tett, og jeg kommer til å følge det opp, for det tallet må ned. Universitetene og høyskolene er selv opptatt av sin egen autonomi og selvstendighet. Da må de vise at de også tar ansvaret.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme.

Martin Henriksen (A) [11:06:12]: I framtidens arbeidsliv vil digitalisering, robotisering og automatisering endre stadig flere jobber i stadig raskere tempo. Nye næringer kommer til, andre næringer vil forsvinne eller endres fundamentalt. Det stiller større krav til at vi klarer å gi alle fornyet kompetanse.

Høyere utdanning har åpenbart en helt avgjørende rolle i å tilby etter- og videreutdanning i det omfanget og med den kvaliteten som trengs. I en tid da Norge står foran store omstillinger, må alle sektorer som skal være en del av kompetansereformen, trekkes med tidlig og med store nok ambisjoner.

I denne langtidsplanen for høyere utdanning og forskning finnes det overraskende nok ikke et fnugg av det som må være en helt sentral jobb for høyere utdanning og forskning i årene framover, nemlig kompetansereform. At kompetansereformen ikke er forankret i langtidsplanen, er en stor mangel. Jeg vil nærmest kalle det en tjenesteforsømmelse av regjeringa. Det er fremdeles en gåte hvorfor kompetansereformen ikke er funnet verdig en plass i denne langtidsplanen.

Livslang læring vil kreve at universiteter og høyskoler får en helt annen rolle i å videreutdanne den voksende befolkningen. Derfor foreslår vi at høyregeringa i sitt arbeid med en kompetansereform for arbeidslivet forankrer den kompetansereformen i prioriteringen i langtidsplanen for forskning og høyere utdanning for å sikre helhet og sammenheng i utdannings- og kompetansopolitikken.

Det er flere som har nevnt at der den forrige langtidsplanen var vellykket, var særlig der den var konkret og man hadde konkrete oppfølgingsplaner. Flere her har nevnt utfordringen med at langtidsplanen ikke er konkret nok på flere områder. En utfordring Arbeiderpartiet vil trekke fram, er at den er for svak på kvalitet i høyere utdanning og helt uforpliktende om studieplasser.

Det trengs et krafttak for å heve studiekvaliteten og for å nå ambisjonene fra kvalitetsreformen om økt læringsutbytte og bedre tilpasning til arbeidslivet. At studentene får en forskningsbasert utdanning, er noe av det viktigste for å sikre at de tar med seg kunnskap over til samfunns- og næringslivet. Derfor trengs det tette koblinger mellom forskning og høyere utdanning på alle nivå. Langtidsplanen burde ha vært konkretisert på hvordan man skal videreutvikle forskningsbaserte utdanninger av høy kvalitet, og det er noe Arbeiderpartiet savner.

Når de reelle prioriteringene skyves til de årlige budsjettene, blir oppfølgingen mindre forpliktende. Arbeiderpartiet frykter at nedprioriteringen av studieplasser kommer til å fortsette. Det er nettopp dette som er denne regjeringas hvileskjær: mangelen på studieplasser. Vi ser allerede innen helsefag at vi mangler mange utdannede. Allerede mangler det 5 900 sykepleiere. Samtidig er det kø utenfor våre høyere utdanningsinstitusjoner, universiteter og høyskoler av folk som ønsker å søke seg til helsefag. Det var i fjor 50 000 søkere til 10 000 plasser. Fire av fem søkere innenfor disse utdanningene fikk altså nei. Ikke alle disse skal komme inn på helsefaglig utdanning, men vi ser et helt åpenbart behov for en mer offensiv satsing. Også innen andre sektorer er det mangler og større behov enn det regjeringa har lagt opp til, f.eks. innenfor IKT.

Jeg hører at både representanten Steffensen fra Fremskrittspartiet og statsråden trekker fram at denne regjeringa har opprettet 4 500 studieplasser. Et forbehold der er at det er under forutsetning av at disse studieplassene er fullt ut opptrappet. Det er også sånn at de fleste studieplassene har kommet i forlikene med regjeringa, og det er rart at Fremskrittspartiet skryter av det. Evnen til å prioritere studieplasser synes å forsvinne idet partiene tar steget inn i regjeringskontorene. For å sammenligne med den rød-grønne regjeringa: I løpet av åtte rød-grønne år ble det opprettet 23 000 studieplasser.

Denne regjeringa møter ikke behovet for flere studieplasser og har tatt ned nivået på økningen i studieplasser betraktelig og dramatisk. Derfor har vi et forslag om at langtidsplanen burde hatt opptrappingsplaner for behovet for nye studieplasser og nye stipendiatater for å få viktige profesjoner i velferdsstaten og for å sikre viktig kompetanse for næringslivet.

Jorodd Asphjell (A) [11:11:38]: Fagskolenes bidrag er usynlige i denne langtidsplanen. Fagskolene nevnes ikke i langtidsplanen i det hele tatt, selv om de har fått status som høyere yrkesfaglig utdanning, og fagskolene spiller en viktig og nødvendig rolle i en kompetansereform der mennesker skal lære hele livet.

Denne høyreregjeringen bør synliggjøre og nyttiggjøre seg fagskolenes kompetanse og utdanningstilbud. Det var Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiets bekymring da vi behandlet fagskoleloven. Derfor foreslår vi at høyreregjeringen må komme tilbake med en opptrappingsplan for antall studieplasser ved fagskolene som tar høyde for å dekke næringslivets økende behov for fagarbeidere. Det ble selvsagt nedstemt av disse partiene.

Stortinget har vedtatt at fagskoleutdanningen ligger på et nivå over videregående opplæring, og at betegnelsen skal være «høyere yrkesfaglig utdanning». I Innst. 289 L for 2017–2018 understreker komiteen:

«Fagskolene må både synliggjøre seg selv, og bli synliggjort, som en godt integrert del av et helhetlig utdanningssystem og som et fullverdig og likeverdig alternativ til universitets- og høyskoleutdanning.»

Det er vel som statsråden sier, at dette må de ta ansvar for selv. Nei, det er derfor vi lager en langtidsplan, og det er derfor vi har disse forslagene – for at fagskolene skal spille en viktig rolle ut fra det behovet som næringslivet etterspør i hele landet. Arbeiderpartiet stiller seg derfor svært undrende til at fagskolene ikke er omtalt i forslaget til revidert langtidsplan og heller ikke er nevnt som en del av virkemiddelapparatet for å nå de prioriterte områdene.

Arbeiderpartiet vil videre vise til at regjeringen vil utarbeide en kompetansereform, Lære hele livet. Derfor er det uheldig at fagskoler ikke er nevnt som en sentral aktør i regjeringens omtale i langtidsplanen, og en legger dessuten til grunn at regjeringen i det videre arbeidet både synliggjør og nyttiggjør seg fagskolenes kompetanse og utdanningstilbud. Komiteen har tidligere understreket at fagskolene spiller en viktig rolle i å tilby samfunnet korte og yrkesfaglige utdanninger, som er et godt bidrag til at befolkningen skal lære hele livet.

Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti skriver at langtidsplanen for forskning og høyere utdanning ikke omfatter fagskolesektoren, da fagskolene ikke er underlagt lov om universiteter og høyskoler. Man skriver også at fagskolemeldingen og revideringen av fagskoleloven hadde som mål å gjennomføre et kvalitetsløft i fagskolene og likestilte fagskolestudenter med andre studenter. Da skulle man i langtidsmeldingen forvente at statsråden og regjeringen løftet dette området opp på det nivået som både komiteen og Stortinget har sagt, og ikke minst hva hele næringslivet etterspør. Der-

for er det helt uforståelig for oss at fagskolene er uteglemt fra det gode selskap i langtidsplanen for de neste ti årene – de neste ti årene. Det sier noe om ambisjonsplanen, om ambisjonen til statsråden og ambisjonen til disse partiene for fagskolenes betydning i samfunnet i årene som kommer.

Helt avslutningsvis: Komiteen var på et besøk til Trøndelag for kort tid tilbake. Vi besøkte bl.a. NTNU, Kavlisenteret – Edvard og May-Britt Moser. Her ble det etterlyst klare signaler om hvordan disse forskningsinstituttene skulle finansieres i framtiden. Jeg vil da referere en komitémerknad, som er skrevet av bl.a. Carl I. Hagen:

«Disse medlemmer mener at det bør tenkes enda lengre innen forskningspolitikken enn det tidligere har vært gjort. Det er mange dyktige forskere i Norge, og noen av dem er verdensledende.»

Men denne langtidsmeldingen svarer i hvert fall ikke på den komitémerkningen. Den svarer heller ikke på hvordan vi skal ivareta alle de dyktige forskerne, de dyktige forskningsmiljøene, og på hvordan vi i framtiden skal være verdensledende på disse områdene.

Regina Alexandrova (H) [11:16:20]: Langtidsplanen inneholder en ny langsiktig prioritering. Denne omhandler samfunnssikkerhet og samhörighet i en globalisert verden. Dette er komplekse tema. Samfunnssikkerhet involverer mange fagfelt som må ses i sammenheng. Tverrfaglighet i både forskning og utdanning er nødvendig.

Verden er i konstant endring. Tilliten utfordres både innenfor og mellom samfunn og kulturer. Motsetninger blir polarisert. Migrasjon preger samfunnsutviklingen og bidrar til økende ulikheter på grunn av krevende integrering. Politisk og religiøs ekstremisme utfordrer samfunnsstrukturen på nye måter. Kunnskap som åpner opp vår forståelse for dype samfunnsendringer, kulturell usikkerhet og hvordan tillit og legitimitet skapes og vedlikeholdes, må prioriteres også innen forskning. Det trengs kunnskap om hvordan institusjoner som holder det moderne samfunnet sammen, håndterer disse utfordringene, og hvilke institusjonelle ordninger som gjør det mulig å leve med økende kulturelle forskjeller og interessekonflikter. Samtidig utfordres samfunnssikkerheten av alvorlige naturhendelser, globale helsetrusler, svikt i energi- og matforsyning eller tilsiktede handlinger som terrorisme, sabotasje og kriminalitet. Alle disse utfordringene må møtes med kunnskap.

I statsbudsjettet for 2019 følges de nye prioriteringene om samfunnssikkerhet og samhörighet i en global verden opp med 47 mill. kr. Det skal satses på å opprette et fyrtårnprosjekt i Norge, i Norges forskningsråd, innenfor IKT-sikkerhet for å sikre nasjonal spesialistkompetanse, SAMRISK-programmet i Forskningsrådet

for å videreutvikle forskningen om samfunnssikkerhet generelt og IKT-sikkerhetsforskning spesielt samt satsing på IKT-sikkerhet og kryptologiforskning.

Dette er verken moderat satsing eller ulne mål, slik representanten Sandberg fra Arbeiderpartiet uttalte fra talerstolen tidligere i dag. Regjeringen vil sikre et godt og oppdatert kunnskapsgrunnlag om forhold av betydning for sosial samhörighet og stabilitet og et trygt og sikkert samfunn. Forskningsinnsatsen vil styrkes i relevante utdanninger om potensielt negative effekter og sårbarhet som følge av bruk av teknologi og digitalisering, og det vil bli prioritert forskning på hvordan vi skal sikre oss mot våre menneskeskapte og ikke-menneskeskapte trusler.

Med disse nye satsingsområdene i langtidsplanen viser regjeringen at vi tar vår krevende samfunnsutvikling på alvor og realiserer tiltak innenfor forskning og utvikling for å møte de nye utfordringene vi står overfor nå, og for framtidig utvikling.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [11:20:20]: Langsiktighet i styringssignaler og investeringer må til for å bygge miljøene, infrastrukturen og rammene rundt folkene som står for utdanningen og kompetansen som tar Norge videre. Høyere utdanning er ikke bare teoretisk kunnskap, men også avanserte ferdigheter og praktisk rettet kompetanse.

Senterpartiet mener helhet i kunnskapspolitikken og et bedre samarbeid mellom departement innen forskning, utvikling og innovasjon må til for å sikre at alle departement har tilstrekkelig koordinering på tvers. Det må det være kultur for. Videre i stortingsmeldingen vektlegges økt samarbeid med arbeidslivet og en styrking av arbeidslivsrelevansen i utdanning og forskning. Dette er viktig.

Styrket konkurransekraft og innovasjonsevne må inkludere hele næringslivet som bærebjelke for sysselsetting og utvikling. Reiselivet er et eksempel på en stor næring der forskningsinnsatsen ikke holder tritt med verdiskapingen. For å øke næringslivets andel av forskningen opp til 2 pst. av BNP innen 2030 trenger vi styrking av virkemidler som utløser forskning i og for næringslivet. Så må vi grunne litt ved den entydige hyllesten til nærings- og arbeidslivet som driver i samfunnet.

I fjor fikk vi omsider løftet fagskoler til høyere yrkesfaglig utdanning, som Senterpartiet hadde etterspurt i lengre tid, uten at vi ser spor av det i langtidsplanen. Næringslivet ber om flere studieplasser og mer aktivitet ved fagskolene, men får det ikke. Regjeringen må anerkjenne at fagskolene spiller en nøkkelrolle, og at deres kompetanse må bli brukt for å nå målene i langtidsplanen, derunder omstilling og fornyelse i privat og offentlig

sektor, økt samarbeid mellom offentlig sektor, næringslivet og utdanningsinstitusjonene og økt relevans i utdanningene og forskningen.

Praksis, prosjekt, gründerskap og internasjonalisering koblet opp mot næringsklynger bør ha fagskoler som katalysator. I den kommende kompetansereformen for det bredere synet på og mobilisering rundt kompetanse og livslang læring i Norge må fagskolene med, også i langtidsplanen. Men statsråden med ansvar for kompetansereformen og fagskolene er ikke engang til stede her nå.

Fagskolerådet er i dialog med European Centre for the Development of Vocational Training spørsmål om retning til høyere yrkesfaglig utdanning, samarbeid med næringslivet, utforming av læringsmodeller, praksis og arbeidslivsorientering er aktuelt. Her må statsrådene henge med.

OECD konkluderer med at dagens forskningspolitikk ikke ruster oss godt nok for å håndtere omstillingen Norge må gjennom. Satsingen må opp, fagskolene må med.

Lars Haltbrekken (SV) [11:23:39]: For å nå klimamålene og unngå de alvorligste konsekvensene av klimatrusselen må vi sørge for at de store pengene går til forskning og utdanning innenfor sektorer hvor vi kutter utslipp og skaper nye arbeidsplasser.

Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning tar i altfor liten grad inn over seg hvor enorm omstilling Norge står foran, når vi vet at inntektene fra petroleumsektoren vil falle dramatisk, og at verden må omstille energiforbruket sitt fra fossil til fornybar energi. Endrer vi ikke olje- og gasspolitikken vår, vil det være alvorlig for både nåværende og kommende generasjoner når klimaendringene allerede er i gang og setter stadig større spor rundt oss i hverdagen.

Regjeringens plan for å finne mer olje- og gassressurser er derfor dypt uansvarlig. Vi har allerede funnet mer olje og gass enn vi kan svi av dersom vi skal klare å ha et levelig klima. Derfor må nye forskningsprosjekter handle om det vi trenger mer av, ikke det vi trenger mindre av. Det betyr at det er på høy tid å vri forskningsressursene fra petroleum og over på andre næringer, også for å utvikle nye arbeidsplasser og unngå stor arbeidsledighet når denne omstillingen kommer.

Petroleumsnæringen har høy kompetanse, en kompetanse som kan bidra til å utvikle næringslivet i flere sektorer – en mer miljøvennlig maritim sektor, kompetanse innenfor helsesektoren og også andre områder. Derfor bør det legges langt mer ressurser inn i tiltak som kan bidra til kompetanseoverføring fra oljesektoren til andre sektorer og bygge på erfaringer fra prosjekter som Pumps & Pipes, hvor vi får teknologioverføring fra olje-

industrien til helsesektoren. Dersom de store pengene fortsatt skal gå til en sterkt statlig subsidiert petroleumsforskning, er det bekymringsfullt, og det bidrar ikke til den omstillingen vi alle vet at vi skal gjennom i løpet av de kommende årene. Det er ikke bare bekymringsfullt for miljøsituasjonen, men også for vår evne til å skape de arbeidsplassene og møte den omstillingen vi vet vi er nødt til.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Marianne Synnes (H) [11:26:32]: Langsiktig og tilstrekkelig finansiering er avgjørende for at forskning og høyere utdanning skal utgjøre en forskjell når det gjelder å møte og løse kommende samfunnsutfordringer. I den første langtidsplanen ble det slått fast at de offentlige bevilgningene til FoU skulle tilsvare 1 pst. av BNP innen 2019–2020. Dette målet, som deles med EU og flere tidligere norske regjeringer, ble første gang innfridd i statsbudsjettet for 2016. FoU-utgiftene over statsbudsjettet er dermed høye i Norge sammenlignet med andre land.

Indikatorrapporten som ble lagt fram i november 2018, viser at utgiftene til forskning i Norge totalt sett aldri har vært høyere. I 2017 antas de samlede FoU-utgiftene å utgjøre nærmere 70 mrd. kr. Det tilsvarer 2,11 pst. av BNP og gir en samlet realvekst på 8,5 pst. siden 2016. Regjeringen vil over tid øke den offentlige innsatsen til FoU utover 1 pst. av BNP i en omstillingsfase og særlig prioritere muliggjørende teknologier og forskning som bidrar til økt verdiskaping.

Målet om at en samlet FoU-innsats i Norge skal utgjøre 3 pst. av bruttonasjonalprodukt innen 2030, opprettholdes. For at Norge skal nå 3-prosentmålet, må næringslivet øke sin FoU-innsats betydelig i forhold til dagens nivå. Det fordrer et mer forskningsbasert næringsliv og bedre samspill mellom akademia, næringsliv og offentlig sektor. Men det har vært en sterk FoU-vekst i næringslivet, og næringslivets FoU utgjør nå rundt 1 pst. av BNP. Jeg vil derfor understreke betydningen av at regjeringen fortsetter å satse på virkemidler som utløser næringslivets egen forskningsinnsats, som SkatteFUNN og Brukerstyrt innovasjonsarena.

Tall fra SSB viser at særlig små og mellomstore bedrifter har hatt en vesentlig vekst i forskningsinnsatsen. Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV slår inn åpne dører med sitt forslag om å inkludere små og mellomstore bedrifter i prioriteringene innen forskning, spesielt siden vi vet at 95 pst. av alle bedrifter i Norge har under 20 ansatte og kalles små og mellomstore bedrifter.

Til tross for disse investeringene klager opposisjonen på for svak satsing på forskning, og vi minnes nok en gang om at den politiske hukommelsen er kort. Før

Høyre forlot regjeringskontorene i 2005, ble det lagt fram en ambisiøs forskningsmelding med en like ambisiøs opptrappingsplan for forskning. Det første den rødgrønne regjeringen gjorde da de overtok, var å kutte den planlagte økningen i Forskningsfondet med 25 mrd. kr. Siden la de ned hele Forskningsfondet, et fond som på en forutsigbar måte sikret forskningsfinansiering år framover i tid. Som forsker husker jeg godt Djupedals hvileeskjær i forskningsbevilgningene i 2007, eller som Akademikerne skrev i 2013:

«Den rødgrønne regjeringen har hatt et svært lavt fokus på høyere utdanning og forskning.»

Da må det være sårt å se at det satses så mye på forskning og høyere utdanning nå.

Elise Bjørnebekk-Waagen (A) [11:29:58]: For oss som jobber med helsepolitikk, er denne langtidsplanen et viktig verktøy. Den skal sørge for at Norge og vår felles helsetjeneste er rustet for framtiden. Senest i morges kunne vi på nyhetene høre om et gjennombrudd i forskningen på antibiotika. Det er flott.

Jeg vil bruke taletiden min på to felt der regjeringen burde ha en betydelig mer offensiv holdning. Det første er forskningen på kvinnehelse. Det andre jeg vil bruke tiden min til å snakke om, er at vi må ha nok hender i helseyrkene.

Det er et underprioritert felt når det kommer til kvinnehelse. Rapporten «Hva vet vi om kvinners helse?» fra Kilden kjønnsforskning viste at det forskes mindre på kvinnesykdommer, og at det forskes mest på menn, selv om sykdommer kan gi ulike utslag og i enkelte tilfeller kreve ulik behandling hos kvinner og menn. Det er selvfølgelig et likestillingsproblem, men det er også et samfunnsøkonomisk problem. Kvinnesykdommene som ikke prioriteres, som migrene og muskelsykdommer, koster samfunnet enorme summer. Det er også blant de viktigste årsakene til kvinners sykefravær og uføretrygd.

I Norge vil de fleste av oss kunne forvente å leve lenger enn våre foreldre og besteforeldre. Det er fantastisk. Men siden man lettere blir syk ved høy alder, kan det bety at flere må leve med ulike sykdommer.

Teknologien vil sikkert gjøre livet lettere for gamle og syke, men det er utvilsomt et behov for mer helsepersonell i årene som kommer. Vi trenger flere hender som kan ta vare på oss. I 2040 kan det være behov for dobbelt så mange helsearbeidere som i dag. Allerede i dag mangler Norge 5 900 sykepleiere. Samtidig står det en lang kø av motiverte og kvalifiserte søkere utenfor høyskoler og universiteter. De får ikke studert helsefag fordi det ikke er nok plasser. Det var 50 000 kvalifiserte søkere til helsefagstudier i fjor – til litt over 10 000 studieplasser. Fire av fem fikk altså ikke plass.

Det er behov for en betydelig økning av utdanningskapasiteten, med flere studieplasser, rekrutteringsstillinger og muligheter for kompetanseheving og videreutdanning. Det er helt nødvendig for å møte behovet i helse- og omsorgstjenestene i årene som kommer.

Mona Fagerås (SV) [11:33:01]: Det er tverrpolitisk enighet om – og Stortinget har vedtatt – at fagskoleutdanningen skal ligge på nivå over videregående opplæring, og at betegnelsen skal være «høyere yrkesfaglig utdanning». Komitémerknaden lyder:

«Fagskolene må både synliggjøre seg selv, og bli synliggjort, som en godt integrert del av et helhetlig utdanningssystem og som et fullverdig og likeverdig alternativ til universitets- og høgskoleutdanning.»

Den lyder videre «at god høyere yrkesfaglig utdanning er helt sentralt for å sikre arbeidskraften vi trenger for å klare omstillingen som norsk økonomi og arbeidsliv står i». For at dette ikke bare skal bli tomt snakk, hadde SV forventet at statsråden for høyere utdanning og forskning tok dette signalet fra Stortinget på alvor. Det ser det dessverre ikke ut som om hun gjør. Fagskolene er ikke nevnt i langtidsplanen for høyere utdanning og forskning, som nå skal vedtas. Dette stiller jeg meg svært undrende til og mener det er en aldri så liten skandale at vi har en minister for høyere utdanning som ikke vier fagskolenes rolle ett sekund i langtidsplanen for høyere utdanning og forskning. Fagskolene er heller ikke nevnt som en del av virkemiddelapparatet for å nå de prioriterte målene.

Fagskolene tilbyr høyere yrkesfaglig utdanning og gir tilbud om korte, yrkesrettede utdanninger i nært samarbeid med arbeidslivet. Fagskolenes rolle må synliggjøres, og deres kompetanse må brukes for å nå målene i langtidsplanen. Deres bidrag er svært relevant, bl.a. for å øke forsknings- og utviklingsarbeidet for omstilling og fornyelse i næringslivet og i offentlig sektor, stimulere til økt samarbeid mellom offentlig sektor, næringslivet og forskningsinstituttene og legge til rette for høyere relevans i utdanningen og forskningen – tre sentrale målsettinger i regjeringens forslag til revidert langtidsplan.

Fagskolene kan tilby skreddersydd etter- og videreutdanningstilbud til fagfolk som trenger det. SV vil fastholde at i tillegg til universitetene og høyskolene bør fagskolene også nevnes, og ha en nøkkelrolle – en nøkkelrolle, president – for å ruste arbeidstakerne for et arbeidsliv i kontinuerlig omstilling.

Statsråd Iselin Nybø [11:36:11]: Dette landet står overfor en stor omstilling. Det er helt nødvendig at vi lykkes med det grønne skiftet hvis vi ikke skal se alvorlige konsekvenser i framtiden. Vi må skape nye jobber i et

nytt næringsliv hvis vi skal ha noe å leve av i framtiden. Vi må sørge for at vi har et bærekraftig velferdssamfunn hvis vi fortsatt skal ha de tjenestene som vi har i dag. Jeg mener sterkt og oppriktig at uten universitetene og høyskolene, uten forskningsmiljøene våre, lykkes vi ikke i den formidable oppgaven vi står overfor. Det er det langtidsplanen skal være med og vise vei for.

Jeg registrerer at opposisjonen kritiserer planen for at den ikke inneholder alle mulige slags utfordringer og problemer som er i universitets-, høyskole- og fagskolesektoren akkurat nå. Fagskolene blir nevnt – de burde vært en del av denne planen, sies det. Jeg er uenig. Jeg heier på fagskolene, jeg mener fagskolene er kjempeviktige som en yrkesrettet utdanning, og de bidrar mye inn i samfunnet, men det er ikke det denne planen handler om.

Midlertidighet er en stor utfordring for vår sektor, og det håndterer vi på en annen måte enn gjennom denne planen.

Kompetansereformen er kjempeviktig for samfunnet vårt i framtiden, men det jobber vi med i en egen stortingsmelding. Da vi la fram denne planen, fryktet jeg at den skulle bli nettopp det opposisjonen ønsket at den skulle bli, en plan for alle gode formål, en plan for alle utfordringer. Det har ikke vært min intensjon, det har ikke vært regjeringens intensjon. Vi har ønsket og vi har levert en langtidsplan som er spisset og langsiktig, og sektoren har vært fornøyd med den planen som er blitt lagt fram.

Jeg registrerer også at opposisjonen har veldig få konkrete forslag i sine innlegg til hvordan vi skal løse de store utfordringene vi som nasjon står overfor. Den forrige langtidsplanen hadde tre opptrappingsplaner. Det var forskningsinfrastruktur, det var å stimulere til økt deltakelse i EUs rammeprogram, og det var antall stipendiater, som skulle opp. Vi brukte den forrige langtidsplanen til å ruste UH-sektoren. Denne langtidsplanen har en annen misjon, den handler om å bredde seg ut. Skal vi lykkes med de store utfordringene vi står overfor, er det ikke sånn at det bare er Kunnskapsdepartementet som kan drive med forskning, det er ikke bare Kunnskapsdepartementet som må løse de utfordringene vi står overfor. Vi er avhengig av å få med alle departementene, alle statsrådene, alle sektorene for å lykkes med det. Det er derfor vi har lagt opp til disse tre opptrappingsplanene, som er bredere enn de forrige, men det handler om at flere må inkluderes i den viktige oppgaven som forskning og høyere utdanning står overfor.

Nina Sandberg (A) [11:39:29]: Denne planen er merkelig lite sentrert rundt dem som skal gjøre jobben, altså forskere og studenter.

Når andelen midlertidige ansettelser er dobbelt så høy i academia som i arbeidslivet ellers, er det noe vi i Arbeiderpartiet ikke kan se på og akseptere. Trygge job-

ber er viktig for den enkelte og for kvaliteten i norsk forskning og høyere utdanning. Høy midlertidighet gjør det vanskelig å rekruttere, beholde og utvikle dyktige forskere og undervisere. Vi vet at særlig yngre forskere er i ferd med å miste troen på forskning som en framtidig karrierevei, og at midlertidighet rammer kvinner oftere enn menn. Midlertidige stillinger skaper en usikkerhet som antagelig gjør at kvinner er mer tilbøyelig til å velge bort en akademisk karriere. Det betyr at likestillingen svekkes.

I Arbeiderpartiet blir vi urolige av disse tendensene. Vi mener de tilsier at forskernes arbeidsbetingelser burde vært løftet inn i langtidsplanen, men statsråden har erklært tydelig og klart at høyreregjeringen ikke skal følge opp dette. På den omtalte kontaktkonferansen til KD i januar varslet hun at det ikke kommer noen nye statlige satsinger eller tiltak for å få ned midlertidigheten.

På denne bakgrunn er det kanskje ikke overraskende at høyreregjeringens langtidsplan til de grader ser bort fra den kanskje viktigste forutsetningen for god høyere utdanning og forskning, nemlig menneskene som gjør jobben i det daglige. Det er ikke noen løsning på et reelt problem å gjøre som regjeringspartiene gjør i innstillingen sin, altså omtale midlertidighet i runde ordelag for så å lesse hele ansvaret over på sektoren selv. En ansvarlig regjering burde lagt på bordet forslag til hva myndigheter og institusjoner sammen kan gjøre for å få ned midlertidigheten på et akseptabelt nivå.

Så et siste poeng om den andre gruppen denne planen forsømmer, nemlig studentene. Studiebarometeret viser år etter år at studiekvalitet er forsømt. NOKUT har påpekt at de 250 mill. kr som regjeringen er så fornøyd med, og som de setter av, hovedsakelig er blitt brukt opp det første året, sånn at opptrappingen uteblir. Ambisjonsnivået til regjeringen er for lavt, og det innebærer en svak satsing på kvalitet i høyere utdanning. Dette er det ikke bare Arbeiderpartiet som mener, men dette mener direktøren i NOKUT.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [11:42:15]: Til statsrådens flammende innlegg: Det er bare å konkludere med at vi er regelrett uenige. Opposisjonens forslag er konkrete og forpliktende, og det er nettopp det dagens plan mangler. Gang etter gang blir det vist til statsbudsjettet; det er der prioriteringene og de store kampene skal bli avklart. Ellers vil jeg kommentere at det er gledelig at det er representanter fra flere komiteer som deltar i debatten og poengterer nettopp behovet for koordinering på tvers av fag, departement og komiteer.

Representanten Synnes fra Høyre kan ikke ha fulgt godt med under høringen som komiteen hadde, da kritikken om manglende treffsikkerhet for FoU-midler til små og mellomstore bedrifter kom.

Høy kvalitet i utdanning og forskning er viktig for et velfungerende arbeids- og næringsliv og for utviklingen av velferden vår. Når samfunnsikkerhet og samhörighet i en globalisert verden kommer til de langsiktige prioriteringene, har vi et godt utgangspunkt for å bygge forskningen videre opp som en skyskraper i metropolene våre eller en fjelltopp i utmarken vår.

Dette må til for å få den tverrfagligheten vi sårt trenger når bl.a. IKT gjør sitt inntog i velferden, og når muligjørende teknologier øker tempoet i utviklingen vår. Det er grunn til å stille spørsmål rundt hvordan departementene og samfunnet for øvrig evner å koble ulike fag sammen. Behov i arbeids- og sosialsektoren gir en belastning innenfor helsesektoren og avhenger ofte av bevilgninger og satsing innenfor kunnskap og utvikling for å løse sine utfordringer. Et konkret eksempel er kiropraktorutdanningen det har blitt tatt initiativ til ved Universitetet i Bergen fordi ryggplager holder folk utenfor arbeid – med redusert livskvalitet – og beslaglegger store ressurser i helsevesenet og på sosialbudsjettet.

Et annet eksempel er IKT-sikkerhet, der vi må satse mer langsiktig. Her vil jeg påpeke at juridiske, humanetiske og samfunnsmessige problemstillinger, sammen med teknologiske perspektiver, må være med på definere utfordringene og finne de gode løsningene.

Ellers er klima, miljø og energi også viktige temaer for fremtiden. Havet og skogen, med bl.a. Foods of Norway, bidrar til at vi får ny kunnskap som ruster oss til bedre å utnytte ressursene vi har rundt oss, med et mindre fotavtrykk. Oppfølgingen av FNs bærekraftsmål ble etterspurt under komiteens høring og gir grunnlag for nyvinninger og livsviktig forskning for fremtiden jeg håper vi kan følge opp.

OECD har etterlyst en bedre koordinering av forskningspolitikken for at Norge skal kunne møte de større samfunnsutfordringene. Bedre koordinering i og på tvers av ulike fag må opp på agendaen.

Marianne Synnes (H) [11:45:30]: Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti mener det er viktig å prioritere forskning og høyere utdanning som fornyer, forbedrer og effektiviserer offentlig sektor, og som kan bidra til bedre og mer effektive tjenester og tiltak for befolkningen. Herunder er det sentralt at det legges til rette for mer forsknings- og behovsdrivet innovasjon i offentlig sektor.

Regjeringen vil trappe opp bevilgningene til forskning og høyere utdanning som utvikler offentlig sektor. I perioden 2015–2018 ble denne prioriteringen fulgt opp med 213 mill. kr i økte bevilgninger, fordelt på forskning og økte bevilgninger til studieplasser med relevans for prioriteringen. I statsbudsjettet for 2019 er

det vedtatt en rekke satsinger med relevans for fornyelse i offentlig sektor og bedre offentlige tjenester. Totalt følges dette opp med om lag 120 mill. kr i 2019.

Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV fremmer i dag følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen etablere et eget forskningsprogram for innovasjon og omstilling i offentlig sektor (...).»

Jeg vil i den forbindelse vise til at Forskningsrådet har utviklet en strategi for innovasjon i offentlig sektor for perioden 2018–2023, som skal identifisere utfordringer og muligheter og legges til grunn for treffsikre virkemidler. Det lyses allerede ut midler til innovasjonsprosjekter under flere av Forskningsrådets program, og det er mange gode resultater å vise til.

Forskningsrådet har et helhetlig ansvar for å utvikle forsknings- og innovasjonssystemet slik at forskningsmiljøene kan spille en større rolle for å utvikle en mer kunnskapsbasert og innovativ offentlig sektor. Jeg mener at Forskningsrådet er best egnet til å utvikle treffsikre virkemidler innenfor forskning og stiller meg derfor uforstående til at Stortinget skal ta initiativ til opprettelse av forskningsprogram, som er foreslått av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV. Det er nok fristende å detaljstyre fra Stortinget helt ned på forskningsprogramnivå, men det betyr ikke at det er en god idé.

Marit Arnstad (Sp) [11:47:48]: Jeg tenker at det må være godt for både saksordføreren, statsråden og regjeringen at vi i grunnen er så enige, og at det er så bred enighet om de tematiske satsingene, at vi er enige når det gjelder hav, energi, digitalisering og samfunnsikkerhet og beredskap. Det må jo være en styrke å ta med seg i det videre arbeidet for alle partier.

Men jeg må også si at statsråden vanskelig kan gi opposisjonen ansvaret for å følge opp det som regjeringen ikke velger å følge opp. Senterpartiet har kritisert hovedsakelig tre ting her i dag. Det ene er at en ikke prioriterer når det gjelder bygg og vedlikehold, som Stortinget sa at en burde gjøre. Det andre er at en ikke har en gjennomgang av behovet for studieplasser på lengre sikt. Det tredje er at en ikke har en samlet gjennomgang av hva denne sektoren skal være etter den strukturreformen som en har gjennomgått. Dette er diskusjoner vi ikke er ferdig med, og som kommer til å gå videre i årene framover.

Jeg tok også ordet for å si noe om fremragende forskning, for det som representanten Nina Sandberg var inne på i den sammenheng, er ganske viktig. Det tok Norge 20 år å få fram Moser-miljøet i Trondheim. Det var en lang og vanskelig vei. Nå er det ett av verdens ledende miljø innenfor det de driver med, og de har fått en nobelpris. Men de inne i et forskningsprogram som va-

rer til 2023, og de tar ikke stilling i 2023 til om de fortsatt skal være i Norge og i Trondheim. Det miljøet har allerede tilbud fra alle verdens kanter. Det kan være fra USA, Storbritannia, Australia – you name it! – og de kommer til å ta avgjørelsen om hvorvidt de skal kunne fortsette i Norge, lenge før 2023. Det betyr at også regjeringen og norske myndigheter, hvis vi ønsker å ha det fremragende forskningsmiljøet i Norge, må ta stilling til deres posisjon og deres muligheter til offentlig finansiering lenge før 2023. Hvis ikke risikerer vi at det miljøet glipper for oss. Det kan ende i Berkeley, Cambridge eller hvor som helst.

De har jo ikke manglet muligheter og tilbud, men de har blitt i Norge fordi de ønsker å ha en tilknytning til Norge, og fordi norske myndigheter har klart å gi dem tilstrekkelig finansiering. Men det er det usikkerhetsmomentet som nå trer fram: Fortsetter den finansieringen utover den fireårsperioden som de nå er inne i, når det gjelder SFF-et deres? Det er en problemstilling som regjeringen – jeg vil si nesten uansett farge – må ta på det største alvor. Det miljøet er så verdifullt for Norge som nasjon og for våre mål om fremragende forskning at vi ikke har råd til å miste det til utlandet.

Martin Henriksen (A) [11:50:51]: Det er mye positivt i langtidsplanen for forskning og høyere utdanning. Det er også stor enighet om de tematiske satsingsområdene.

Jeg forstår at det kan være frustrerende å være forsknings- og høyere utdanningsminister eller representant for regjeringspartiene og møte i Stortinget og oppleve at man får kritikk fra opposisjonen. Det vil jeg bare minne om at ikke er særlig unaturlig.

Vi påpeker mangler ved langtidsplanen som vi mener burde vært rettet opp. Når forsknings- og høyere utdanningsministeren sier at opposisjonen etterlyser alle mulige problemstillinger som kunne ha vært nevnt i en langtidsplan, er ikke det tilfellet. Det er ikke hvilke som helst satsingsområder vi etterlyser. At kompetansereformen, som kommer til å gjelde omstilling i hele arbeidslivet, eller fagskoler, som løfter opp til høyere yrkesfaglig utdanning, ikke er nevnt med ett ord, mener vi er en mangel ved langtidsplanen.

Nå kritiserer vi forsknings- og høyere utdanningsministeren, men representanten Knutsdatter Strand stilte et betimelig spørsmål tidligere i debatten: Hvor er kunnskapsminister Sanner, som har ansvar i regjeringa for kompetansereform og fagskoler? Jeg er nesten fristet til å spørre hvem som har ansvaret for at kompetansereform og fagskoler ikke er nevnt i langtidsplanen. Uansett er det uheldig. Dette er noe en bør se i sammenheng med andre satsinger og løfte det til det nivået sakene fortjener. Man kunne stilt spørsmålet om det er forsknings-

og høyere utdanningsministeren som bør ansvarliggjøres, eller om det er kunnskapsminister Sanner som trenger en dytt i dette tilfellet. For Stortinget er det likevel helt likegyldig. Sannheten er at langtidsplanen er mindre ambisiøs enn den kunne ha vært på disse områdene. At kompetansereform og fagskoler ikke er nevnt med ett ord, er hele regjeringas ansvar. For Stortinget er det det samme hvordan ansvaret er fordelt så lenge det faktisk omtales, at det faktisk gjøres noe.

Kompetansereform er ikke et hvilket som helst område, ikke et hvilket som helst satsingsområde. Den skal gjelde, etter Arbeiderpartiets mening i alle fall, for hele arbeidslivet. Det gjelder påfyll av kompetanse for alle arbeidstakere, at man skal kunne lære hele livet, ikke gå ut på dato, få påfyll av kompetanse.

Hvem er det som skal gjøre jobben i en kompetansereform? De høyere utdanningsinstitusjonene våre har en nøkkelrolle, kanskje den viktigste rollen, i å utvikle studietilbud, i å samarbeide med ulike bransjer. Det kommer til å påvirke måten høyere utdanningsinstitusjoner jobber på, og det burde helt åpenbart ha blitt sett i sammenheng med det som skrives i langtidsplanen. Det kommer en melding om kompetansereformen, men jeg regner med at både embetsverket og regjeringa er såpass kompetente at de klarer å skrive noenlunde det samme i en langtidsplan og i en stortingsmelding, og ikke komme med ulike prioriteringer.

Marianne Synnes (H) [11:54:03]: Komiteen er enig om at utdanning og formidling er sentrale deler av samfunnsoppdraget til institusjonene sammen med forskning og innovasjon.

Det må være en tett kobling mellom forskning og høyere utdanning, og utdanningene bør kobles til forskning på alle nivåer. Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til at kvalitet i utdanning nå har en egen opptrappingsplan i langtidsplanen. Vi stiller oss derfor uforstående til kritikken fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti når de savner tiltak for utdanning i langtidsplanen.

Representanten Martin Henriksen etterlyser satsing på en forskningsbasert utdanning. Da må jeg be representanten sette seg inn i hva de ulike virkemidlene faktisk dekker. Jeg vil vise spesielt til styrking av Dikus kvalitetsprogrammer. Et av de viktigste tiltakene i stortingsmeldingen om kvalitet var opprettelsen av Dikus kvalitetsprogrammer, der ulike kvalitetsvirkemidler blir samlet, deriblant ordningen med Sentre for fremragende utdanning, såkalte SFU-er.

I 2019-budsjettet styrkes SFU-ordningen med 25 mill. kr. SFU-ordningen innebærer en konsentrert, fokusert og langsiktig innsats for å stimulere til utvikling

av undervisning og læringsmåter i høyere utdanning på bachelor- og mastergradsnivå.

En viktig målsetting med SFU-ordningen er nettopp å stimulere til fremragende FoU-basert utdanning. Å hevde at det ikke satses på utdanning og forskningsbasert utdanning i langtidsplanen, medfører derfor ikke riktighet.

Presidenten: Representanten Nina Sandberg har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Nina Sandberg (A) [11:55:58]: Det er litt absurd å bli beskyldt for å skulle detaljstyre en sektor – det hører vi fra regjeringspartiene nå – i lys av at vi behandler en plan som forskere ved NIFU har omtalt som en plan for alt og ingenting, nettopp fordi den svikter som prioriteringsverktøy.

Vi peker i dag ganske enkelt på noen konkrete, men vesentlige punkter der langtidsplanen er for dårlig eller ikke er en plan. Vi i Arbeiderpartiet har tatt OECDs anbefalinger på alvor. Vi ønsker at Norge skal rigge forskning og høyere utdanning slik at vi får omstillings-evne. Vi vil gjøre Norge konkurransedyktig og innovativt i møte med de store utfordringene som samfunnet må takle framover. Alt i alt er vi godt fornøyd med at høyreregjeringen har fulgt opp med langtidsplaner. Det var jo ikke gitt. Men vi skulle helst ha sett at resultatene var bedre. Høyreregjeringen ønsker seg en konstruktiv opposisjon. Alle våre forslag i dag blir blankt nedstemt. Det er ikke særlig konstruktivt eller offensivt. Det er bare konservativt.

Presidenten: Representanten Mona Fagerås har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Mona Fagerås (SV) [11:57:18]: Etter dagens debatt er jeg dessverre ikke blitt beroliget med tanke på at universitetene og høyskolene skal bli en mer attraktiv karrierevei med en aktiv likestillingspolitikk og få redusert bruken av midlertidige ansettelser. Jeg er derfor svært kritisk til at regjeringen ikke tar et større ansvar for å redusere bruken av midlertidige stillinger i academia, og savner offensive tiltak på dette området.

Instituttene og nasjonale utdanningsmyndigheter har et felles – et felles – ansvar for å løse midlertidighetsproblematikken. Nå forventer jeg at regjeringen kommer på banen med en konkret plan til hva begge parter kan bidra med, og ikke lener seg tilbake og peker på hva sektoren selv kan gjøre.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [11:58:20]

Innstilling fra finanskomiteen om Lov om verdipapirsentraler og verdipapiroppgjør mv. (verdipapirsentralloven) (Innst. 166 L (2018–2019), jf. Prop. 7 L (2018–2019))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Elin Rodum Agdestein (H) [11:59:14] (ordfører for saken): La meg først få takke komiteen for samarbeidet og rette en takk til statsråden og departementet for god dialog underveis i komiteens arbeid med en til dels vanskelig tilgjengelig tematikk.

Lovforslaget omhandler ny lov om verdipapirsentraler og verdipapiroppgjør, også kalt verdipapirsentralloven. Jeg vil referere hovedinnholdet i proposisjonen og kommentere noen av de merknadene og forslagene komiteen og flertallet står bak. Så legger jeg til grunn at mindretallet selv presenterer sine.

Proposisjonens innhold er todelt. EUs verdipapirsentralforordning, CSDR, inkorporeres, dvs. innføres i norsk lov som den er, uten omskrivninger. Forordningen er for øvrig nå innlemmet i EØS-avtalen med forbehold om Stortingets godkjenning.

Videre inneholder proposisjonen bestemmelser som supplerer de reglene som ligger i EU-forordningen. Mange av dem innebærer en videreføring av bestemmelser i gjeldende verdipapirregisterlov.

Mens verdipapirsentraler tidligere har vært svært ulikt regulert i land i Europa, fikk man med CSDR den første generelle, felles reguleringen av verdipapirsentraler og oppgjør i EU. At man nå får på plass tilsvarende regler i Norge, er viktig både for virkemåten og for tilliten til det norske verdipapirmarkedet.

Blant formålene med EU-forordningen og dermed det nye lovverket er å fremme et sikkert, effektivt og vel fungerende verdipapiroppgjør, å forenkle og sikre et åpent marked for verdipapirsentraltjenester, å øke sikkerheten og soliditeten i oppgjørssystemet for verdipapirer og redusere risiko og kostnader ved grensekryssende verdipapiroppgjør. Man ønsker også å fremme konkurranse mellom verdipapirsentraler og å gi kundene flere valgmuligheter og mindre avhengighet av ett fore-

tak. Jeg minner i den forbindelse om at Verdipapirsentralens monopol i Norge ble opphevet allerede i 2002.

Det er verdt å merke seg at norske myndigheter selv kan regulere forhold av betydning for verdipapirregistrering og verdipapiroppgjør som ikke direkte reguleres av CSDR. Flertallet legger til grunn at det nasjonale handlingsrommet skal brukes så langt som mulig der det er hensiktsmessig.

De bestemmelsene fra gjeldende verdipapirregisterlov som videreføres i den nye loven, gjelder forhold og regler som ikke er dekket av EU-forordningen, som f.eks. registrering av rettigheter på verdipapirkontoer, rettsvirkninger og rettsvernsvirkninger av registrering, verdipapirsentralenes erstatningsansvar, taushetsplikt for ansatte i slike sentraler og ikke minst retten til innsyn i opplysninger fra verdipapirsentraler.

Det foreslås nye regler for avvikling og krisehåndtering, og det gis nasjonale regler om tilsyn og sanksjoner tillagt Finanstilsynet, som kan illegge overtredelsesgebyr for overtredelse av lovverket. Ordningen vi har hatt i Norge med anledning til å bruke kontoførere videreføres. Det betyr at banker, verdipapirforetak eller forvaltningsselskaper fortsatt kan ha kontakten med Verdipapirsentralen på vegne av den enkelte investor og utsteder. Kunder skal fortsatt ha anledning til å velge mellom individuelle kundekontoer eller samlekontoer.

Når det gjelder kontraheringsplikten og investorers rett til konto, mener komiteen at det bør kreves gode grunner for å avvise en kunde. Komiteens flertall er samtidig opptatt av å unngå en bredere kontraheringsplikt for verdipapirsentraler og kontoførere i Norge enn i andre land. En kunde må også kunne avvises dersom det foreligger en saklig grunn, f.eks. om det avdekkes forhold etter hvitvaskingsloven som gir grunnlag for å nekte et kundeforhold.

Flertallet legger også til grunn at rettsvirkningen av registrering på en forvalterkonto i en verdipapirsentral og godkjenning av regler for dette fra Finanstilsynet skal avgrenses til å gjelde norske forvaltere og forvaltere gjennom utenlandske foretak med filial i Norge.

Når det gjelder verdipapirsentraler og kontoføreres erstatningsansvar for objektive feil, mener komiteen at å gjøre kontrollansvaret ubegrenset vil innebære en vesentlig større risiko og kan vanskeliggjøre forsikringsdekning. Komiteen mener derfor at dagens ansvarsgrense på 500 mill. kr per feil skal videreføres i ny lov, og fremmer forslag om det.

For øvrig viser jeg til innstillingen og de forslagene komiteen og flertallet står bak.

Åsunn Lyngedal (A) [12:04:27]: Jeg ønsker å takke saksordføreren og resten av komiteen for et godt samarbeid i saken. I løpet av behandlingen i komiteen har

det vært mulig å finne løsninger som har gitt oss et enda bedre lovverk, og det er bra.

Verdipapirsentralen gjennomfører, som saksordføreren var inne på, det første felles regelverket for verdipapirhandel i EU, Centralized Securities Depositories Regulations, CSDR. Statusen som en CSD er viktig for vår eneste norske verdipapirsentral. De får nå et godkjentstempel som gjør det enklere å investere i selskaper som er registrert her, og for selskaper å velge å registrere seg her. Å unnlate å implementere denne forordningen i EØS-avtalen ville føre til at norske og utenlandske selskaper kunne komme til å velge bort å bruke vår norske VPS. Verdipapirsentralen vår har vært tydelig på at det er viktig for dem å få CSDR-godkjenning.

Det er ikke uproblematisk å lage et ensartet regelverk for land som fra før av har ulikt regelverk og ulik praksis for verdipapirhandel. Noen utfordringer ligger i at vi i Norge pålegger aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper å registrere verdipapirer i eget navn, mens tradisjonen i mange land i Europa er å gå via en forvalter. Vår eneste norske VPS er heller ikke de eneste som skal forholde seg til de reglene vi vedtar i dag. Det skal også betalingsformidlere, som i utgangspunktet er små og store banker rundt omkring i hele landet.

På ett punkt hadde Arbeiderpartiet ønsket seg at regjeringen hadde utnyttet handlingsrommet som vi mener CSDR gir, bedre. Derfor har vi i dag fremmet et forslag der vi anmoder regjeringen om å vurdere å videreføre dagens eierskapsbegrensninger for VPS ASA. I juni i fjor opphevet vi børsloven her i Stortinget og vedtok et nytt regelverk for verdipapirhandel. Da opprettholdt vi eierskapsbegrensningsreglene for Oslo Børs. Disse reglene ble innført da børsen ble privatisert i 2001, for å sikre et diversifisert eierskap til børsen. Reglene for eierskapet krever at departementet godkjenner en eier som ønsker å øke sin eierandel til mer enn 10 pst. I dag er verdipapirsentralen vår eid av Oslo Børs. I dagens situasjon vil dermed eierskapsbegrensningsregler i verdipapirhandelsoven og for børsen i praksis bety at vi har en eierskapsbegrensning for VPS ASA.

Men slik trenger det ikke å være for all framtid. VPS ASA må ikke eies av børsen. Arbeiderpartiet mener vi bør søke å bruke handlingsrommet til å ha de samme eierskapsbegrensningene for verdipapirsentralloven vår som for Oslo Børs.

CSDR-forordningen slår i artikkel 27 fast at overføringer av eierandeler skal meldes inn til vedkommende myndighet som godkjenner den. Departementet har i proposisjonen konkludert med at det ikke er anledning til å fastsette nasjonale regler om eierskapsbegrensninger, som vi i dag har i verdipapirregisterloven § 5-2. Det står i motstrid til at Danmark har valgt å videreføre eierskapsbegrensningsregler for sin verdipapirsentral. De

har innført CSDR, og de har videreført et krav til forhåndsgodkjenning når noen direkte eller indirekte eier minst 10 pst. av aksjene eller stemmene i en verdipapirsentral. De har ikke ansett at CSDR hindrer dem i å videreføre slike nasjonale regler.

Arbeiderpartiet mener at de ulike løsningene i Norden viser at det bør gjøres en ny vurdering av muligheten til å videreføre de samme eierskapsbegrensningene for VPS-en vår som vi i juni 2018 videreførte for Oslo Børs. Hvorfor? Jo, fordi det vil sikre at norske interesser vurderes og ivaretas når det skal overdras store andeler i viktig infrastruktur som VPS. Vi fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere en videreføring av dagens regler for kontroll ved erverv av betydelige eierandeler i VPS, jf. verdipapirregisterloven § 5-2.»

Vi er også opptatt av åpenhet om økonomiske interesser, og slutter oss til forslag om åpenhet om hvem forvaltere opptre på vegne av, og at det skal fastsettes en grense for hvor mange forvalterledd som bør registreres.

Med det tar jeg opp de forslagene som Arbeiderpartiet står bak, alene eller sammen med andre.

Presidenten: Da har representanten tatt opp de forslagene hun refererte, og de hun refererte til.

Jan Steinar Engeli Johansen (FrP) [12:09:44]: La også meg få takke komiteen for et godt samarbeid i saken. En mer lik regulering med land rundt oss av oppgjør med verdipapirer er positivt. Verdipapirsentralforordningen som ble vedtatt i EU i 2014, har som uttalt mål å fremme et sikkert, effektivt og velfungerende verdipapiroppgjør, noe som er viktig for tilliten og virkemåten også til det norske verdipapirmarkedet. Forordningen åpner for at man kan beholde ordningen med kontoførere, en mulighet departementet foreslår vi skal benytte oss av. Hovedtrekkene i lovforslaget er godt oppsummert både i saken og i innlegget av saksordføreren, men jeg vil likevel understreke betydningen av mest mulig åpne markeder som gjør det så enkelt som mulig å investere i finansielle instrument, uavhengig av hvilket land man er hjemmehørende i. Å redusere risikoen og den økonomiske kostnaden ved verdipapiroppgjør og å fremme konkurransen over landegrensene er positivt.

Tilrådingen fremmes av en nesten samlet komité. Bare Rødt og Senterpartiet stiller seg utenfor. Senterpartiet foreslår å sende hele lovforslaget tilbake til regjeringen. Mye av argumentasjonen bygger på frykt for utenlandske aktører og nasjonens sikkerhet. Alle partier står selvfølgelig fritt til å vurdere både hva de er for, og hva de er imot, og de må selvsagt få ordlegge seg som de vil, men jeg håper Senterpartiet ikke har tenkt å benytte seg

av alle mulige forslag og arenaer til å utvikle historiefortellinger som ikke er reelle. Det er helt greit å være motstander av norsk medlemskap i EU, men vi må huske at til tross for at det er mye vi er uenig med EU i, er store deler av norsk næringsliv helt avhengige av å ha tilgang til markeder utenfor Norge, og vi har faktisk lover og regler som vi har harmonisert med regler som gjelder i andre europeiske land. Det er nettopp dette som gjør at vi kan ha mange og gode arbeidsplasser også i Norge. Norske arbeidsplasser er avhengige av mer enn Norge, og med bakgrunn i Senterpartiets argumentasjon i saken føler jeg kanskje at Senterpartiet er mer opptatt av å bygge opp en historie basert på sin motstand mot EU og EØS, iblandet argumenter om nasjonens sikkerhet som strengt tatt er sterkere enn nødvendig. Både investeringer i Norge av utenlandske investorer og investeringer som gjøres i andre land av norske investorer, er et gode. Et felles og samlet regelsett også om verdipapirer er positivt og gjennomføres i Norge først og fremst fordi vi i Norge synes det er bra for Norge, fordi det er bra for norsk næringsliv og bra for norske arbeidsplasser. Og norske arbeidsplasser håper jeg også Senterpartiet er opptatt av.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [12:12:50]: Etter både å ha lest proposisjonen og hørt de første talerne fra flertallets side må jeg si at jeg undres litt over argumentasjonen som blir brukt, og hva som er de reelle grunnene for at en velger å gå inn for det lovforslaget som ligger her. En sier en vil ha et sikkert, effektivt og velfungerende verdipapiroppgjør. Det er vi selvsagt hjertens enig i. Men det som blir spørsmålet da, er om det forslaget som ligger på bordet her i dag, vil bidra til et sikrere, et mer effektivt og et mer velfungerende verdipapiroppgjør i Norge. Og hvis en leser de motforestillingene som også kommer fra departementet selv, og fra de høringsinstansene som har uttalt seg i saken, ser en på en rekke punkter at det ikke vil bli sikrere, at det ikke vil bli mer effektivt, og ikke vil bli mer velfungerende.

I dag har vi en verdipapirsentral i Norge, den eneste som har konsesjon som verdipapirregister i henhold til loven. Det er en velfungerende verdipapirsentral, som har høy tillit, som er anerkjent, og som også er anerkjent internasjonalt. En snakker om utenlandske investeringer. På Oslo Børs i dag er 40 pst. av investeringene utenlandske. En er altså vel kjent med å bruke de verktøy som er i Norge i dag, med den norske verdipapirsentralen.

Det som en må stille spørsmål ved, er hva en oppnår ved å ha åpenhet for fri europeisk konkurranse om verdipapirsentraler, istedenfor å bruke den verdipapirsentralen som en har i Norge i dag. Verdipapirsentralen er samfunnskritisk infrastruktur det er viktig å ivareta både eierskap til og kontroll av, og det spørsmålet en

heller burde stilt, er hvordan en kan styrke den eierskapsstrukturen og den kontrollen som en har over Verdipapirsentralen i Norge, istedenfor å legge opp til en europeisk konkurranse. Verdipapirsentralen som en har i Norge i dag, sørger nettopp for at en har en felles oversikt over norske verdipapirer, enten det er aksjer, obligasjoner, egenkapitalbevis eller annet, og hvem som har rettigheter knyttet til dem. Det fungerer som en grunnbok, som det også står i proposisjonen. Hvis en svekker dette, har også Norges Bank sagt at i ytterste konsekvens kan det også svekke finansiell stabilitet.

Og når det gjelder det å bruke handlingsrom, som en har etter regelverket: Her hører jeg representanter fra flertallet si at en bør bruke det. Vel, Norges Bank og Finanstilsynet har jo ønsket at en skal bruke et handlingsrom som de mener er innenfor regelverket som en har tenkt å implementere, til å opprettholde kravet om at i hvert fall unoterte aksjer fortsatt skal registreres i den norske verdipapirsentralen, og flertallet går allikevel imot. Hvordan henger det sammen med argumentasjonen om å bruke nasjonalt handlingsrom?

I dag er det slik at Finanstilsynet godkjenner de forvalterne som skal brukes. Det kravet blir fjernet i det nye regelverket som en her skal godta. Det er ikke gitt noen gode argumenter for hvorfor det er fornuftig å fjerne det kravet som i dag ligger, utover at det er et behov for å gjøre det for å legge til rette for den frie flyten som en går inn for.

Det er også slik at med det som en legger på bordet her, vil det bli vanskeligere å ha oversikt over de reelle eierne, i hvert fall hvis det er slik at ambisjonen som en legger fram, nemlig at det skal bli større konkurranse mellom verdipapirsentraler i Europa, er at norske aktører i større grad kan bruke utenlandske verdipapirsentraler. Da blir det vanskeligere å holde oversikt over reelle eiere. I dag har Oslo Børs og Finanstilsynet mulighet til å søke direkte i VPS' register i Norge. En vil ikke bli gitt tilsvarende mulighet til å søke i utenlandske register.

Det er også spørsmål knyttet til beskatning og effektiviteten i det. Det er gode grunner for at det vil bli mer ressurskrevende og mer byråkrati, noe som også regjeringen selv skriver rett ut i proposisjonen, at det kan bli økt ressursbruk for både Finanstilsynet, skatteetaten og for den saks skyld Statistisk sentralbyrå.

Det er viktig å ivareta Verdipapirsentralen. Den har tjent norsk næringsliv godt, og derfor er det uklokt å gjøre det som blir lagt på bordet her i dag. Jeg vil med det fremme forslagene nr. 3–5.

Presidenten: Da har representanten Sigbjørn Gjelsvik tatt opp de forslagene han refererte til.

Une Bastholm (MDG) [12:18:19]: Dette er den andre muligheten på to uker som Stortinget har hatt til å sikre mer åpenhet om hvem som eier norske selskaper.

Åpenhet hindrer hvitvasking, korrupsjon og skatteundragelse, og det sikrer et fritt og trygt finansmarked og et levende demokrati.

Men dessverre er det også andre gang på to uker at Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti velger å bryte egne løfter og ambisjoner om at Norge skal ligge i front på åpenhet. De stemmer til og med imot når det kun handler om å *vurdere* tiltak.

Aksjonærregisteret gir allmennheten tilgang til informasjon om samtlige norske aksjonærer. Utenlandske aksjonærer, eller nordmenn som investerer via utlandet, står derimot oppført som «ukjent». Opposisjonen står derfor i dag samlet bak to forslag som skal hindre at milliarder av kroner holdes skjult.

Det første forslaget handler om mer åpenhet om hvilke fysiske personer som står bak forvalterkontoer som investerer i norske selskaper. Selv om Finanstilsynet har formell innsynsrett i dag, vil kontrollen styrkes ved at det også blir mer åpenhet for allmennheten og for journalister.

Vi foreslår derfor at regjeringen kommer med «forslag om en endring i verdipapirsentralloven slik at opplysningsplikten om reelle eiere, som forvaltere i dag har overfor skattemyndigheter og Finanstilsynet, utvides slik at forvalterne også har opplysningsplikt overfor aksjonærregisteret».

Ofte brukes det ikke bare én, men gjerne lange kjeder av forvaltere. At den forvalteren som er registrert i Verdipapirsentralen, er godkjent av Finanstilsynet, sikrer derfor ikke at alle ledd bakover i kjeden er underlagt tilstrekkelig kontroll.

Det andre forslaget fra opposisjonen går derfor på å be regjeringen *vurdere* «å legge begrensninger på hvor mange forvalterledd det skal være tillatt å benytte, samt sikre at samtlige forvaltere i kjeden har godkjenning fra Finanstilsynet».

Nordmenn som kjøper norske verdipapirer, må registrere seg i VPS. Utenlandske aksjeeiere må derimot eie aksjer gjennom såkalte forvalterkontoer, altså en bank eller et meglerhus – typisk i Sveits. Dette gjør det også mulig for norske aksjonærer å gjemme seg bak selskapsstrukturer i utlandet og dermed handle anonymt på Oslo Børs.

La meg gi dere et eksempel: Saken mot investoren Einar Chr. Nagell-Erichsen er blant de større innsidesakene på Oslo Børs i nyere tid. I 1999 tjente Nagell-Erichsen millioner ved å kjøpe aksjer i Finansbanken med innsideinformasjon rett før Storebrand kjøpte opp banken. Han skjulte sin identitet gjennom en forvalterkonto i Sveits. Økokrim tok saken hele veien til sveitsisk høyesterett og vant saken, etter en langdryg rettsprosess på tre år. Dommen har gjort det lettere å få innsyn for norske myndigheter i Sveits, og det er bra. Men informa-

sjonen er skjult for offentligheten, selskapets styre og andre aksjonærer, og Finanstilsynet har begrenset med ressurser. Formålene med aksjonærregisteret var at eierinformasjon skulle finnes enkelt tilgjengelig på ett sted. Om informasjonen om bakenforliggende eiere til forvalterkontoer kan oppgis i selskapenes årsrapporter, kan den også samles i aksjonærregisteret. I praksis bør da informasjonen kunne deles mellom Skatteetaten, Finanstilsynet og Brønnøysundregisteret, slik at forvaltere ikke må rapportere samme informasjon flere steder.

I 2015 ba en enstemmig finanskomite om mer åpenhet om selskaper. «Innsynet og åpenheten i forvalterkontoer bør være mest mulig lik den som nå etableres for norske aksjonærer i det nye registeret», sa da et samlet storting.

Jeg kan ikke forstå hvorfor regjeringspartiene nok en gang nekter mer åpenhet. Det har ingen saklige begrunnelser. Et rettssikkert og fritt finansmarked har alt å vinne på åpenhet. Det hindrer at personer kan bygge seg opp store aksjeandeler i selskaper gjennom skallselskaper, underselskaper og forvaltere i inn- og utland uten at andre investorer eller aksjeeiere har kjennskap til det.

Så hver gang vi nøler med å sikre mest mulig åpenhet, er det de som har noe å skjule, som vinner på det – ikke finansmarkedet, ikke offentligheten, ikke demokratiet og ikke velferdsstaten vår.

Statsråd Siv Jensen [12:23:07]: Regjeringen foreslår i proposisjonen en ny verdipapirsentrallov som vil erstatte dagens verdipapirregisterlov. Lovforslaget gjennomfører EUs verdipapirsentralforordning i norsk rett ved såkalt inkorporasjon. Det vil si at forordningen skal gjelde direkte som norsk lov. Lovforslaget inneholder i tillegg en rekke bestemmelser som supplerer reglene i forordningen. Mange av bestemmelsene viderefører deler av gjeldende verdipapirregisterlov.

Verdipapirsentralforordningen utgjør den første generelle felles reguleringen av verdipapirsentraler og verdipapiroppgjør i EU/EØS. Forordningen ble vedtatt i 2014 og har trådt i kraft i EU. Forordningen ble innlemmet i EØS-avtalen ved beslutning i EØS-komiteen 8. februar 2019. Norge deltok i beslutningen i EØS-komiteen med forbehold om Stortingets samtykke. Regjeringen vil om kort tid komme tilbake til Stortinget og be om samtykke til innlemming etter Grunnloven § 26 annet ledd.

De enkelte forslagene i proposisjonen er godt oppsummert av saksordføreren. La meg derfor konsentrere meg om de punktene i proposisjonen som komiteen har vært særlig opptatt av.

Jeg er glad for at komiteens flertall slutter seg til forslaget om en ny verdipapirsentrallov som gjennomfører verdipapirsentralforordningen i norsk rett. Jeg er opp-

tatt av å legge til rette for et sikkert, effektivt og velfungerende verdipapiroppgjør.

Jeg har merket meg at et mindretall viser til krav om mer åpenhet i forvalterordningen og foreslår at forvalternes opplysningsplikt om reelle eiere utvides, slik at forvalterne også har opplysningsplikt til aksjonærregisteret.

Det er viktig at vi skiller mellom innsyn i skatteetatens aksjonærregister, fremtidig innsyn i et register over reelle rettighetshavere og økt innsyn i forvalterkontoer. Skatteetatens aksjonærregister bygger på uttrekk fra skatteetatens systemer, som igjen baserer seg på innrapportering fra selskapene. Det er ikke et aksjonærregister på den måten at det føres løpende og holdes oppdatert. Forvalterne kan dermed heller ikke pålegges en opplysningsplikt til aksjonærregisteret som sådan. Jeg vil presisere at for de selskapene som blir underlagt reglene i den nylig vedtatte loven om register over reelle rettighetshavere, vil registeret måtte ha opplysninger om alle reelle rettighetshavere, selv om det skulle finnes mellomliggende forvaltere.

Jeg har også merket meg forslag fra et mindretall om å be regjeringen sette ned et utvalg som skal vurdere eierskapet til Verdipapirsentralen og unngå store endringer i eierskapet i Oslo Børs VPS Holding ASA inn-til Stortinget har vurdert regjeringens oppfølging av dette utvalget. Jeg har videre merket meg forslaget om å komme tilbake med et forslag til ny verdipapirsentrallov som tar hensyn til nasjonal sikkerhet og norske interesser og sikrer at norske verdipapirer er attraktive for utenlandsk kapital.

Jeg vil understreke at denne loven ikke påvirker hvordan departementet vil vurdere tilbudene om kjøp av aksjene i Oslo Børs VPS. Loven svekker ikke hensynet til nasjonal sikkerhet, og den styrker etter mitt syn det norske verdipapirmarkedet og interessene til norske utstedere.

Med den nye verdipapirsentralloven får vi et oppdatert regelverk som kan bidra til et mer integrert marked for verdipapirsentraltjenester i EØS. Forordningen er trådt i kraft i EU, og det er viktig av hensyn til tilliten og virkemåten til det norske verdipapirmarkedet at vi får på plass tilsvarende regler i Norge.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [12:26:56]: Etter å ha hørt statsråden nå er det fortsatt uklart for meg hvorfor hun mener det skulle være grunnlag for at det i framtiden ikke skulle være tillit til det norske verdipapirmarkedet og til den norske verdipapirsentralen dersom en viderefører eksisterende nasjonal lovgivning. Den norske verdipapirsentralen har tjent markedet godt, og det er også et betydelig innslag av utenlandske investeringer i

Norge. 40 pst. av investorene på Oslo Børs er utenlandske aktører. Det en beskriver tydelig i proposisjonen, er at det nye systemet som etableres, vil føre til økt byråkrati for SSB, økt ressursbruk for Finanstilsynet og økt ressursbruk også for skatteetaten, dersom en lykkes med målet om at stadig flere skal bruke utenlandske verdipapirsentraler.

Hvorfor er det viktig for regjeringen å underkaste seg stadig nye EU-regler som bidrar til økt byråkrati?

Statsråd Siv Jensen [12:28:02]: Dette handler ikke om å underkaste seg et regelverk fra EU. Dette handler om å sikre at vi har like vilkår for aktører som opererer i det norske markedet og inn i det europeiske markedet. Det har tjent oss vel i mange år, og det har vært en av årsakene til at vi har satt opp tempoet med å implementere veldig mange rettsakter på finansmarkedsområdet, rett og slett fordi det bidrar til likere regler, mer åpenhet, mer forutsigbarhet for alle aktørene som skal delta. Jeg mener Senterpartiet tar helt feil i sine antakelser om dette, og jeg registrerer at det er et bredt flertall i Stortinget som slutter seg til forslaget fra regjeringen.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [12:28:41]: Vi underkaster oss jo regler fra EU. Flertallet legger opp til å godkjenne en forordning som bestemmer hva slags regler Norge kan innføre, både hva slags regler vi kan innføre i dag, og hvordan denne utviklingen skal være i fremtiden. Vi har en historie bak oss med en nasjonal verdipapirsentral som har tjent det norske markedet godt, som har høy tillit, høy anerkjennelse. Det skal en altså erstatte med et system der en kanskje skal ha en rekke utenlandske verdipapirsentraler som skattemyndighetene i Norge skal forholde seg til, som Finanstilsynet skal forholde seg til, som allmennheten skal forholde seg til. Hvordan skal det bidra til et bedre verdipapirmarked i Norge og ikke mer byråkrati og mindre oversikt?

Statsråd Siv Jensen [12:29:30]: Men dette viser jo at denne lovgivningen sikrer at vi har nasjonal kontroll. Vi skal føre tilsyn. Vi skal ha kontroll med denne typen aktivitet selv om vi er en del av EØS-området, og sikre at vi har likest mulig adgang til markedet og likest mulig regulering på tvers av landegrensene. Det er også noe av styrken ved hele EØS-avtalen. Jeg mener igjen at representanten tar feil når han velger å bruke begrep som «å underkaste seg». Jeg husker den debatten vi hadde i salen da vi behandlet saken om finanstilsynsbyråene. Da fremstilte Senterpartiet det som at hele Finanstilsynet ville bli rykket opp med roten og nærmest flyttet fra Oslo og ned til Brussel. Nå står representanten her og bekymrer seg over at det samme tilsynet som han tidligere mente ville bli flyttet, nå skal bruke mer ressurser på å drive kontroll og tilsyn i Norge. Det viser

bare at det å ha et godt regelverk, felles regelverk, er bra, men at vi også øver tilsyn fra norske organers side.

Åsunn Lyngedal (A) [12:30:37]: For å ivareta tilliten til EØS er det viktig å utnytte handlingsrommet som ligger i regelverket som vi innfører som medlem av EØS. Som jeg var inne på i innlegget mitt, viderefører Danmark eierskapsbegrensningsregler for verdipapirsentraler – regler som vi har i Norge i dag, og som har vært vurdert som viktige for eierskap til viktig infrastruktur som VPS er. Det er ikke noen lang drøftelse av handlingsrommet og muligheten for å videreføre dagens regler i Prop. 7 L, som vi har til behandling. Hvilke vurderinger gjør statsråden seg av at Norden har løst spørsmålet om å videreføre eierskapsbegrensninger for verdipapirsentraler ulikt?

Statsråd Siv Jensen [12:31:22]: Etter mine opplysninger i dag ser det ikke ut som om Danmark faktisk har vedtatt å videreføre de reglene som Arbeiderpartiet refererer til. Det er vår vurdering at det ikke er adgang til å ha særnorske regler ved siden av CSDR. Det er den vurderingen som Finansdepartementet har gjort, men det er klart at jeg merker meg det forslaget som Arbeiderpartiet her fremmer, og vil selvfølgelig gjøre en ekstra vurdering av de spørsmålene som Arbeiderpartiet reiser.

Åsunn Lyngedal (A) [12:31:54]: Det er oppgitt i proposisjonen at Danmark har gjort det, så da er det i så fall ny informasjon. Men det viktigste er at det blir vurdert.

Une Bastholm (MDG) [12:32:22]: Slik jeg hørte statsråden, vurderer regjeringen det slik at i og med at man nå har innført en ny lov om register for reelle rettighetshavere, trenger man ikke å ha en åpenhet om hvilke reelle personer som står bak forvaltere i aksjonærregisteret. Det hadde vært fint med en oppklaring av om jeg har forstått det riktig. Jeg lurer også på noe i forbindelse med debatten vi hadde for to uker siden, og som det nå er fint at vi kan se i sammenheng. Det var debatten vi hadde nettopp om terskler i registeret for reelle rettighetshavere. For eksempel er det eneste som er tydelig der, med hensyn til terskelen for børsnoterte selskaper for aksjonærer, at man eier minst 25 pst. av selskapet. Det betyr at aksjonærregisteret i dag har veldig mye mer informasjon om aksjonærene, om norske aksjonærer, enn om utenlandske aksjonærer eller norske aksjonærer som investerer gjennom utenlandske forvaltere eller selskaper. Spørsmålet er: Hvordan skal man få en åpenhet om dem dersom terskelen i registeret for reelle rettighetshavere skal være på 25 pst.?

Statsråd Siv Jensen [12:33:25]: Jeg tror det er bred enighet om at vi skal legge til rette for åpenhet så mye som overhodet mulig i det norske samfunn. Det er vi tjent med. Det er derfor vi regulerer en lang rekke av disse forholdene. Som representanten henviser til, er det ikke veldig lenge siden Stortinget behandlet registret over reelle rettighetshavere. Det er riktig at vi der hadde en diskusjon, i hvert fall fra opposisjonens side, knyttet til terskelverdier og 25 pst., som jeg sa da vi behandlet saken. Men så er det riktig at når vi nettopp har fattet vedtak om å implementere dette, må vi først høste erfaringer med det regelverket vi nå får på plass i Norge, samtidig som det er naturlig å høste erfaringer fra andre land. Så får vi komme tilbake til det når vi har de erfaringene å basere oss på.

Presidenten: Replikordskiftet er omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [12:34:15]

Innstilling fra finanskomiteen om Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 21/2018 av 9. februar 2018 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/59/EU om fastsettelse av en ramme for gjenoppbygging og omstrukturering av kredittinstitusjoner og verdipapirforetak mv. (krisehåndteringsdirektivet) (Innst. 161 S (2018–2019), jf. Prop. 8 S (2018–2019))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Henrik Asheim (H) [12:35:14] (komiteens leder og ordfører for saken): Samtykke til innlemmelse av krisehåndteringsdirektivet i EØS-avtalen er en fullføring av en prosess som har pågått i ett år. EØS-komiteen vedtok i februar 2018 å innlemme dette direktivet i EØS-avtalen. Stortinget fulgte dette opp i mars 2018 ved å vedta nødvendige lovendringer. Disse lovendringene trådte i kraft fra 1. januar i år, og med det vedtaket Stortinget vil gjøre i dag, gjennomføres denne innlemmingen og suppleres med forskriftsregler.

Som det fremkommer av innstillingen, viser både Senterpartiet og Rødt til sine merknader da saken ble behandlet, og Rødt går på bakgrunn av disse også imot dagens innstilling. De øvrige partiene stiller seg bak, et-

tersom dette er en naturlig oppfølging av tidligere vedtak gjort i Stortinget.

Finansmarkedene er globale, og norske finansforetak finansierer seg selv i stor grad i internasjonale markeder. Med krisehåndteringsdirektivet harmoniseres reglene i hele EØS – om hvordan finansforetakenes ulike kontrakter skal håndteres i en krise. Vi lærte en del av bankkrisen på 1990-tallet, hvor det viste seg vanskelig å krisehåndtere en bank etter nasjonale regler når mange av kontraktene er underlagt andre lands rett.

Komiteens flertall mener også at dette er et viktig tiltak for norsk finansnæring fordi norske banker før innlemmelsen i EØS-avtalen kunne anses som tredjeland banker i EU, og det dermed kunne få konsekvenser for bankenes bidragsplikt til andre lands krisefond.

Dette er en innlemmelse som sikrer forutsigbarhet, åpenhet og stabilitet for finansnæringen og får derfor tilslutning fra et bredt flertall i finanskomiteen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [12:37:05]

Innstilling fra finanskomiteen om Samtykke til å sette i kraft en multilateral avtale for å gjennomføre endringer i skatteavtaler for å motvirke uthuling av skattegrunnlaget og overskuddsflytting, med de foreslåtte valg og forbehold, undertegnet i Paris 7. juni 2017 (Innst. 167 S (2018–2019), jf. Prop. 15 S (2018–2019))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Svein Roald Hansen (A) [12:37:48] (ordfører for saken): Denne saken kan framstå som svært teknisk, men den er også svært viktig, ikke minst politisk. Den gir oss et instrument som kan motvirke den utviklingen vi har sett og slitt med i lang tid, at selskapsskattegrunnlaget har vært under press og delvis forvitret. Det har stått høyt på dagsordenen hos internasjonale organisasjoner som EU, G20 og OECD de siste årene.

OECD og G20 la i 2015 fram femten rapporter om tiltak for å motvirke uthulingen av selskapsskattegrunnlaget gjennom overskuddsflytting, de såkalt BEPS-anbefalingene. Her i Stortinget har vi vært utålmodige etter å

få implementert BEPS-anbefalingene i Norge. Det var bl.a. tema i skatteforliket i 2016. I dag er vi her, og det er bra.

Flere av BEPS-anbefalingene krever reforhandling av skatteavtaler, noe som er en tidkrevende øvelse som ofte innebærer lange bilaterale prosesser. Ved å følge den tradisjonelle måten å endre skatteavtaler på vil det ta år å få implementert anbefalingene. Derfor er den multilaterale avtalen vi nå sier ja til å implementere, viktig. Den vil forenkle prosessen med å gjennomføre nødvendige endringer i skatteavtalene. Norge har mer enn 90 skatteavtaler med andre land. 28 av disse er foreslått omfattet av den multilaterale avtalen.

Det foreslås videre at der hvor vi allerede har pågående generelle reforhandlinger av skatteavtalen, skal BEPS-tiltakene bli innlemmet i denne prosessen. Komiteen ser at dette kan være hensiktsmessig, men vil understreke at det er viktig at BEPS-tiltakene blir prioritert fra norsk side under disse reforhandlingene.

Hensikten med skatteavtaler har vært å unngå dobbeltbeskatning. Gjennom denne traktaten blir formålet utvidet til også å unngå dobbelt ikke-beskatning, noe komiteen mener er en viktig presisering.

Dette er en frittstående traktat som skal virke ved siden av og i tillegg til de skatteavtalene den gjelder for. Den gir mulighet til å endre inngåtte skatteavtaler på ulike områder, bl.a. gjennom innføring av ulike minstestandarder i tillegg til en rekke bestemmelser som landene står fritt til å velge.

La meg nevne ett eksempel komiteen kommenterer. Norge tar forbehold om ikke å ta i bruk artikkel 9, om skattlegging av gevinster ved salg av aksjer eller andre eierinteresser i enheter hvor de underliggende verdiene kommer fra fast eiendom. Grunnen er at vi mangler internrettslig hjemmel til å skattlegge personer som ikke er skattemessig bosatt i Norge. Komiteen er enig i at vi på dette grunnlaget tar forbehold, men vi presiserer at det ikke avskjærer oss fra muligheten til å vedta slik internrettslig hjemmel på et senere tidspunkt dersom Stortinget skulle ønske det.

Det er en enstemmig komité som anbefaler tilslutning til avtalen og de valg og forbehold som er tatt. Men jeg vil understreke at denne traktaten ikke betyr at det ikke fortsatt er behov for sterkere innsats i arbeidet mot skattetilpasning, overskuddsflytting og uthuling av skattegrunnlaget. Det er synd at regjeringspartiene ikke kunne stå sammen med opposisjonen i denne påpekingen i innstillingen. Jeg håper finansministeren er enig i det behovet.

Med dette anbefaler jeg innstillingen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [12:40:52]

Innstilling fra finanskomiteen om en ny sentralbanklov (Innst. 165 S (2018–2019), jf. Meld. St. 7 (2018–2019))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Sivert Bjørnstad (FrP) [12:41:34] (ordfører for saken): En fellesnevner blant de fleste landene vi i dag kjenner som vellykkede demokratier, er at de har en velfungerende og iallfall delvis uavhengig sentralbank. Julie Brodtkorb, lederen i representantskapet i Norges Bank, sa under sentralbanksjefens årstale i forrige uke at når nasjoner bygges, bygges de opp av og med institusjoner som Norges Bank.

Når regjeringen gjennom meldingen vi nå diskuterer, inviterer Stortinget til å delta i utformingen og planleggingen av en ny sentralbanklov, er det fordi sentralbankvirksomheten har blitt vesentlig endret de siste årene. Nåværende sentralbanklov ble vedtatt i 1985 og avløste den tidligere loven av 1892.

I saker og lover som gjelder så viktige institusjoner som Norges Bank, mener et samlet storting at det er fornuftig av regjeringen å ta en ekstra runde innom dette huset, sånn at man oppnår en bredest mulig tilslutning til de endringene man foreslår. Og det er svært bred oppslutning rundt de viktigste drøftelsene i meldingen.

Bakgrunnen er som sagt endringer i oppgavene i sentralbanken. Derfor ble det i 2015 oppnevnt et utvalg som skulle utarbeide en NOU om ny sentralbanklov, organiseringen av Norges Bank og ikke minst forvaltningen av Statens pensjonsfond utland, SPU. Det siste er noe av det som har kommet til siden 1985, og som tar mer og mer plass. I dag er det flere som jobber med forvaltningen av SPU, enn som jobber med de mer vanlige sentralbankoppgavene. Få hadde forestilt seg at fondet skulle få den størrelsen og den verdien det har i dag.

Gjedrem-utvalget la fram sin innstilling i 2017. Der foreslo de ulike modeller for hvordan sentralbanken skal styres, og hvordan SPU bør forvaltes. Utvalget anbefaler en modell hvor SPU skilles ut fra Norges Bank, og at det opprettes et særlovselskap under Finansdepartementet som skal stå for forvaltningen. De anbefaler videre at det opprettes en fagkomité for pengepolitikk og finansiell

stabilitet med både interne og eksterne medlemmer. De anbefaler også at representantskapet legges ned med begrunnelse i at det med deres modell kun vil være eksterne medlemmer av hovedstyret, og at Finansdepartementet ved valg av denne modellen vil være ansvarlig for å utpeke ekstern revisor og godkjenne regnskapet for Norges Bank og det utskilte forvalterselskapet.

Komiteen er enig i regjeringens vurderinger, at forvaltningen av SPU fortsatt bør ligge i Norges Bank. Dette bidrar til stabilitet, erfaringen med det er god, og man frykter til dels betydelige kostnader ved en endring. I tillegg merker komiteen seg at mange peker på risikoen for at en forvalter utenfor Norges Bank i større grad vil kunne være tilbøyelig til å ha egne prioriteringer som ikke nødvendigvis vil være sammenfallende med eiers prioriteringer.

Vi mener også, som regjeringen, at representantskapet er svært viktig for den demokratiske kontrollen over Norges Bank. At Stortinget oppnevner 15 medlemmer til representantskapet, bidrar til et viktig bånd mellom folkets valgte representanter og en av de viktigste institusjonene i landet vårt. I tillegg er det et selvstendig poeng at Riksrevisjonen måtte ha bygd opp både kompetanse og arbeidsstokk om ikke representantskapet gjorde disse oppgavene.

Et flertall av komiteens medlemmer, også Arbeiderpartiets medlemmer, mener at alle vesentlige beslutninger om hvor mye risiko en skal ta i forvaltningen av våre felles sparepenger i SPU, fortsatt bør forankres i Stortinget, og at valg av fondets aksjeandel er en slik vesentlig beslutning. Flertallet mener at en svekkelse av dette prinsippet vil kunne føre til en mindre robust og langsiktig forvaltning i fondet og en svakere demokratisk forankring.

Samtidig mener Arbeiderpartiet sammen med SV at styret må ha nødvendige fullmakter til å ta ned risikoen i fondet når særskilte forhold i risikobildet i finansmarkedene og internasjonal økonomi tilsier det. Dette er å ri to hester samtidig. På den ene siden er valg av aksjeandel en vesentlig beslutning som Stortinget bør fatte av hensyn til robusthet, demokratisk forankring og langsiktighet i forvaltningen. På den andre siden mener Arbeiderpartiet at styret må kunne foreta dette uten at det har vært inntatt i Stortinget, om styret ser «særskilte forhold» i markedet. Hva er egentlig «særskilte forhold» i markedet? At de store børsene i verden faller kjapt? Da har jo fondet tidligere benyttet dette til å kjøpe mer aksjer, ikke mindre – en strategi som har gitt svært god avkastning. Er det dette Arbeiderpartiet ønsker å komme til livs? Eller tror de at SPUs styre er de eneste i verden som kan forutse børsfall med 100 pst. sikkerhet? Jeg regner med at de bruker litt tid til folkeopplysning i sitt innlegg om dette.

Komiteen er likevel enig i de viktigste veivalgene denne meldingen trekker opp. Det er både viktig og bra, og vi ser fram til at lovproposisjonen kommer til Stortinget.

Svein Roald Hansen (A) [12:46:51]: Det er bred støtte for hovedlinjene i forslaget til ny sentralbanklov, hvor det legges opp til en egen komité for pengepolitikken og finansiell stabilitet og at sentralbankstyret får forvaltningen av Statens pensjonsfond utland som sin hovedoppgave.

Alternativet til denne organiseringen ville være å følge Gjedrem-utvalgets anbefaling, å legge forvaltningen av pensjonsfondet til et særlovselskap utenfor Norges Bank. Det er imidlertid gitt bred støtte i høringsrunden til å beholde forvaltningen i Norges Bank.

Det viktigste er at pensjonsfondet nå får et styre som har forvaltningen av fondet som sin hovedoppgave. Det innebærer at styrets kompetanse må innrettes mot denne oppgaven, slik komiteen peker på i sine merknader. Det må man også ha blikk for når det gjelder de tre styremedlemmene som vil være fast ansatt i banken.

Når styret skal bestå av sentralbanksjef, to visesentralbanksjefer og seks eksterne medlemmer, kan det være en utfordring at en tredjedel av styrets medlemmer er fast ansatt i banken. Det vil stille ekstra store krav til de eksterne styremedlemmene, noe Finansdepartementet må ha stor bevissthet rundt når styremedlemmene skal velges ut. Selv om det kanskje ikke kan sammenliknes direkte, så er det en styresammensetning fondet frarådet i sitt posisjonspapir for styresammensetning i selskaper det investerer i.

Det som er overraskende i denne innstillingen, er at det bare er Arbeiderpartiet og SV som understreker at styrets oppgave også må omfatte utviklingen av SPUs organisasjon og forvaltningspraksis – det må være en selvfølgelig del av styrets oppgave – og videre at styret må ha «nødvendige fullmakter til å ta risikoen i fondet ned når særskilte forhold i risikobildet i finansmarkedene og internasjonal økonomi tilsier det».

Jeg forstår at regjeringspartiene, som også saksordfører nevnte i sitt innlegg, mener dette ikke kan forenes med at «alle vesentlige beslutninger om hvor mye risiko som skal tas i forvaltningen (...) bør forankres i Stortinget». Det er ikke å ri to hester. Det betyr bare at et mandat som gir styret dette ansvaret, forankres her i salen. Det kan skje gjennom behandlingen av fondsmeldingen som kommer nå i april, eller i tilknytning til lovproposisjonen som skal følge opp behandlingen av denne stortingsmeldingen.

Fondet styres innen stramme rammer og med en langsiktig horisont. Høy aksjeandel innebærer en risiko som varierer over tid. Obligasjoner er heller ikke uten ri-

siko, særlig nå – når rentenivået er økende. Når vi nå organiserer forvaltningen med et eget styre, er jo hensikten – med all respekt for jobben som er gjort til nå – å profesjonalisere forvaltningen ytterligere. En ikke uvesentlig del av dette må være å vurdere risikobildet.

Vi må minne hverandre om hvor stor andel av statsbudsjettet vi henter fra fondets avkastning. I 2014 utgjorde dette vel 13 pst. av statsbudsjettet. I år var det økt til vel 17. pst. Vi er med andre ord blitt stadig sterkere avhengig av dette bidraget for å dekke underskuddet i statsbudsjettet. Da er det ikke bare lønnsomheten i investeringene som er viktig, men også nedsiderisikoen. Da blir det underlig at et styre ikke skal ha ansvar for å håndtere en slik situasjon innen fastlagte rammer.

La meg også peke på at noen av oss mener i innstillingen at det vil være naturlig at resultatene i fondet også måles mot andre, store globale fond, ikke bare mot referanseindeksen, og da selvsagt med en vurdering av de forskjellene som måtte ligge til grunn for fondene.

Det er bred enighet om å opprettholde representantskapet. Men det er uenighet om formålsparagrafen for Norges Bank.

Vi støtter LO og NHO i at man tar ut ordet «ellers» i annet ledd, og således i større grad vektlegger betydningen av høy og stabil produksjon og sysselsetting i norsk økonomi. Jeg håper finansministeren tenker en gang til på dette når lovproposisjonen skal legges fram.

Vi er også enig i at generasjonsperspektivet gjenpeiles i loven.

Camilla Strandskog (H) [12:51:18]: Sentralbankloven vi har i dag, er fra 1985. Mye har endret seg siden den tid. Pengepolitikken styres ikke lenger etter valutakurs, men inflasjonsmål. Finansmarkedene er blitt regulert, og Norges Bank har fått ansvaret for å forvalte Statens pensjonsfond utland, SPU. Det har medført store endringer i bankens oppgaver. Oppgavene er blitt flere, og de er blitt mer komplekse.

Stortingets melding vi behandler i dag, er en oppfølging av utredninger fra Gjedrem-utvalget. Etter behandlingen i Stortinget vil regjeringen fremme en lovproposisjon om ny sentralbanklov. Det er bra at vi kan ha diskusjoner som dette med jevne mellomrom, og at vi nå får anledning til å diskutere det i flere omganger. Det er bra for demokratiet.

Norges Banks oppgaver er av stor betydning både for oss som lever i dag, og for framtidens generasjoner. En god pengepolitikk er avgjørende for stabiliteten og veksten i norsk økonomi, noe som i stor grad påvirker vår felles velferd i dag. Gjennom Statens pensjonsfond utland forvalter de også våre felles verdier for fremtiden.

Gjedrem-utvalget vurderte ulike styringsmodeller i sin utredning og anbefalte at forvaltningen av Statens

pensjonsfond utland skulle skilles ut fra Norges Bank og legges under et særlovselskap underlagt Finansdepartementet. Da Norges Bank i sin tid ble valgt som forvalter av Statens pensjonsfond utland, var det fordi de var uavhengig av særinteresser og nøt stor tillit. Dette har ikke endret seg med årene. I tillegg kan de vise til gode resultater. Det er ingen grunn til å gjøre store endringer i noe som fungerer bra, og man bør i så fall ha svært gode argumenter for å gjøre det. Statens pensjonsfond utland er et statlig fond som forvalter verdier på vegne av framtidige generasjoner. Det vil derfor stilles helt andre krav til et slikt fond, f.eks. høyere grad av åpenhet. En enstemmig komité er derfor enig med regjeringen i at SPU fortsatt skal ligge under Norges Bank.

Utvalget foreslo også å opprette en egen komité for pengepolitikk og finansiell stabilitet. Dette løser på mange måter noe av det som har vært pekt på som hovedutfordringen i dag, nemlig at oppgavene er blitt større og mer komplekse. Det åpner for at kompetansen i større grad kan spisses inn mot de ulike delene av bankens virksomhet. Da kan man styrke den faglige biten i det organet som i dag styrer virkemiddelbruk i pengepolitikken, og samtidig får styret frigjort kapasitet til å følge opp de andre delene av bankens oppgaver, og da i særlig grad forvaltningen av SPU.

Det er positivt at det foreslås at representantskapet skal beholdes. Representantskapet er Stortingets kontroll med Norges Bank. Det å beholde representantskapet handler om grunnleggende prinsipper som folkevalgt kontroll av en virksomhet som forvalter verdier på fellesskapets vegne. Det antas dessuten at Riksrevisjonen ville måtte bygge opp et større apparat dersom representantskapet skulle legges ned, og det er således ingen organisatoriske besparelser der. Selv om representantskapet skal ha en folkevalgt representasjon, har det vært trukket fram at de samlet sett bør ha den kompetansen som kreves av et slikt organ. Dette er også i samsvar med representantskapets egen høringsuttalelse og derfor ukontroversielt.

Organiseringen av Norges Bank og forvaltningen av SPU er noe som angår oss alle. Det er derfor sunt å ha slike debatter jevnlig i denne sal. Det at partiene i stor grad også er enige om dette, sier noe om det norske demokratiet. Vi er enige om de store spørsmålene og de aller viktigste veivalgene, og det er bra – særlig i en sak som handler om noe som ikke bare angår oss som lever i dag, men også framtidige generasjoner.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [12:55:20]: Jeg vil benytte anledningen til å – hold dere fast – gi regjeringen litt skryt for den prosessen man har lagt opp til i denne saken. Dette er en stor og viktig sak, for det handler om hvilke rammer som skal ligge over lang tid. Som det har blitt

vist til tidligere, er det lenge siden vi vedtok en sentralbanklov i Norge sist. Det at regjeringen inviterer Stortinget ved å gå i dialog i flere runder for å forsøke å legge på plass noen rammer som kan stå seg over tid, er en klok framgangsmåte fra regjeringens side. Det vil også kunne føre til at man får bedre vedtak og vedtak som kan stå seg over tid. Det vil jeg absolutt gi regjeringen anerkjennelse for – og også finanskomiteen for å ha bidratt til et godt samarbeid om behandlingen av denne saken.

Jeg vil også trekke fram en sak, som en varsellampe, slik jeg ser det etter å ha vært med på behandlingen i komiteen av innstillingen som ligger her i dag. Det gjelder formålsparagrafen for Norges Bank. Jeg tror vi alle husker rundene vi hadde her i fjor om den nye forskriften for pengepolitikken. Det var ulike tilnærminger fra ulike partier, og det ble en åpen diskusjon i Stortinget om noe en burde søkt å finne bred konsensus om og løst på et tidligere tidspunkt. Nå ligger det ulike forslag til formålsparagraf for Sentralbanken. Fra Senterpartiets side har vi kommet med ett konkret forslag, men jeg tror det er viktig i det videre arbeidet å bidra til at behandlingen av sentralbankloven ikke blir oppfattet som en omkamp om den nye forskriften for pengepolitikken, og at det ikke fører til nye runder med usikkerhet om styringen av pengepolitikken i Norge.

Derfor vil jeg også si til representanter fra Arbeiderpartiet som har vært oppe her, at man bør være litt forsiktig med å vise til høringsuttalelser som kom til sentralbanklovutvalgets rapport før den nye forskriften for pengepolitikken ble fastlagt. Jeg tror det er viktig at man forsøker å ha en dialog med Stortinget i arbeidet med formålsparagrafen for Sentralbanken og finne en omforent løsning.

Ellers er vi fra Senterpartiets side svært tilfreds med at man så tydelig slår fast at Norges Bank fortsatt skal ha et representantskap, som skal bidra til demokratisk folkevalgt kontroll over Sentralbankens virksomhet. Sentralbankens virksomhet er av stor betydning for Norge som nasjon. Man forvalter store verdier, og de beslutninger som blir fattet, har stor betydning. Det er derfor viktig å ha demokratisk kontroll, ha et kritisk korrektiv og, som det er vist til fra komiteens side, at representantskapet også har mulighet til å komme med innspill når det eksempelvis er snakk om å ansette ny sentralbanksjef, i en tidlig fase i den prosessen.

Vi støtter også det som gjelder Statens pensjonsfond utland – at det fortsatt skal være en del av Sentralbanken, og at det nye styret skal legge større vekt på kompetanse knyttet nettopp til den delen av virksomheten når man får en ny pengepolitisk komité. Med den viktigheten Statens pensjonsfond utland har, er det viktig å vektlegge kompetanse innen nettopp det i styret til banken.

Ellers vil jeg også si at når det gjelder forvaltningen av Statens pensjonsfond utland, har vi den årlige behandlingen av fondsmeldingen, der Senterpartiet og andre partier pleier å utfylle mye om hva slags syn man har på forvaltningen. Jeg vil bare understreke at Senterpartiet selvsagt er for både et godt etisk regelverk og en ansvarlig forvaltning, slik jeg oppfatter at vi nettopp har bidratt til gjennom behandlingen av de årlige fondsmeldingene og for Statens pensjonsfond utlands del.

Tone Wilhelmsen Trøen hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [13:00:34]: Jeg vil kort slutte meg til merknadene vi står sammen om, og innlegget til representanten Hansen, og jeg ser fram til regjeringens lovproposisjon i denne saken. I all hovedsak er vi enig i linjen regjeringen har lagt seg på i stortingsmeldingen. Når sentralbanklovutvalget la opp til tre alternativer, er nettopp å lande på en modell av alternativ C klokt.

Samtidig vil jeg si at det er synd at verken utvalget eller regjeringen har gjort en større jobb med å se på hvordan den demokratiske kontrollen over særlig Statens pensjonsfond utland kan økes. Det kunne vært mulig å se for seg en modell hvor fondet gis en særskilt forankring i og tilknytning til Stortinget. Her kunne en f.eks. sett for seg en modell tilsvarende EOS-utvalget.

Når denne typen organiseringer – som ville ha økt den demokratiske kontrollen over Statens pensjonsfond utland – ikke er undersøkt, er det etter SVs mening klokt å videreføre en modell der representantskapet fører en demokratisk kontroll over Norges Bank og forvaltningen av Statens pensjonsfond utland. Her er det en merknad om representantskapet og dets rolle, som SV ikke står inne i i innstillingen, men som vi kunne ha stått inne i.

SV står sammen med Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Rødt om merknader som omhandler klimaendringer og konsekvensene av dem. Det er hevet over tvil at både håndteringen av og konsekvensene av klimaendringene vil påvirke verdensøkonomien. Det igjen vil i stor grad påvirke våre felles sparepenger. Denne erkjennelsen bør få konsekvenser både for forvaltningen av fondet og for hvordan vi måler resultatet.

Videre er det åpenbart at fondet i kraft av sin størrelse har en vesentlig påvirkning internasjonalt. Det kan ikke underslås. Det krever også mer av oss som bestemmer rammene for forvaltningen, og som vedtar det etiske regelverket. Derfor mener SV at lovens formålsbestemmelse for fondet tydeligere bør ta opp i seg viktigheten av ansvarlig forvaltning og fondets etiske rammeverk.

Statsråd Siv Jensen [13:03:01]: Dagens sentralbanklov er fra 1985. Norges Banks oppgaver er betyde-

lig endret siden den gang. Blant annet er pengepolitikken lagt om fra fastkurs til inflasjonsmål, og banken har fått oppgaven med å forvalte våre felles sparepenger i Statens pensjonsfond utland.

I 2015 satte regjeringen ned et utvalg for å gjennomgå sentralbankloven i lys av disse utviklingstrekkene. Utvalget skulle se på styringsstrukturen for Norges Bank og forholdet mellom Norges Bank og statsmyndighetene. Det skulle også vurdere målformuleringer for sentralbanken. Utvalgets mandat ble senere utvidet til å omfatte en vurdering av alternative styringsmodeller for Statens pensjonsfond utland. Utvalget overleverte i juni 2017 sin utredning, og den har gitt oss et solid og godt grunnlag for våre vurderinger.

Valgene vi tar, påvirker vår felles fremtid. Regjeringen mener derfor det er viktig med bred enighet om hvordan Norges Bank og forvaltningen av Statens pensjonsfond utland organiseres og styres. I oktober 2018 la vi derfor frem en egen melding for Stortinget.

I meldingen la regjeringen opp til at Norges Bank fortsatt skal være operativ forvalter av Statens pensjonsfond utland. Samtidig foreslo vi en ny og mer moderne styringsstruktur for banken, hovedsakelig ved at det etableres en komité for pengepolitikk og finansiell stabilitet. Regjeringen gikk også inn for at representantskapet beholdes som Stortingets kontroll- og tilsynsorgan. Det bidrar til å sikre demokratisk forankring av både sentralbanken og forvaltningen av fondet. Vi foreslo også en tydelig formålsbestemmelse for Norges Bank og at sentralbankens uavhengighet i virkemiddelbruken gjøres mer tydelig i loven.

Finanskomiteens innstilling viser at det er bred oppslutning om at forvaltningen av Statens pensjonsfond utland bør forbli i Norges Bank. Det er jeg glad for. Innstillingen viser også bred oppslutning om at det bør opprettes en egen komité for pengepolitikk og finansiell stabilitet. Vi må ha et godt og stabilt rammeverk for Norges Bank, og innstillingen legger til rette for dette.

Sentralt i meldingen er presiseringen av formålsbestemmelsen for sentralbankvirksomheten. Regjeringen mener at formålet bør være å opprettholde en stabil pengeverdi og fremme stabilitet i det finansielle systemet og et effektivt og sikkert betalingssystem. Videre skal Norges Bank bidra til høy og stabil produksjon og sysselsetting. Jeg er glad for at finanskomiteen mener at en slik formålsbestemmelse vil gi bankens virksomhet en klar forankring i Stortinget og gi rammer for bankens myndighetsutøvelse.

Jeg har også merket meg at finanskomiteen er enig med regjeringen i at hensynet til produksjon og sysselsetting ikke bare er et overordnet generelt mål, men også et mål som må komme til uttrykk i de avveiningene som Norges Bank skal gjøre i sin bruk av virkemidler.

Som utvalget også påpekte, er en velfungerende lønnsdannelse, gode rammevilkår for arbeidsmarkedet og en finanspolitikk som fremmer vekst og stabilitet, vel så viktige for produksjon og sysselsetting over tid som pengepolitikken. Norges Bank kan således ikke ta et hovedansvar for det mer strukturelle nivået på produksjon og sysselsetting, men banken kan bidra.

Finanskomiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, SV og Rødt viser til høringsinnspillene fra bl.a. LO og NHO, som mener at hensynet til høy og stabil produksjon og sysselsetting må løftes frem i formålet. I sine høringsbrev hadde LO og NHO et konkret forslag for å ivareta dette, som vi vil ta med oss til lovproposisjonen.

Regjeringen gikk i meldingen inn for enkelte endringer i lov om Statens pensjonsfond. Ifølge formålsbestemmelsen i loven skal fondet støtte opp under statlig sparing for finansiering av folketrygdens pensjonsutgifter og andre langsiktige hensyn ved anvendelsen av statens petroleumsinntekter. Målet med forvaltningen av Statens pensjonsfond er høyest mulig avkastning etter kostnader til et risikonivå som skal være akseptabelt. Det må stå fast. Det må også fortsatt være størst mulig grad av åpenhet og en ansvarlig og kostnadseffektiv forvaltning. Målet følger i dag av mandatene til forvalterne. Uavhengig av organiseringen av den operative forvaltningen av Statens pensjonsfond utland er det et vesentlig hensyn at målet med fondskonstruksjonen ligger fast.

Regjeringen legger på denne bakgrunn opp til å styrke rammeverket. Det innebærer bl.a. en tydeliggjøring i formålsbestemmelsen i lov om Statens pensjonsfond av fondets rolle i å finansiere velferdsstaten over generasjonene, lovfesting av målet med forvaltningen og lovfesting av at Statens pensjonsfond utland kan plasseres kun utenlands.

Helt til slutt: Stortinget har ved sin behandling av meldingen lagt til rette for at regjeringen kan fremme en lovproposisjon om ny sentralbanklov og endringene i lov om Statens pensjonsfond i løpet av våren, slik vi varslet i meldingen. Det er vi i rute med.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Svein Roald Hansen (A) [13:07:58]: Jeg takker for statsrådets imøtekommenhet når det gjaldt å vurdere formålsparagrafen en gang til.

I regjeringsplattformen varsles det en vurdering av rapporteringskrav rundt SPUs aktive eierskapsutøvelse. Det er bra, for rapporteringen til Stortinget har mangler. I rapporten Ansvarlig forvaltning 2018 fra Norges Bank rapporteres det om eierdialogen SPU har hatt med selskaper i Indonesia og Malaysia om avskogingsrisiko, med selskaper som kjøper soya og kjøtt i Brasil, og med 14 selskaper i leverandørkjeden i bilindustrien om forholdene i kobbergruvene.

Selskapsdialogen er en oppfølging av fondets forventningsdokumenter til selskapene det investeres i, og det kan være et alternativ til utelukkelse ved brudd på f.eks. etiske retningslinjer.

Vil finansministeren sørge for at Stortinget får del i rapporteringen om hvilke effekter selskapsdialogen gir på selskapenes praksis?

Statsråd Siv Jensen [13:08:59]: Som Stortinget er vel kjent med, vil regjeringen i løpet av noen få uker legge frem meldingen om Statens pensjonsfond. Der vil det være mange spørsmål som vil være gjenstand for drøftelser. Jeg vil anta at vi får rikelig med anledning til å komme tilbake til detaljer i både eierskapsutøvelse, ansvarlig forvaltning og andre viktige spørsmål knyttet til hvordan fondet utøver sitt virke. Det er mange temaer og mange spørsmål som vil bli berørt i den kommende meldingen, og jeg vil oppfordre til at vi tar diskusjonen om de detaljene når meldingen er kjent.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Carl I. Hagen (FrP) [13:10:02]: For meg er dette en meget stor dag. Jeg var med under behandlingen av sentralbankloven den 23. april 1985, basert på Innst. O nr. 50 for 1984–85. Grunnen til at det er en stor dag, er at stort sett samtlige partier nå er enig med meg i det jeg sto alene om i 1985. Jeg fulgte den gang opp Norges Banks råd og ville ha en uavhengig sentralbank. Det som skjedde i praksis, var at et AS ble en underavdeling i Finansdepartementet.

En annen diskusjon var hvilke formål Norges Bank skulle ha for pengepolitikken. Pengepolitikken ble den gang i realiteten lagt til regjering og storting, med renterklæringer som ble fulgt opp av bankvesenet. Rentefastsettelsen, som jo er det viktigste pengepolitiske virkemiddelet, var et politisk virkemiddel, inntil praksis ble endret i 2001, da det ble innført et inflasjonsmål.

I dagens innstilling står det på side 5 annen spalte i komiteens merknader:

«Regjeringen foreslår en ny bestemmelse som uttrykker at formålet for banken skal være å opprettholde en stabil pengeverdi og fremme stabilitet i det finansielle systemet og et effektivt og sikkert betalingssystem.»

I min alternative formålsparagraf står det:

«Norges Bank er landets sentralbank. Banken skal være ett utøvende og fastsettende organ for penge- og kredittområdet. Den skal tilstrebe og sikre en stabil pengeverdi og skal i sin virksomhet legge særlig vekt på hensynet til en varig balanse i landets økonomi.»

Det er også en rekke andre ting i dagens innstilling som samsvarer med min meget lange og fyldige mindretallsmerknad – jeg laget en helt komplett alternativ sentralbanklov i 1985. Det er derfor en stor dag når den i realiteten nå blir varslet omtrent å bli fremmet som en lovproposisjon noe senere, etter behandlingen av denne meldingen.

Av og til er det i det offentlige rom spørsmål om hvilke fagøkonomer som er enig med Fremskrittspartiet. Den gang var det ingen. Nå er alle fagøkonomer, inkludert alle partier, enig i det Fremskrittspartiet sto alene om i 1985. Hvis noen drar mine ord i tvil, er det bare å lese Innst. O nr. 50 for 1984–85. Jeg vil anbefale også finansministeren om å kikke litt på en del av synspunktene når det gjelder hvem som skal inn i hovedstyret etc. Hun vil finne mange gode svar i Fremskrittspartiets særmerknad i den innstillingen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.

Sak nr. 7 [13:13:15]

Interpellasjon fra representanten Petter Eide til justis- og innvandringsministeren:

«Fredag den 23. februar 2018 tidlig om morgenen ble en familie med tre barn hentet ut fra et hus på Fitjar i en politiaksjon for å returneres til Afghanistan. Ifølge en anmeldelse av Politiets utlendingsenhet (PU) til Spesialenheten for politisaker utøvde politiet betydelig maktbruk ved aksjonen, blant annet ved å bryte opp inngangsdøren og trække opp i sengen der familien sover. Tidligere statsråd Sylvi Listhaug har også bekreftet at politiet var bevæpnet. Familien beskriver også at våpen var trukket ut av hylsteret. 21. september ble en afghansk familie på seks, blant annet en alvorlig syk far, hentet av politiet på Heiane mottak. Et stort antall politibiler og rundt 30 politifolk ble benyttet. I et brev til PU sier Stord kommune at «politiet nærmast «okkuperer» bustadblokka på mottaket», referert fra Stord 24. oktober 2018.

Hvorfor mener statsråden at denne typen maktbruk og våpenbruk er riktig ved uttransportering av barnefamilier?»

Petter Eide (SV) [13:14:45]: Dette blir jo en interessant debatt mellom justisministeren og meg. Derfor stiller jeg meg i nærheten av ham, slik at det blir litt mer intimt. Det er synd at det ikke er flere som er interessert i denne saken.

Den saken vi skal drøfte, handler om maktbruk og våpenbruk hos politiet, spesielt mot asylsøkerfamilier, og hvilke rammer og begrensninger vi skal ha for det. Jeg tenker at vår oppgave som storting er at vi skal forhindre utvikling av et politi som tyr til maktbruk som ikke er

nødvendig. Jeg har stilt flere skriftlige spørsmål om et par saker som jeg skal referere til, og der jeg ikke er helt fornøyd med svarene jeg har fått. Det er en invitasjon til en åpen og bra debatt. Jeg tror egentlig ikke justisministeren og jeg er så veldig uenige i noen av disse sakene, men vi får nå anledning til å diskutere dette i åpent lende.

Vi har et politikorps som vi stoler på, i Norge, som løser tusenvis av saker, i all hovedsak uten maktmidler. Det er lovfestet at politiet ikke skal bruke sterkere maktmidler enn nødvendig. Når det er nødvendig, kan sterkere maktmidler anvendes, selvsagt, og vi mener også at det er riktig at politiet bruker makt også ved utsending og pågrepelse av asylsøkerfamilier som ikke har lovlig opphold i landet. Spørsmålet er hvordan de gjør det.

Fredag den 23. februar i fjor ble en afghansk asylsøkerfamilie med tre mindreårige barn hentet ut fra et kirkeasyl i Fitjar for å returneres til Afghanistan. Jeg kommenterer ikke deres sak knyttet til opphold og retur, utelukkende politiets handling ved pågripelsen. Operasjonen er klaget inn til Spesialenheten for politisaker, og jeg har selvfølgelig respekt for at den ikke kan diskuteres i Stortinget så lenge den er under etterforskning.

Mens familien sov, kl. 5 om morgenen, knuste en politigruppe fra Politiets utlendingsenhet, PU, et vindu og brøt opp to dører med brekkjern på soverommet der familien lå og sov. Vitner og familien selv forteller at de plutselig våknet om natten av støy og kamprop da ti-tolv bevæpnede politifolk plutselig stormet inn på soverommet. Rommet var mørkt, politifolkene bar hodelamper, og de hadde synlige våpen til hoftene. De trampet videre opp i dobbeltsenga der foreldrene og de to eldste barna lå og sov. Dobbeltsenga knakk under belastningen, er jeg blitt fortalt. Mor og far ble påført håndjern, far også fotjern. Utenfor inngangsdøra til asylmottaket møtte de politi som hadde trukket våpen ut av hylsteret. Barna ble etterlatt inne på rommet i sine pyjamas under tilsyn av politiet. Et øyenvitne som så denne hendelsen, ble presset opp i et hjørne av politiet, slik at hun ikke skulle intervensjon. For å være helt sikker på om politiet har brukt våpen i denne hendelsen, har jeg stilt det som skriftlig spørsmål og fått det bekreftet av tidligere justisminister.

Jeg vil at presidenten, referenten, de som lytter, og justisministeren skal forestille seg hvordan det er å ligge under dyna sammen med barna sine en natt, mens man er på det mest sårbare, kl. 5 om morgenen. Det er mye trøst og varme i en sånn situasjon. Plutselig blir man vekket av masse bråk, og så står det plutselig bevæpnede politifolk oppi senga. Slik denne hendelsen er beskrevet i anmeldelsen til Spesialenheten, hevder barnefaglige eksperter som har undersøkt barna etterpå, at politiet har skadet barna. De har utsatt dem for det man kan kal-

le psykisk vold og umenneskelig og nedverdiggende behandling, noe som i realiteten er brudd på torturkonvensjonen.

Dette framstår som svært unødvendig, for flere av polititjenestemennene hadde deltatt i en pågrepelse av samme familie ved et annet mottak året før – samme handlingsmønster, de brøt opp døra, hodelykter i mørket. Da forsøkte far å begå selvmord, og han ble fraktet til sykehus i psykotisk tilstand. Politiet burde da ha lært at denne familien ikke utgjorde noen fare, og de burde også ha lært at de burde opptre med stor varsomhet overfor denne familien. Men dessverre – det motsatte skjedde.

Et halvt år etterpå ble en annen afghansk familie, en familie på seks, hentet ut av politiet på Heiane asylmottak. Der har vi fått vite at et stort antall politibiler og hele 30 politifolk deltok. Jeg skal ikke gå i detalj om saken, bare fortelle at kommuneledelsen på Stord i brev til PU klaget på at politiet nærmest okkuperte mottaket. De reagerte også på at andre familier ikke fikk sagt adjø til denne familien. De ble fysisk forhindret fra det. Kommunen rapporterer i sin klage til politiet at kommunalt helsepersonell har måttet engasjere seg i etterkant av politiets aksjon, og at verken helsepersonell i kommunen eller annet helsepersonell ble rådført før politiaksjonen ble gjennomført.

Jeg skal ikke diskutere sakene i detalj, for de er bl.a. under etterforskning, men som eksempler.

I politiinstruksen står det at politiet kan gripe inn på den måten og med de midler som er lovlige, og som er nødvendige og forholdsmessige. De skal ikke ta i bruk sterkere midler før mildere midler er blitt forsøkt, og utøvelsen skal selvsagt være basert på menneskerettighetene. I disse sakene har politiet brutt instruksene. Makt og tvangsmidler har ikke vært forholdsmessige, mildere midler har ikke vært prøvd. Det er blitt skutt med kanon mot spurv, for å si det sånn. Jeg vet ikke hva slags informasjon politiet hadde om disse sakene, men det er ikke sannsynlig at de trodde det skjulte seg en farlig, bevæpnet terrorist i kirkeasylet som gjorde det nødvendig for dem å opptre nærmest i SWAT-kommando-action-stil. Politiet kjente familien. De er nå holdt under mildt oppsyn i ettertid. Familien er nå i en ny by, i et nytt kirkeasyl, og det er blitt fortalt at de selv har tatt seg til det nye kirkeasylet i taxi. Så en veldig farlig familie er dette neppe, og det må settes store spørsmålstejn ved begrunnelsen for at politiet skulle bruke så voldsomme maktmidler, også våpen, i pågripelsen.

Det er viktig at vi får en debatt om det prinsipielle grunnlaget her, uten å gå i detalj om disse sakene. Jeg er opptatt av at justisministeren klargjør hva han vil gjøre for å hindre at det oppstår en type subkultur i politiet som legitimerer denne typen makt. Jeg er også opptatt av at justisministeren er tydelig på hva han vil gjøre for å

forhindre at denne typen maktbruk blir instruert gjennom kommandolinjen fra den lokale politiledelsen og til de enkelte polititjenestepersoner. Hva vil han gjøre for å forhindre den type aksjoner i ordrelinjen? Fikk f.eks. de ulike tjenestepersonene her ordre om at de skulle bryte opp døra, trampe opp i dobbeltsenga og behandle familien på den måten? Fikk de ordre om den handlingen, eller var det noe den enkelte polititjenestepersonen på stedet fant på selv?

Jeg vil også ha en debatt om hva justisministeren vil gjøre med politifolk som er tiltrukket av denne type politi-action.

Vi ønsker et politi i Norge som opptrer varsomt og i tråd med de retningslinjene vi har, og som ikke bruker unødvendig makt. Da er det helt avgjørende at både justisministeren og vi fra Stortinget passer på at vi ikke får en utvikling i politiet der sterkere maktmidler blir brukt, spesielt ikke i saker der det er små barn til stede.

Presidenten: Presidenten vil bare minne om at Stortingets møter streames på stortinget.no, så jeg kan kanskje berolige representanten med at det vil være flere både i og utenfor Stortinget som følger denne debatten.

Petter Eide (SV) [13:23:47]: Takk, president!

Statsråd Tor Mikkel Wara [13:23:50]: Innledningsvis vil jeg understreke at vedtak som er lovlig fattet av norske myndigheter, er bindende for alle, også de gangene beslutningen er vanskelig å bære for den enkelte. En familie av asylsøkere som etter en grundig saksbehandling har fått avslag på sine søknader om asyl, plikter derfor å forlate Norge. Dersom tidligere asylsøkere unndrar seg etterlevelse av et lovlig fattet vedtak, gir utlendingsloven i utgangspunktet grunnlag for tvangsretur. Det å kunne returnere dem som får avslag, er en sentral side av asylinstituttet og har viktige signaleffekter for eventuelle framtidige ankomster og opphold uten tillatelse.

Når utlendinger uten oppholdstillatelse i Norge pågripes for uttransportering, skjer dette i henhold til gjeldende instruks for gjennomføring av uttransporteringer, uttransporteringsinstruksen, hos Politiets utlendingsenhet. Instruksen gir klare føringer for hvilke vurderinger som skal gjøres før pågripelsen, og hvilke hensyn som særlig skal vektlegges.

Alle uttransporter fra Norge skal gjennomføres på en human, verdig og sikkerhetsmessig forsvarlig måte. Samtidig vil jeg understreke at det er politiet som skal gjøre de politifaglige vurderingene i en konkret sak. Generelt kan jeg opplyse om at politiet, før de iverksetter en uttransport, i henhold til uttransporteringsinstruksen skal gjøre et grundig forarbeid med bl.a. en risikovurdering, hvor all tilgjengelig informasjon om per-

sonen analyseres. Risikovurderingen skal ta hensyn til en rekke forhold, herunder sikkerhet for både personen selv og andre, antall personer, utfordringer knyttet til kultur og språk, muligheten for unndragelse, mv. Vurderingene danner grunnlaget for politiets planlegging av pågripelse og videre gjennomføring av uttransport. Dersom det antas å foreligge spesielle risikoer, skal politiet vurdere å iverksette særlige sikkerhetstiltak.

I saker som involverer barn, skal det alltid tas hensyn til barnas situasjon, og barnas beste er et grunnleggende hensyn også for politiets vurderinger. Politiets utlendingsenhet har god barnefaglig kompetanse. Det arbeides kontinuerlig med å heve denne kompetansen, og Politiets utlendingsenhet har bl.a. engasjert to av de fremste ekspertene på området i Norge. I den forbindelse har Politiets utlendingsenhet utarbeidet en barnefaglig veileder for politiet, Pågripelse og uttransport av barn, som ble utgitt i oktober 2018. Veilederen ble utarbeidet som et ledd i Prosjekt barnefaglig kompetanseheving i Politiets utlendingsenhet, som har definert barnefaglige prinsipper for det politifaglige arbeidet, med mål om å redusere skadelig stress overfor barn, ungdom og barnefamilier. Denne veilederen vil ligge til grunn for politiets håndtering av uttransportering der barn er involvert.

Som det tidligere er gitt uttrykk for i svar på skriftlig spørsmål i fjor om pågripelsen på Fitjar og spørsmålet i fjor høst om pågripelsen ved Heiane mottak, er det politifaglige vurderinger som ligger til grunn for enhver pågripelse i forbindelse med uttransportering. Jeg understreker at det er politiet som skal gjøre de politifaglige vurderingene i den konkrete saken. Dette er operative vurderinger av hvilke tiltak som anses nødvendige i den enkelte sak, og som vil basere seg på forhold som under omstendigheter også vil kunne være taushetsbelagt. Det er derfor ikke naturlig at jeg går inn på hvilke konkrete vurderinger som ble gjort i disse enkeltsakene, utover å opplyse om de generelle kriteriene som skal inngå i politiets risikovurdering.

Petter Eide (SV) [13:27:44]: Takk for svaret til justisministeren. Jeg er klar over politiets prosedyrer, plikter og reguleringer når det gjelder uttransport, og jeg er selvfølgelig 100 pst. innforstått med at politiet kan bruke tvangsmidler når asylsøkere motsetter seg retur.

Det er ikke det vi snakker om i denne saken. Vi snakker om måten dette blir gjort på. Det unnlater justisministeren å svare på. Han svarer generelt om hvilke plikter de har, men her snakker vi om måten dette ble utført på. Han sier at dette er politifaglige vurderinger. Selvfølgelig er det det, men jeg er opptatt av hva en justisminister gjør når han ser at de politifaglige vurderingene og ordrene som ble gitt om måten dette skulle skje på, ikke

korresponderer med nødvendigheten i disse tilfellene. Da kan ikke justisministeren lenger dekke seg bak at det er politiet selv som har funnet på dette. Da må justisministeren ta grep og korrigere politiets atferd.

Det er helt avgjørende at vi har et nøytralt politi i Norge. Det skal ikke være sånn at politiet skal oppføre seg mer hardhendt ut fra sine egne oppfatninger. For politiet er alle uskyldige til domstolen har sagt sitt. Et politi som enten i ordrelinjen eller i utførelsen går over streken i maktbruk, opptrer som både dommer og straffer, og det har de altså ingenting med. I asylsaker skal politiet pågripe, men ikke skremme – det har de heller ingenting med.

Det som bekymrer meg i disse sakene, er at de familiene som er beskrevet her, selvfølgelig har ringt til venner og kjente og fortalt om møtet med norsk politi. De har ringt ut i verden og fortalt at møtet med norsk politi har vært skremmende fordi politiet har opptrådt brutalt. På den måten har politiets høyst uproporsjonale handlinger sammenfalt med regjeringens ønske om å sende avskrekkende signaler ut i verden til potensielle asylsøkere om at de er uvelkomne i Norge. Og på den måten – intendert eller ikke – har politiets handlinger her bidratt til nærmest å være et operativt kommunikasjonsredskap for regjeringens flyktning- og asylpolitikk. Det er nettopp da vi er i et svært uryddig farvann.

Hvis polititjenestepersonene tror de kan tillate seg denne maktbruken fordi de har fanget opp at regjeringen ønsker å avskrekke asylsøkere, har de misforstått jobben sin, og vi må spørre om de er egnede til denne typen tjeneste. Og hvis regjeringspolitikere og justisministeren ser gjennom fingrene med denne typen grov maktbruk i politiet fordi den passer inn i deres ønske om å sende avskrekkende signaler, da har vi politikere i Norge som ikke forstår viktigheten av et nøytralt politi og asylsøkeres rettssikkerhet.

Statsråd Tor Mikkel Wara [13:31:05]: Representanten tar utgangspunkt i det som han kaller «måten dette ble gjort på» i disse sakene. Da tar representanten utgangspunkt i konkrete saker hvor vi ikke har oversikt over hva som har skjedd, og vi ikke vet hvilke vurderinger som er gjort. Sakene skal jo gjennomgå av Spesialenheten. De vil også ha tilgang til det som vi normalt vil kalle taushetsbelagte opplysninger, og taushetsbelagte opplysninger er ikke et skjold vi bruker til å skjule oss bak. Det er viktig også for dem som blir utsatt for dette, det handler om personvern hensyn. Men det er en faglig vurdering som gjøres, og den overprøves, eller kan ettergå, av Spesialenheten.

Representanten mener at måten det ble gjort på, ikke korresponderer med nødvendigheten. Vel, det er ikke en konklusjon jeg kan trekke. Det er etter min me-

ning ren spekulasjon. Jeg legger til grunn at politiet gjør det som er nødvendig, inntil Spesialenheten eventuelt kommer fram til et annet resultat.

Men så til noe som kanskje er viktigere: I representantens innlegg ligger det mange indirekte beskyldninger mot politifolk. Han snakker om «subkultur», han snakker om «action»-pregede politifolk, og han snakker om politifolk som ikke er nøytrale politisk, men som prøver å lage sine egne tolkninger av regjeringens politikk. Det finnes det overhodet ikke noe grunnlag for å hevde. Det politikorpset vi har, også i Politiets utlendingsenhet, gjør en viktig jobb, og de gjør en riktig jobb. Den er ikke alltid like populær, men jeg er veldig glad for at de er villig til å gjøre den jobben, og det finnes ingen grunn til å spekulere i subkulturer, som representanten gjør i sitt innlegg. Da må man være mer konkret, man må ha konkrete ting for å kunne dokumentere det, så akkurat den spekulasjonen vil jeg faktisk ta avstand fra. Jeg mener at de politifolkene som gjør denne jobben, er egnede til å gjøre en god jobb, og det er vanskelige vurderinger som skal gjøres. Det er politifaglige vurderinger, og det må utøves skjønn. Så er ikke jeg blant dem som mener at det skjønn ikke kan diskuteres, men det å diskutere skjønn er noe helt annet enn å tillegge disse politifolkene motiver, subkulturmotiver, som jeg ikke har noe grunnlag for å si at de har.

Presidenten: Ønsker interpellanten et avsluttende innlegg? – Da skal interpellanten, Petter Eide, få ordet til et avsluttende innlegg, på inntil 3 minutter.

Petter Eide (SV) [13:34:08]: Jeg takker for en veldig prinsipiell tilbakemelding.

Jeg hevder altså ikke at vi har et politi som ikke opptrer nøytralt, og som bruker egen politisk overbevisning til å utføre sitt politiarbeid. Jeg er opptatt av å forhindre nettopp det, og jeg tar utgangspunkt i at noen av de hendelsene som jeg har fått rapportert om, kan gi indikasjoner på at det er en risiko for at det er slik. Jeg har i denne interpellasjonen stilt justisministeren spørsmål om hva han vil gjøre for å forhindre at det utvikles en slik – kall det – subkultur i politiet, og jeg dokumenterer ikke at det er det, men jeg spør hva han vil gjøre for å forhindre at det er det.

Så har jeg spurt ham om hvorvidt det er slik at noe av politiets handlingsmåte i disse to hendelsene jeg refererte til, sammenfaller med det politiske ønsket fra denne regjeringen om å avskrekke asylsøkere. Jeg har bedt justisministeren klargjøre tydelig hvordan han som politiker skal – og det er helt rett – skille det at man skal sende signaler ut i verden om at asylsøkere ikke nødvendigvis skal være velkomne til Norge, fra det at politiet ikke skal brukes som et verktøy i akkurat den kommunikasjonen ut til verden. Jeg fikk heller ikke noe svar på det.

Vi ønsker ikke et politi som benyttes i den typen politisk kampanje – det tror jeg heller ikke politiet gjør – men jeg er opptatt av hva justisministeren skal gjøre for å forhindre at det blir slik, og at det blir oppfattet slik.

Ingerd Schou hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Debatten i sak nr. 7 er avsluttet.

Presidenten foreslår at sakene nr. 8–10 behandles under ett.

– Det anses vedtatt.

Sak nr. 8 [13:36:14]

Stortingets vedtak til lov om mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen (havbunnsmineralloven) (Lovvedtak 39 (2018–2019), jf. Innst. 150 L (2018–2019) og Prop. 106 L (2017–2018))

Sak nr. 9 [13:36:30]

Stortingets vedtak til lov om endringer i plan- og bygningsloven m.m. (håndtering av overvann i arealplanleggingen mv.) (Lovvedtak 40 (2018–2019), jf. Innst. 159 L (2018–2019) og Prop. 32 L (2018–2019))

Sak nr. 10 [13:36:48]

Stortingets vedtak til lov om tilskudd til visse private virksomheter med offentlig tjenestepensjonsordning (Lovvedtak 41 (2018–2019), jf. Innst. 157 L (2018–2019) og Prop. 3 L (2018–2019))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Votering

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Da er Stortinget klar til å gå til votering.

Votering i sak nr. 1

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Som varamedlem til Stortingets delegasjon for arktisk parlamentarisk samarbeid velges: Geir Sigbjørn Toskedal.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt 13 forslag. Det er

- forslagene nr. 1–8, fra Nina Sandberg på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 9, fra Nina Sandberg på vegne av Arbeiderpartiet
- forslag nr. 10, fra Marit Arnstad på vegne av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 11, fra Marit Arnstad på vegne av Senterpartiet
- forslagene nr. 12 og 13, fra Mona Fagerås på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det votes over forslag nr. 12, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en akkrediterings- og opprykksordning til faghøyskoler og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 89 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 13.47.47)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 11, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for økt aktivitet i instituttsektoren som viktig arena for å koble forskning med private og offentlige virksomheter.»

Arbeiderpartiet har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet ble med 60 mot 39 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 13.48.10)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 10, fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreta en kartlegging av fagskolenes kunnskapsgrunnlag og utrede en plassering av høyere yrkesfaglig utdanning på nivå 6 i kvalifikasjonsrammeverket.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 79 mot 20 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 13.48.32)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 9, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjøre de nødvendige endringer slik at mer av helseforetakenes forskningsmidler blir gjenstand for åpen konkurranse.»

V o t e r i n g:

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 70 mot 29 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 13.48.50)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1–8, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en behovsvurdering og forslag til økning av departementenes forskningsinnsats.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i større grad inkludere behovene til små og mellomstore bedrifter i prioriteringene innen forskning og høyere utdanning. Forskningsrådet, Innovasjon Norge og øvrige tildelingsorgan skal legge til rette for økt aktivitet i alle deler av næringslivet.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere et eget forskningsprogram for innovasjon og omstilling i offentlig sektor med spesielt fokus på hvordan man organiserer og finansierer gode kommunale tjenester.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede aktuell risiko ved og konsekvenser av tilslutning til Plan S i dialog med partene og relevante organisasjoner.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med rulleringen av neste langtidsplan innlemme opptrappingsplaner for studieplasser og rekrutteringsstillinger.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen som del av langtidsplanen utarbeide en investeringsplan, koordeining for investeringer, og større bygge- og vedlikeholdsprosjekter av bygg i universitets- og høyskolesektoren, som presisert i anmodningsvedtak 375, 27. januar 2015.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med en opptrappingsplan for antall studieplasser ved fagskolene, som tar høyde for å dekke næringslivets økende behov for fagarbeidere.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen, i sitt arbeid med en kompetansereform for arbeidslivet, om å forankre kompetansereformen i prioriteringene i Langtidsplan for forskning og høyere utdanning for å sikre helhet og sammenheng i utdannings- og kompetansepolitikken.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g:

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 51 mot 48 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 13.49.15)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 13, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen redusere andelen midlertidige stillinger blant vitenskapelige ansatte til nivået for arbeidslivet for øvrig, og i samarbeid med sektoren utarbeide en forpliktende plan for hvordan målet skal nås.»

Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 52 mot 47 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 13.49.39)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Meld. St. 4 (2018–2019) – Langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2019–2028 – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

V o t e r i n g i s a k n r. 3

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt seks forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Åsunn Lyngedal på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt
- forslagene nr. 3 og 4, fra Sigbjørn Gjelsvik på vegne av Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslag nr. 5, fra Sigbjørn Gjelsvik på vegne av Senterpartiet
- forslag nr. 6, fra Åsunn Lyngedal på vegne av Arbeiderpartiet

Det votes over forslag nr. 5, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med et forslag til ny verdipapirsentrallov som tar hensyn til nasjonal sikkerhet og norske interesser og sikrer at norske verdipapirer er attraktive for utenlandsk kapital.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 88 mot 11 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 13.50.48)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 3 og 4, fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen bl.a. i lys av dagens sikkerhetspolitiske situasjon sette ned et utvalg som skal vurdere eierskapet til verdipapirsentralen, og komme tilbake Stortinget med en sak om dette senest i forbindelse med finansmarkedsmeldingen våren 2020».

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen unngå store endringer i eierskapet i Oslo Børs VPS Holding ASA inntil Stortinget har behandlet en sak om eierskapet til verdipapirsentralen».

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 80 mot 19 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 13.51.07).

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1 og 2, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om en endring i verdipapirsentralloven slik at opplysningsplikten om reelle eiere, som forvaltere i dag har overfor skattemyndigheter og Finanstilsynet, utvides slik at forvalterne også har opplysningsplikt overfor aksjonærregisteret.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en vurdering av å legge begrensninger på hvor mange forvalterledd det skal være tillatt å benytte, samt sikre at samtlige forvaltere i kjeden har godkjenning fra Finanstilsynet når det registreres forvaltere for norske verdipapirer.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt ble med 51 mot 48 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 13.51.39)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 6, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere en videreføring av dagens regler for kontroll ved erverv av betydelige eierandeler i VPS, jf. Verdipapirregisterloven § 5-2.»

Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

Senterpartiet har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 51 mot 48 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 13.52.20)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

L o v

om verdipapirsentraler og verdipapiroppgjør mv. (verdipapirsentralloven)

Kapittel 1. Innledende bestemmelser

§ 1-1 Gjennomføring av verdipapirsentralforordningen

EØS-avtalen vedlegg IX forordning (EU) nr. 909/2014 (om forbedring av verdipapiroppgjør i Den europeiske union og om verdipapirsentraler samt om endring av direktiv 98/26/EF og 2014/65/EU og forordning (EU) nr. 236/2012 (verdipapirsentralforordningen)) gjelder som lov med de tilpasninger som følger av vedlegg IX til avtalen, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.

Til gjennomføring av Norges forpliktelser etter EØS-avtalen kan departementet i forskrift gi regler om verdipapirsentraler og om verdipapiroppgjør. I forskriften kan det gjøres unntak fra bestemmelsene som er gjennomført etter første ledd.

Finanstilsynet kan i forskrift gi bestemmelser om at rettslige og tilsynsmessige rammer i tredjestater er likeverdige.

Når det i loven her vises til verdipapirsentralforordningen, menes forordningen slik den er gjennomført etter bestemmelsen her.

§ 1-2 *Lovens virkeområde*

Der annet ikke er særskilt bestemt, gjelder denne loven for verdipapirsentraler med Norge som hjemstat. Kongen kan i forskrift bestemme i hvilken utstrekning loven skal gjøres gjeldende for Svalbard og Jan Mayen.

Departementet kan i forskrift gjøre unntak fra deler av loven og forskrifter gitt i medhold av loven for filialer etablert utenfor Norge av verdipapirsentraler med Norge som hjemstat.

§ 1-3 *Forskrifter for velfungerende og trygg verdipapirregistrering mv.*

Departementet kan i forskrift gi regler om verdipapirsentraler, verdipapiroppgjør eller registrering av rettigheter til finansielle instrumenter dersom dette er nødvendig av hensyn til sikre og velfungerende verdipapirsentraler, et sikkert, effektivt og smidig oppgjør eller et sikkert, velordnet og effektivt system for registrering av rettigheter til finansielle instrumenter.

Kapittel 2. Selskapsform, politiattest, utfyllende regelverk mv.

§ 2-1 *Krav til selskapsform og politiattest*

En verdipapirsentral skal være organisert som et allmennaksjeselskap.

Styremedlemmer, daglig leder og andre som deltar i den faktiske ledelsen i en verdipapirsentral skal fremlegge ordinær politiattest etter politiregisterloven § 40.

§ 2-2 *Verdipapirsentralenes utfyllende regelverk mv.*

En verdipapirsentral skal fastsette og offentliggjøre et utfyllende regelverk for virksomheten som blant annet kan angi:

1. hvem som skal anses som utsteder av et finansielt instrument
2. nærmere regler om innføring av finansielle instrumenter i verdipapirsentralen og om fremgangsmåten der et finansielt instrument ikke lenger skal være innført
3. at det må opprettes egne kontoer for bestemte formål
4. krav til hvordan den registreringsberettigede skal dokumentere sin identitet
5. krav til endringsmeldinger og beholdningsoversikter

6. at kontohavere og utstedere selv kan foreta registreringer i registeret og hvilke registreringer de kan utføre
7. at registreringer på en konto kan foretas av andre kontoførere enn kontoføreren for den aktuelle kontoen eller for det finansielle instrumentet
8. nærmere regler om kontoførere og deres plikter, herunder krav til kompetanse, tekniske systemer og kapital, adgang til å utkontraktere oppgaver, hvordan kontoførerne skal oppfylle plikten til å opprette konto etter § 4-2, at bekreftelser som nevnt i § 4-3 annet ledd skal innhentes av kontoførerne, tilbakekall av tillatelse til å være kontofører og hvordan kundenes interesser skal ivaretas ved tilbakekall
9. at bestemmelsene i verdipapirsentralforordningen artikkel 37 nr. 2 om avstemming mot andre enheter og artikkel 34 nr. 5 om plikt til å gi opplysninger til kundene om risikoene som er knyttet til tjenestene med videre, skal gjelde tilsvarende for kontoførerne
10. hvordan det skal dokumenteres at noen er berettiget til innsyn i opplysninger etter kapittel 8.

Regelverket og senere endringer i regelverket skal godkjennes av Finanstilsynet. Finanstilsynet skal avgjøre søknader om godkjenning av endringer i regelverket senest tre måneder etter at fullstendig søknad er mottatt.

Finanstilsynet kan pålegge verdipapirsentralen å fastsette regler om ett eller flere forhold som nevnt i første ledd.

§ 2-3 *Adgang til å reise sak for domstolene dersom vedtak om tillatelse ikke er fattet innen seks måneder*

Dersom Finanstilsynet ikke har fattet et vedtak om en tillatelse etter verdipapirsentralforordningen skal innvilges eller ikke innen seks måneder etter at fullstendig søknad er levert, kan verdipapirsentralen bringe saken inn for domstolene.

Kapittel 3. Innføring av finansielle instrumenter i en verdipapirsentral mv.

§ 3-1 *Plikt til å innføre ihendehaverobligasjoner i en verdipapirsentral*

Norske ihendehaverobligasjoner skal innføres i en verdipapirsentral med tillatelse eller anerkjennelse etter verdipapirsentralforordningen også der obligasjonene ikke omsettes på en handelsplass eller overføres som følge av en avtale om finansiell sikkerhetsstillelse.

Departementet kan i forskrift gi regler som gjør unntak fra eller utfyller plikten i første ledd.

§ 3-2 *Krav til makulering av fysiske dokumenter mv.*

Dersom det allerede er utstedt et dokument som representerer et finansielt instrument på en måte som kan

komme i strid med det som følger av denne loven, kan det finansielle instrumentet først innføres i en verdipapirsentral etter at dokumentet har blitt makulert, lagt i sikker forvaring eller på annen måte blitt sikret mot å komme i omsetning. Dokumenter som representerer finansielle instrumenter utstedt etter norsk rett, skal makuleres.

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om innkalling av dokumenter ved innføring i en verdipapirsentral.

§ 3-3 *Beslutning om innføring i en verdipapirsentral og fastsettelse av vederlag*

Dersom ikke annet er bestemt i eller i medhold av lov, beslutter utstederen av finansielle instrumenter om de finansielle instrumentene skal innføres i en verdipapirsentral.

Verdipapirsentralforordningen artikkel 49 nr. 1 til 4 om utsteders rett til å få innført finansielle instrumenter i en verdipapirsentral, vederlag og klage med videre gjelder tilsvarende for søknader om innføring av finansielle instrumenter som ikke er omfattet av artikkel 49.

Kapittel 4. Verdipapirkontoer og forvaltere mv.

§ 4-1 *Enkeltkonto og forvalterkonto*

Med mindre annet er bestemt i eller i medhold av lov, kan finansielle instrumenter registreres på enkeltkontoer som tilhører den enkelte investoren og som står i investorens navn, eller på forvalterkontoer som står i forvalterens navn.

§ 4-2 *Rett til å få opprettet konto*

En verdipapirsentral plikter å opprette enkeltkonto eller forvalterkonto til registrering av finansielle instrumenter som er innført i verdipapirsentralen. En verdipapirsentral må ikke avvise en kunde med mindre hvitvaskingsloven eller annen lov eller regler gitt med hjemmel i lov gir anvisning om å avvise kunden eller det foreligger saklig grunn til å avvise kunden.

§ 4-3 *Krav til forvaltere*

Innehavere av forvalterkontoer skal være bank, kredittforetak, verdipapirforetak, verdipapirsentral eller forvaltningsselskap for verdipapirfond. Forvalteren må være underlagt regulering og tilsyn i sin hjemstat og plikte å overholde regler som tilsvarer direktiv (EU) 2015/849 om tiltak for å hindre at finanssystemet brukes til hvitvasking av penger eller finansiering av terrorisme.

Før en verdipapirsentral oppretter en forvalterkonto for en forvalter for første gang, skal verdipapirsentralen innhente en bekreftelse fra forvalteren om at den er

kjent med og kan oppfylle plikten til å gi opplysninger i § 4-4 fjerde ledd.

Finanstilsynet kan i særlige tilfeller gi en verdipapirsentral tillatelse til å opprette en forvalterkonto i navnet til en forvalter som ikke er omfattet av første ledd.

§ 4-4 *Forvalterkontoer*

Det skal fremgå av registeret at en konto er en forvalterkonto, og hvem som forvalter kontoen.

Forvalteren er legitimert til å råde over beholdninger på kontoen med bindende virkning for investor og for øvrig med slike rettsvirkninger som er bestemt i kapittel 7.

Finansielle instrumenter som tilhører forvalteren, kan ikke være registrert på en forvalterkonto som forvaltes av vedkommende. Ved anvendelse av reglene i §§ 5-3 og 8-3 regnes forvalteren som innehaver av finansielle instrumenter på forvalterkontoen.

Forvalteren plikter å gi opplysninger om de reelle eierne i samme omfang og på samme måte som verdipapirsentralen plikter å gi opplysninger etter § 8-3 første ledd eller annen lov.

Forvalteren skal fastsette regler for når den skal anses for å ha fått melding om en rettsstiftelse etter § 7-7. Reglene skal godkjennes av Finanstilsynet.

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om forvaltere og forvalterkontoer, herunder forvalternes opplysningsplikt og plikt til å oppbevare opplysninger.

Kapittel 5. Registrering av rettigheter til finansielle instrumenter som er innført i verdipapirsentralen

§ 5-1 *Registreringsberettigede*

Berettiget til å melde registrering av rettigheter til finansielle instrumenter er den som ifølge registeret fremstår som berettiget, eller den som godtgjør at rettigheten er gått over til ham.

Berettiget til å melde slettelse av panterett eller annen heftelse er den berettigede etter heftelsen. Slik slettelse kan også skje dersom det godtgjøres at rettigheten er falt bort.

Utstederen av et finansielt instrument er berettiget til å melde slettelse av instrumentet fra registeret, dersom det godtgjøres at det finansielle instrumentet er opphørt å eksistere på grunn av innfrielse eller annet forhold.

Berettiget til å melde registrering er videre enhver som etter annen lovgivning har rett eller myndighet til å stifte eller overføre rettigheter i eller til finansielle instrumenter uten samtykke av den som er nevnt i første ledd.

§ 5-2 Gjennomføring av registreringer

Verdipapirsentralen skal behandle begjæringer om registrering uten ugrunnet opphold og foreta registreringen når samtlige vilkår for registrering er oppfylt.

Verdipapirsentralen skal underrette den som har fremsatt en begjæring om registrering, om avslag på begjæringen hvis ikke annet følger av lov eller bestemmelse gitt i medhold av lov.

§ 5-3 Opplysninger som skal fremgå av registeret

Registeret skal inneholde opplysninger om de finansielle instrumentene og om innehavere av rettigheter til disse.

Departementet kan i forskrift fastsette nærmere krav til hvilke opplysninger etter første ledd som skal fremgå av registeret, og hvordan opplysningene skal sammenstilles.

§ 5-4 Retting og sletting av opplysninger fra registeret

Verdipapirsentralen skal rette feil i en registrering dersom den finner at registreringen er uriktig.

Verdipapirsentralen kan slette opplysninger fra registeret dersom opplysningene åpenbart er uten betydning.

Opplysninger som er slettet fra registeret, skal oppbevares i minst ti år.

§ 5-5 Endringsmeldinger og beholdningsoversikter

Verdipapirsentralen skal sende melding til rettighetshavere ved enhver endring i registeret som kan ha betydning for deres rettigheter, med mindre noe annet er avtalt. Tilsvarende gjelder andre som har meldt en registrering.

Verdipapirsentralen skal én gang i året sende rettighetshavere en oversikt over deres beholdning av eller rettigheter i registrerte finansielle instrumenter. Det skal framgå av oversikten også andre opplysninger som kan ha betydning for deres rettigheter.

Kapittel 6. Kontoførere

§ 6-1 Adgang til å bruke kontoførere

En verdipapirsentral kan benytte kontoførere til å føre inn finansielle instrumenter og registreringer i verdipapirregisteret. Dersom en verdipapirsentral benytter kontoførere, gjelder reglene i loven her om oppgave- og ansvarsfordeling med videre mellom verdipapirsentralen og kontoførerne.

Med kontofører menes foretak som en verdipapirsentral har gitt tillatelse til etter § 6-2.

Bruk av kontoførere er ikke til hinder for at verdipapirsentralen selv forestår registreringer.

§ 6-2 Tillatelse til å være kontofører mv.

En verdipapirsentral kan gi følgende foretak tillatelse til å være kontofører:

1. Norges Bank og andre sentralbanker
2. verdipapirsentraler med tillatelse eller anerkjennelse etter verdipapirsentralforordningen
3. sentrale motparter med tillatelse etter forordning (EU) nr. 648/2012
4. verdipapirforetak med tillatelse etter direktiv 2014/65/EU
5. banker eller kredittforetak med tillatelse etter direktiv 2013/36/EU
6. forvaltningsselskap for verdipapirfond med tillatelse etter direktiv 2009/65/EF.

Verdipapirsentralen kan bare avslå en søknad om tillatelse til å bli kontofører hvis søkeren ikke oppfyller kravene som stilles i lov, forskrift eller verdipapirsentralens regelverk. Verdipapirsentralen skal gi søkeren en skriftlig begrunnelse for avslaget.

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om kontoførere og deres plikter, herunder innskrenke eller utvide kretsen av foretak som kan få tillatelse til å være kontoførere etter første ledd.

§ 6-3 Kontoførernes plikter mv.

Kontoføreren har ansvar for at verdipapirkontoene og de finansielle instrumentene som vedkommende er kontofører for, til enhver tid oppfyller de krav som følger av lov, forskrift og verdipapirsentralens regelverk. Reglene i §§ 5-1 til 5-4 om registrering av rettigheter til finansielle instrumenter med videre gjelder tilsvarende for kontoførere som mottar begjæringer om registrering.

Kontoførerne skal oppfylle følgende bestemmelser i verdipapirsentralforordningen for kontoene og de finansielle instrumentene som vedkommende er kontofører for:

1. artikkel 36 om verdipapirutsteders integritet med videre
2. artikkel 37 nr. 3 om forbud mot å skape finansielle instrumenter med videre
3. artikkel 38 nr. 5 om plikt til å tilby ulike kontotyper
4. artikkel 38 nr. 6 om plikt til å informere om beskyttelsesnivåene og kostnadene ved ulike kontotyper og til å tilby disse på rimelige forretningsmessige vilkår.

Kontoførerne skal oppbevare dokumentasjon om grunnlaget for registreringer i registeret i minimum ti år.

Kontoførerne skal ha klare og tilgjengelige ordninger for å behandle klager i tilknytning til virksomheten som kontofører. Kontoførerne skal kunne dokumentere klagen og hvordan de er behandlet.

§ 6-4 *Kontoførernes adgang til å utkontraktere oppgaver*

Utkontraktering av oppgaver som kontofører er ikke tillatt, med mindre det følger av verdipapirsentralens regelverk, jf. § 2-2.

Dersom verdipapirsentralen i sitt regelverk har gitt kontoførerne adgang til å utkontraktere oppgaver, gjelder bestemmelsene om utkontraktering i verdipapirsentralforordningen artikkel 30 nr. 1 til nr. 3 tilsvarende.

Kontoførerne skal i avtalen om utkontraktering sikre at utkontrakteringen ikke vanskeliggjør verdipapirsentralens mulighet til å føre kontroll etter § 6-5.

§ 6-5 *Verdipapirsentralens kontroll med kontoførerne mv.*

Verdipapirsentralen skal føre en betryggende kontroll med at kontoførernes virksomhet skjer i henhold til lover, forskrifter og verdipapirsentralens regelverk.

Verdipapirsentralen skal uten ugrunnet opphold informere Finanstilsynet dersom en kontofører vesentlig eller gjentatte ganger overtrer bestemmelser i lov, bestemmelser fastsatt i medhold av lov eller verdipapirsentralens regelverk.

Kontoførerne skal gi verdipapirsentralen de opplysninger som verdipapirsentralen trenger for å oppfylle sine plikter fastsatt i lov, forskrift og verdipapirsentralens regelverk.

§ 6-6 *Tilbakekall av tillatelse til å være kontofører*

Verdipapirsentralen kan kalle tilbake en kontoførers tillatelse etter § 6-2 helt eller delvis dersom kontoføreren:

1. ikke lenger oppfyller kravene for å være kontofører som er fastsatt i lov, forskrift, verdipapirsentralens regelverk eller tillatelsen
2. ikke tar tillatelsen i bruk innen 12 måneder fra den ble gitt, gir uttrykkelig avkall på tillatelsen eller ikke har drevet virksomhet som kontofører de siste seks månedene
3. har fått tillatelse til å være kontofører ved hjelp av uriktige eller mangelfulle opplysninger av vesentlig betydning
4. vesentlig eller gjentatte ganger har overtrådt lov, forskrift eller verdipapirsentralens regelverk
5. er besluttet oppløst eller avvirket, ikke klarer å oppfylle sine forpliktelser etter hvert som de forfaller, er under gjeldsforhandling, tvangsakkord eller konkursbehandling eller det er fattet vedtak om krisehåndtering av foretaket
6. ikke gir verdipapirsentralen de opplysninger den trenger for å utføre sine oppgaver etter lov eller forskrift
7. ikke oppfyller opplysningsplikten overfor eller pålegg om retting fra Finanstilsynet.

Beslutninger om tilbakekall etter første ledd skal behandles etter reglene om behandling av klager fastsatt i medhold av verdipapirsentralforordningen artikkel 32 nr. 2.

§ 6-7 *Avvikling av ordningen med kontoførere*

Dersom en verdipapirsentral beslutter helt eller delvis å avvikle ordningen med kontoførere, skal den sende skriftlig melding til Finanstilsynet og de berørte kontoførerne senest tolv måneder før endringen trer i kraft.

Finanstilsynet kan innen seks måneder fra melding etter første ledd er mottatt, stille vilkår for gjennomføring av avviklingen.

Kapittel 7. Rettsvern og andre virkninger av registrering og notifikasjon

§ 7-1 *Rettsvern og andre rettsvirkninger av registrering på en verdipapirkonto*

Registrering av en rettighet på en verdipapirkonto i en verdipapirsentral, etter § 4-1, gir rettsvern og andre rettsvirkninger som bestemt i dette kapitlet.

Verdipapirsentralen skal fastsette regler for når en rettighet skal regnes som registrert. Reglene skal godkjennes av departementet.

§ 7-2 *Rettsvirkninger av registrering for finansielle instrumenter som er innført gjennom en forbindelse til en annen verdipapirsentral mv.*

Dersom en verdipapirsentral innfører finansielle instrumenter som allerede er innført i en annen verdipapirsentral eller i et annet register, får rettigheter til de finansielle instrumentene rettsvirkninger etter §§ 7-3 og 7-4 når de er registrert på en verdipapirkonto i førstnevnte verdipapirsentral.

§ 7-3 *Kolliderende rettigheter*

En registrert rettighet går foran en rettighet som ikke er registrert eller som er registrert på et senere tidspunkt.

En eldre rettighet går uten hensyn til første ledd foran en yngre rettighet dersom den yngre rettigheten er ervervet ved avtale og erververen av den yngre rettigheten ved registreringen kjente eller burde kjent til den eldre rettigheten.

En eldre rettighet går uten hensyn til første ledd foran en yngre rettighet dersom den yngre rettigheten er ervervet ved arv.

§ 7-4 *Mangler ved avhenderens rett*

Når en rettighet som er ervervet ved avtale, er registrert etter § 7-1, kan det ikke gjøres gjeldende mot erververen at avhenderens rett ikke var i samsvar med regis-

terets innhold. Dette gjelder ikke dersom erververen var eller burde ha vært kjent med avhenderens manglende rett da rettigheten ble registrert. Første punktum gjelder ikke konflikter mellom kolliderende rettigheter som nevnt i § 7-3.

§ 7-5 Utstederens innsigelse

Når en rettighet som er ervervet ved avtale, er registrert etter § 7-1, kan ikke utstederen av gjeldsinstrumenter gjøre gjeldende mot erververen innsigelse som nevnt i gjeldsbrevloven § 15. Innsigelsen kan likevel gjøres gjeldende dersom erververen var eller burde ha vært kjent med den da rettigheten ble registrert. Gjeldsbrevloven § 18 gjelder tilsvarende.

Utstederen kan i alle tilfelle gjøre gjeldende innsigelse som nevnt i gjeldsbrevloven §§ 16 og 17.

§ 7-6 Frigjørende betaling

Utbetaling fra en skyldner til den som etter registeret er berettiget til å motta betaling på forfallstidspunktet i henhold til registerets innhold, er frigjørende for skyldneren, selv om mottakeren ikke hadde rett til å ta imot betaling. Dette gjelder ikke dersom skyldneren var eller burde ha vært kjent med betalingsmottakerens manglende rett da utbetalingen fant sted.

§ 7-7 Rettsvirkninger av registrering på en forvalterkonto i en verdipapirsentral

Disposisjoner over finansielle instrumenter som er registrert på en forvalterkonto, får rettsvirkninger etter §§ 7-3 og 7-4 når forvalteren får melding om disposisjonen. Rettsvirkninger inntre likevel bare når forvalteren oppfyller kravene i § 4-3.

Forvaltere som nevnt i første ledd skal fastsette regler for når forvalteren skal anses for å ha fått melding om en rettsstiftelse etter første ledd. Reglene skal godkjennes av Finanstilsynet.

§ 7-8 Forskrifter om finansielle instrumenter utstedt etter en annen stats lovgivning mv.

Departementet kan i forskrift fastsette at reglene i dette kapitlet helt eller delvis ikke skal gjelde for finansielle instrumenter utstedt etter en annen stats lovgivning dersom de er underlagt rettsvirkninger etter lovgivningen i staten der de er utstedt, som ikke er forenelige med bestemmelsene i dette kapitlet.

Departementet kan i forskrift fastsette at rettsvirkninger som nevnt i § 7-2 ikke skal inntre for finansielle instrumenter som allerede er innført i en annen verdipapirsentral eller i et annet register og som er underlagt rettsvirkninger som ikke er forenelige med § 7-2.

Kapittel 8. Taushetsplikt og innsyn

§ 8-1 Taushetsplikt

Tillitsvalgte, ansatte og revisor i en verdipapirsentral plikter å hindre at noen får adgang eller kjennskap til det som de i sitt arbeid får vite om noens forretningsmessige eller personlige forhold, hvis ikke noe annet følger av denne eller annen lov. Tilsvarende gjelder for kontoførere og andre som utfører arbeid eller oppdrag på vegne av en verdipapirsentral eller en kontofører.

Taushetsplikten gjelder også etter at vedkommende har avsluttet tjenesten, oppdraget eller vervet.

§ 8-2 Taushetsplikt om varsling

Tillitsvalgte og ansatte i verdipapirsentraler og i kredittinstitusjoner som er utpekt etter verdipapirsentralforordningen artikkel 54, har taushetsplikt overfor uvedkommende om navnet og andre identifiserende opplysninger om personer som har gitt meldinger, tips eller liknende opplysninger om overtredelser av loven og tilhørende forskrifter, med mindre bruk av opplysningene er nødvendig som ledd i ytterligere undersøkelser av overtredelsen eller etterfølgende forvaltningssak eller rettsak. Reglene i første punktum gjelder også for navnet og andre identifiserende opplysninger om fysiske personer som angivelig er ansvarlige for overtredelsen.

Reglene i første ledd gjelder tilsvarende for kontoførere og andre som utfører arbeid eller oppdrag på vegne av en verdipapirsentral eller en kontofører.

§ 8-3 Innsynsrett

Uten hinder av taushetsplikten etter § 8-1 gjelder følgende om rett til å få opplysninger fra en verdipapirsentral:

1. En kontohaver har rett til å få alle opplysninger som er registrert på verdipapirkontoen.
2. En panthaver eller rettighetshaver til en annen begrenset rettighet registrert på en verdipapirkonto har rett til å få alle opplysninger som er registrert på kontoen som kan ha betydning for rettigheten.
3. Tingretten og namsmannen har rett til å få opplyst hvilke registrerte finansielle instrumenter som tilhører en saksøkt, en skyldner eller en person som er fratatt rettslig handleevne, og om det er øvrige begrensede rettigheter i disse. Retten, bostyrer og leder av gjeldsnemnd som er oppnevnt av retten, har rett til å få alle opplysninger som er registrert om en konkursskyldner eller en skyldner som er under gjeldsforhandling, eller om en avdød ved skifte av insolvent dødsbo, herunder alle opplysninger om finansielle instrumenter som er innført i verdipapirsentralen. Tilsvarende gjelder for leder av

administrasjonsstyret for finansforetak oppnevnt av Finansdepartementet eller Finanstilsynet.

4. Enhver har rett til å få opplysninger som er registrert om et finansielt instrument, med mindre noe annet følger av lov eller forskrift.
5. Dersom noen med hjemmel i lov har krav på opplysninger og opplysningene finnes i registeret i en verdipapirsentral, har vedkommende rett til å få disse opplysningene fra verdipapirsentralen.

Dersom noen med hjemmel i selskapslovgivning eller tilsvarende lovgivning i en annen EØS-stat har krav på å få opplysninger om eiere og andre rettighetshavere til finansielle instrumenter utstedt etter den aktuelle EØS-statens lovgivning, og opplysningene finnes i en verdipapirsentral, har vedkommende rett til å få disse opplysningene fra verdipapirsentralen. For aksjer og andre finansielle instrumenter som kan sidestilles med aksjer og som er utstedt etter lovgivningen i en stat utenfor EØS-området, har utstederen rett til å få opplysninger om hvem som eier aksjene, dersom utstederen har krav på å få opplysningene etter utstederlandets selskapslovgivning eller tilsvarende lovgivning.

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om rett til innsyn, herunder utvide retten til innsyn etter bestemmelsen her og gi regler om en verdipapirsentrals adgang til å gi opplysninger til en annen verdipapirsentral som den har opprettet en forbindelse til etter verdipapirsentralforordningen artikkel 48.

§ 8-4 Opplysninger til bruk for forskning

Finanstilsynet kan bestemme at en verdipapirsentral kan gi opplysninger til bruk for forskning uten hinder av taushetsplikt etter § 8-1 når det finnes rimelig og ikke medfører uforholdsmessig ulempe for andre interesser.

Til vedtak som nevnt i første ledd kan det stilles vilkår om blant annet hvem som skal ha ansvar for opplysningene, og hvem som skal ha tilgang til dem, om oppbevaring og tilbakelevering av utlånt materiale, om sletting av avskrifter, om hvorvidt forskerne skal ha adgang til å henvende seg til eller innhente nærmere opplysninger om dem det er gitt opplysninger om, og om bruken av opplysninger for øvrig.

Begjæring om dispensasjon fra taushetsplikten i medhold av første ledd skal sendes verdipapirsentralen, som skal gi en tilråding i saken til Finanstilsynet.

Departementet kan gi forskrift til utfylling og gjennomføring av bestemmelsene i paragrafen her.

§ 8-5 Forskeres taushetsplikt

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid i forbindelse med forskning som en verdipapirsentral i medhold av § 8-4 første ledd har gitt opplysninger underlagt taus-

hetsplikt til, plikter å hindre at andre får adgang eller kjennskap til disse opplysningene.

Opplysningene kan bare brukes til forskning og i samsvar med opplyst formål og de vilkår som måtte være fastsatt etter § 8-4 annet ledd.

Taushetsplikten er ikke til hinder for:

1. at opplysningene gjøres kjent for dem som opplysningene direkte gjelder, eller for andre i den utstrekning de som har krav på taushet, samtykker
2. at opplysningene brukes når behovet for beskyttelse må anses ivaretatt ved at de gis i statistisk form, eller ved at individualiserende kjennetegn utelates på annen måte.

Verdipapirsentralen skal før utlevering av opplysningene gjøre mottakerne av opplysningene kjent med taushetsplikten og straffebestemmelsene i straffeloven §§ 209 og 210. Verdipapirsentralen kan kreve skriftlig erklæring om at mottakerne av opplysningene kjenner til reglene og vil overholde taushetsplikten.

Departementet kan gi forskrift til utfylling og gjennomføring av bestemmelsene i paragrafen her.

§ 8-6 Tilgang til opplysninger i verdipapirsentraler

Politiet skal ha elektronisk tilgang til opplysninger i verdipapirsentraler. Søk i register skal kun skje ut fra politiets behov for opplysninger i forbindelse med forebygging og bekjempelse av kriminalitet.

Finanstilsynet skal ha elektronisk tilgang til opplysninger i verdipapirsentraler. Søk i register skal kun skje ut fra Finanstilsynets behov for opplysninger i forbindelse med tilsynsoppgaver.

Norges Bank skal ha elektronisk tilgang til opplysninger i verdipapirsentraler. Søk i register skal kun skje ut fra Norges Banks behov for opplysninger i forbindelse med oppgaver etter sentralbankloven eller for å støtte tilsynet med soliditet og finansiell stabilitet.

Etter søknad fra et regulert marked, multilateral handelsfasilitet eller organisert handelsfasilitet med hovedsete i en EØS-stat kan Finanstilsynet i særlige tilfeller pålegge en verdipapirsentral å gi søkeren elektronisk tilgang til hele eller deler av de registrerte opplysningene dersom dette er nødvendig for en effektiv markedsovervåking. Verdipapirsentralen kan kreve at markedsplassen dekker kostnadene ved å etablere og opprettholde slik elektronisk tilgang.

§ 8-7 Vederlag

Verdipapirsentralen kan kreve vederlag for utlevering av opplysninger til kontohavere, rettighetshavere og andre, herunder ved utlevering av endringsmeldinger og beholdningsoversikter. Dette gjelder likevel ikke for opplysninger offentlige myndigheter har krav på i medhold av lov eller forskrift.

Departementet kan i forskrift gi regler om verdipapirsentralens vederlag for utlevering av opplysninger som nevnt i første ledd.

Kapittel 9. Erstatning

§ 9-1 Verdipapirsentralers erstatningsansvar

Verdipapirsentralen er ansvarlig for direkte økonomisk tap som noen påføres som følge av feil som er oppstått i tilknytning til registreringsvirksomheten. Første punktum gjelder også for feil i verdipapirregisteret som har oppstått som følge av oppgjørstjenester.

Første ledd gjelder ikke dersom verdipapirsentralen godtgjør at feilen skyldes forhold utenfor verdipapirsentralens kontroll som den ikke med rimelighet kunne ventes å unngå eller overvinne følgene av. Første ledd gjelder heller ikke for økonomisk tap som noen påføres i egenskap av å være oppgjørstaker eller kontofører for verdipapirsentralen.

Erstatningsansvar som nevnt i første ledd omfatter kun direkte tap, og slikt ansvar er i alle tilfelle begrenset til 500 millioner kroner for samme feil.

For annet økonomisk tap enn det som er nevnt i første til tredje ledd, er verdipapirsentralen ansvarlig dersom tapet skyldes uaktsomhet fra dennes side eller hos noen verdipapirsentralen svarer for.

Erstatningskrav skal behandles etter verdipapirsentralens regler om behandling av klager fastsatt i medhold av verdipapirsentralforordningen artikkel 32 nr. 2.

§ 9-2 Kontoføreres erstatningsansvar og verdipapirsentralens solidaransvar

Dersom en feil etter § 9-1 kan henføres til en kontofører, er kontoføreren ansvarlig. Bestemmelsene i § 9-1 første til fjerde ledd gjelder tilsvarende for kontoførere.

Skadelidte kan i alle tilfeller rette kravet mot verdipapirsentralen. For tap som kan henføres til en kontofører, er verdipapirsentralen solidarisk ansvarlig med kontoføreren for 50 millioner kroner per feil. Ut over dette er verdipapirsentralen ikke ansvarlig for tap som kan henføres til en kontofører.

Erstatningskrav fremsatt mot en kontofører behandles etter reglene om klager som nevnt i § 6-3 tredje ledd.

§ 9-3 Skadelidtes medvirkning

Har skadelidte selv forsettlig eller uaktsomt forårsaket eller medvirket til skaden, kan erstatningen nedsettes eller bortfalle.

Kapittel 10. Avvikling og krisehåndtering

§ 10-1 Vedtak om oppløsning og avvikling

Vedtaket om å oppløse eller avvikle virksomheten i en verdipapirsentral treffes av generalforsamlingen med flertall som for vedtektsendring, med mindre noe annet følger av lov. Vedtaket skal oversendes til Finanstilsynet, som innen 30 virkedager etter mottak kan be om ytterligere informasjon om grunnlaget for og virkningene av vedtaket.

Vedtaket etter første ledd skal godkjennes av departementet, som kan sette vilkår for godkjenningen. Dersom departementet ikke har truffet vedtak om noe annet innen tre måneder etter at Finanstilsynet mottok vedtaket og eventuell ytterligere informasjon, skal vedtaket anses som godkjent.

Godkjente vedtak etter første og annet ledd skal offentliggjøres i Brønnøysundregistrens elektroniske kunngjøringspublikasjon og minst to riksdekkende aviser.

§ 10-2 Melding til Finanstilsynet

Styret og daglig leder har hver for seg plikt til å melde fra til Finanstilsynet hvis det er grunn til å frykte at verdipapirsentralen i nær fremtid ikke vil kunne:

1. oppfylle krav fastsatt i eller i medhold av loven her
2. utføre sine kjernefunksjoner
3. oppfylle sine forpliktelser etter hvert som de forfaller, eller
4. opprettholde virksomheten, på grunn av alvorlig tillitssvikt, tap som vesentlig kan svekke eller true soliditeten, eller andre inntrådte forhold.

Hvis verdipapirsentralens revisor blir kjent med forhold nevnt i første ledd, skal denne gi slik melding til Finanstilsynet som nevnt i første ledd, med mindre vedkommende har fått bekreftelse fra Finanstilsynet på at slik melding allerede er gitt.

Meldingen skal inneholde alle relevante opplysninger om verdipapirsentralens økonomiske og markedsmessige situasjon og redegjøre for årsakene til vanskelighetene.

§ 10-3 Konkursforbud

Gjeldsforhandling eller konkurs etter konkursloven kan ikke åpnes i verdipapirsentraler med tillatelse etter denne lov.

§ 10-4 Krisehåndtering

For verdipapirsentraler med tillatelse til å yte tilknyttede banktjenester etter verdipapirsentralforordningen artikkel 54 nr. 2 gjelder reglene i finansforetaksloven kapittel 20 med tilhørende forskrifter.

Departementet kan i forskrift fastsette at reglene i finansforetaksloven kapittel 20 med tilhørende forskrifter helt eller delvis skal gjelde også for andre verdipapirsentraler. Departementet kan i tillegg fastsette regler i forskrift som fraviker eller supplerer reglene nevnt i første punktum.

Kapittel 11. Tilsyn, forvaltningstiltak og sanksjoner mv.

§ 11-1 Vedkommende myndighet og tilsyn

Finanstilsynet er vedkommende myndighet etter verdipapirsentralforordningen artikkel 11.

Med mindre annet er særskilt bestemt, fører Finanstilsynet tilsyn med at bestemmelsene i loven her overholdes.

§ 11-2 Taushetsplikt om varsling og sanksjoner mv.

Enhver som utfører arbeid eller tjeneste for Finanstilsynet eller departementet, har taushetsplikt overfor uvedkommende om opplysninger som omhandler tiltak og sanksjoner som knytter seg til overtredelse av regler i loven her eller forskrifter i medhold av loven, så lenge offentliggjøring av opplysningene kan skade finansmarkedenes stabilitet eller en pågående granskning eller påføre de berørte parter uforholdsmessig stor skade. Forvaltningsloven § 13 a får tilsvarende anvendelse så langt den passer. Forvaltningsloven § 13 første og annet ledd og § 13 b gjelder ikke for opplysninger som nevnt i første punktum.

Enhver som utfører arbeid eller tjeneste for Finanstilsynet eller departementet, har taushetsplikt overfor uvedkommende om opplysninger som nevnt i § 8-2 første ledd om varsling, med mindre bruk av opplysningene er nødvendig som ledd i ytterligere undersøkelser av overtredelsen, etterfølgende forvaltningssak eller rettergang. Taushetsplikten etter første punktum gjelder også overfor sakens parter og deres representanter. Forvaltningsloven § 13 første og annet ledd, § 13 a og § 13 b gjelder ikke for opplysninger som nevnt i første punktum.

§ 11-3 Opplysningsplikt overfor Finanstilsynet

Verdipapirsentraler og foretak i samme konsern har plikt til å gi de opplysningene som Finanstilsynet krever om forhold som angår foretakets virksomhet, samt til å fremvise og utlevere til Finanstilsynet dokumentasjon som angår virksomheten. Første punktum gjelder tilsvarende for kontoførere og andre som utfører arbeid eller oppdrag på vegne av en verdipapirsentral eller en kontofører.

§ 11-4 Meldeplikt om avhendelse av vesentlig del av virksomheten, fusjon og fisjon mv.

En verdipapirsentral skal sende skriftlig melding til Finanstilsynet om beslutning om å avhende en vesentlig del av verdipapirsentralens virksomhet som nevnt i avsnitt A i vedlegget til verdipapirsentralforordningen og ved fusjon og fisjon. Endringen kan tidligst iverksettes tre måneder etter at Finanstilsynet har mottatt melding som nevnt i første punktum.

En verdipapirsentral skal sende skriftlig melding til Finanstilsynet om beslutning om å etablere datterselskap i utlandet eller filial i land utenfor EØS-området før etableringen iverksettes.

§ 11-5 Pålegg om retting

Finanstilsynet kan gi en verdipapirsentral pålegg om retting dersom foretaket opptre i strid med lov, bestemmelser gitt med hjemmel i lov, vilkår for tillatelsen eller interne retningslinjer fastsatt etter bestemmelser i lov eller forskrift, eget regelverk eller egne forretningsvilkår. Tilsvarende gjelder overfor den som handler på vegne av en verdipapirsentral.

Finanstilsynet kan gi en kontofører pålegg om retting dersom foretaket opptre i strid med lov, forskrift eller verdipapirsentralens regelverk. Tilsvarende gjelder overfor den som handler på vegne av en kontofører.

Finanstilsynet kan gi en verdipapirsentral som ikke har Norge som hjemstat, pålegg om retting i de tilfellene som følger av verdipapirsentralforordningen artikkel 24 nr. 5 annet avsnitt.

§ 11-6 Pålegg om at stemmerettigheter til aksjer ikke kan utøves

Dersom en aksjeeier som direkte eller indirekte kan øve innflytelse på en verdipapirsentralens ledelse etter verdipapirsentralforordningen artikkel 27 nr. 6, ikke oppfyller kravet om å være skikket etter nevnte bestemmelse eller ikke har underrettet verdipapirsentralen eller Finanstilsynet etter verdipapirsentralforordningen artikkel 27 nr. 7, kan Finanstilsynet gi pålegg om at stemmerettighetene til aksjene ikke kan utøves.

§ 11-7 Tiltak ved brudd på forvalteres plikter

Dersom noen forvalter en forvalterkonto uten å oppfylle kravene i § 4-3, kan Finanstilsynet kreve kontoen sperret. Ved sperring mister forvalteren retten til å disponere over de finansielle instrumentene som er registrert på kontoen, herunder til å motta utbetalinger knyttet til de finansielle instrumentene med frigjørende virkning for betaleren. Sperringen er ikke til hinder for gjennomføringen av transaksjoner som er godkjent av Finanstilsynet.

Første ledd gjelder tilsvarende dersom en forvalter ikke oppfyller sin plikt til å gi opplysninger etter § 4-4 fjerde ledd.

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om tvangssalg av finansielle instrumenter registrert på forvalterkontoer i de tilfeller der kontoen forvaltes av noen som ikke oppfyller kravene i § 4-3, eller der forvalteren ikke oppfyller sin plikt etter § 4-4 fjerde ledd.

§ 11-8 *Forbud mot å ha ledelsesfunksjon*

Dersom et styremedlem, en daglig leder eller en faktisk leder i en verdipapirsentral eller i en kredittinstitusjon som er utpekt etter verdipapirsentralforordningen artikkel 54, har overtrådt en bestemmelse som nevnt i verdipapirsentralforordningen artikkel 63 nr. 1 og overtredelsen medfører at vedkommende anses uskikket til å ha ledelsesfunksjon i foretaket, kan Finanstilsynet forby vedkommende å ha slike ledelsesfunksjoner. Tilsvarende gjelder overfor andre fysiske personer som kan holdes ansvarlig for overtredelsen.

§ 11-9 *Overtredelsesgebyr*

Ved overtredelse av bestemmelse som nevnt i verdipapirsentralforordningen artikkel 63 nr. 1 kan Finanstilsynet ilegge overtredelsesgebyr. Tilsvarende gjelder ved overtredelse av plikten til å underrette verdipapirsentralen eller vedkommende myndigheter om erverv eller avhendelse av aksjer etter verdipapirsentralforordningen artikkel 27 nr. 7 annet avsnitt. Finanstilsynet kan også ilegge overtredelsesgebyr ved overtredelse av § 2-1, § 3-2 første ledd, § 3-3 annet ledd, § 4-1, § 4-2, § 4-3 første og annet ledd, § 4-4 første til femte ledd, kapittel 5, kapittel 6, § 10-1 første ledd, § 10-2 eller §§ 11-3 til 11-5 eller forskrifter gitt i medhold av disse bestemmelsene.

Når overtredelsesgebyr kan ilegges foretak etter første ledd, kan overtredelsesgebyr i tillegg ilegges styremedlemmer, daglig leder eller faktisk leder i foretaket dersom vedkommende har utvist forsett eller grov uaktsomhet.

Foretak kan ilegges overtredelsesgebyr på inntil 167 millioner kroner eller inntil 10 prosent av den samlede årsomsetningen i henhold til siste godkjente årsregnskap. For et morselskap eller et datterselskap av et morselskap som skal utarbeide konsernregnskap etter direktiv 2013/34/EU, skal den samlede omsetningen være den totale årsomsetningen eller tilsvarende inntekt etter relevante regnskapsdirektiver etter siste tilgjengelige konsoliderte årsregnskap godkjent av styret i morselskapet. Overtredelsesgebyret kan fastsettes til inntil to ganger oppnådd fortjeneste som følge av overtredelsen dersom overtredelsesgebyret ved denne beregningen blir høyere enn utmålingen etter første og annet punktum.

Fysiske personer kan ilegges overtredelsesgebyr på inntil 42 millioner kroner eller inntil to ganger oppnådd fortjeneste som følge av overtredelsen dersom overtredelsesgebyret ved denne beregningen blir høyere.

Ved forsinket betaling av overtredelsesgebyr påløper det renter etter forsinkelsesrenteloven.

Adgangen til å ilegge overtredelsesgebyr foreldes fem år etter at overtredelsen er opphørt. Fristen avbrytes ved at Finanstilsynet gir forhåndsvarsel eller fatter vedtak om overtredelsesgebyr.

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om utmåling av overtredelsesgebyr.

§ 11-10 *Vurderingsmomenter for forbud mot å ha ledelsesfunksjon og vedtak om overtredelsesgebyr*

Ved vurderingen av om det skal nedlegges forbud mot å ha ledelsesfunksjon etter § 11-8 eller ilegges overtredelsesgebyr etter § 11-9, kan det blant annet tas hensyn til:

1. overtredelsens grovhet og varighet
2. graden av skyld hos overtrederen
3. overtreders økonomiske evne, slik den fremgår av for eksempel et foretaks samlede omsetning eller av en ansvarlig fysisk persons årsinntekt
4. fordeler som er oppnådd eller tap som er unngått som følge av overtredelsen
5. tredjeparters tap
6. graden av samarbeid med myndighetene
7. tidligere overtredelser begått av personen som er ansvarlig for overtredelsen.

De samme momentene kan hensyntas ved utmålingen av overtredelsesgebyr.

§ 11-11 *Straff*

Med bøter eller fengsel inntil 1 år straffes den som grovt eller gjentatte ganger forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelsene som nevnt i § 11-9 første ledd.

Tillitsvalgte, ansatte og revisor i foretak som driver verdipapirsentral og som forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelsene i § 10-2, straffes med bøter og under særlig skjerpene omstendigheter med fengsel inntil tre måneder.

Kapittel 12. Ikrafttredelse, overgangsregler og endringer i andre lover

§ 12-1 *Ikrafttredelse og overgangsregler*

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. De ulike bestemmelsene i loven kan settes i kraft til ulik tid.

Når loven trer i kraft oppheves lov 5. juli 2002 nr. 64 om registrering av finansielle instrumenter. De ulike bestemmelsene i loven kan oppheves til ulik tid.

Departementet kan gi overgangsregler.

§ 12-2 Endringer i andre lover

Fra den tid loven her trer i kraft, gjøres følgende endringer i andre lover:

1. I lov 17. juli 1953 nr. 2 om erstatning for krigsskade på eiendom og interesse skal § 3 tredje ledd tredje punktum lyde:

Departementet kan også gi samtykke til at det for lånet utstedes ihendehaverobligasjoner eller obligasjoner registrert i *en verdipapirsentral*.

2. I lov 7. desember 1956 nr. 1 om tilsynet med finansforetak mv. gjøres følgende endringer:

§ 1 første ledd nr. 15 skal lyde:

15. *verdipapirsentraler*,

§ 7 første ledd fjerde punktum skal lyde:

Taushetsplikten er heller ikke til hinder for at Finanstilsynet gir opplysninger til *regulert marked* med tillatelse etter *verdipapirhandelloven*, *verdipapirsentral* med tillatelse etter *verdipapirsentralloven* eller sentral motpart med tillatelse etter *verdipapirhandelloven*, om forhold som er nødvendig for utførelsen av disse *foretakenes* lovbestemte oppgaver.

3. I lov 25. juni 1965 nr. 2 om adgang til regulering av penge- og kredittforholdene skal § 15 lyde:

§ 15 Kongen kan ved forskrift bestemme at lån mot utstedelse av ihendehaverobligasjoner eller obligasjoner registrert i *en verdipapirsentral* eller lån som ellers gis av flere långivere sammen, ikke skal kunne tas opp uten etter samtykke fra Kongen.

4. Lov 18. mai 1979 nr. 18 om foreldelse av fordringer § 5 nr. 1 skal lyde:

1. Når det er utstedt gjeldsbrev for en fordring, eller fordringen er registrert i *en verdipapirsentral*, er foreldelsesfristen 10 år, bortsett fra senere forfalt rente eller selskapsutbytte og senere forfalte terminytelser som omhandlet i § 6.

5. I lov 8. februar 1980 nr. 2 om pant gjøres følgende endringer:

Overskriften til kapittel 4 skal lyde:

Kap. 4. Avtalepant i verdipapirer, finansielle instrumenter registrert i *en verdipapirsentral*, aksjer, enkle pengekrav, patenter og planteforedlerretter m.m.

Overskriften til § 4-1 skal lyde:

§ 4-1 *Verdipapir og finansielle instrumenter registrert i en verdipapirsentral*

§ 4-1 tredje og fjerde ledd skal lyde:

(3) Finansielle instrumenter registrert i *en verdipapirsentral med Norge som hjemstat* kan pantsettes ved registrering i *verdipapirsentralen*, jf. *verdipapirsentralloven*.

(4) En livsforsikring kan pantsettes ved registrering i livsforsikringsregisteret, jf. lov 16. juni 1989 nr. 69 om forsikringsavtaler § 17-1 annet ledd.

Overskriften til § 4-2a skal lyde:

§ 4-2a. Aksjer som ikke er registrert i *en verdipapirsentral*

§ 4-2a første ledd skal lyde:

(1) Aksjer som ikke er registrert i *en verdipapirsentral*, kan pantsettes med mindre noe annet er fastsatt i selskapets vedtekter.

§ 4-4 tredje ledd skal lyde:

(3) Som enkelt pengekrav regnes pengekrav som ikke er knyttet til verdipapir, finansielle instrumenter registrert i *en verdipapirsentral* eller innløsningspapir.

Overskriften til § 5-7 skal lyde:

§ 5-7 *Utlegg i verdipapir, finansielle instrumenter registrert i en verdipapirsentral, innløsningspapir, aksjer, medlemskap i samvirkeforetak eller enkle krav*

§ 5-7 tredje ledd skal lyde:

(3) Utleggspant i aksjer som ikke er registrert i *en verdipapirsentral med Norge som hjemstat*, får rettsvern etter reglene i § 4-2 a annet ledd.

§ 5-7 syvende ledd skal lyde:

(7) Utleggspant i finansielle instrumenter registrert i *en verdipapirsentral med Norge som hjemstat* får rettsvern ved registrering i *verdipapirsentralen*, jf. *verdipapirsentralloven*.

6. Lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker § 230 annet ledd første punktum skal lyde:

Vitner som har taushetsplikt etter *forsikringsloven* § 1-6, *finansforetaksloven* § 9-6 eller § 9-7, *verdipapirhandelloven* § 10-5 eller *verdipapirsentralloven* § 8-1, plikter å gi forklaring til politiet om forhold som omfattes av taushetsplikten eller taushetsplikt etter avtale.

7. I lov 8. juni 1984 nr. 58 om gjeldsforhandling og konkurs gjøres følgende endringer:

§ 36 første ledd nr. 3) skal lyde:

3) *en verdipapirsentral*, dersom det er registrert rettigheter der som gjeldsnemnda mener tilhører skyldneren, og

§ 79 fjerde ledd nr. 2) skal lyde:

2) *en verdipapirsentral*, dersom det er registrert rettigheter der som bostyreren mener er omfattet av boets beslagsrett.

8. Lov 24. mai 1985 nr. 28 om Norges Bank og pengevesenet mv. § 27 første ledd første punktum skal lyde:

Kongen kan ved forskrift eller enkeltvedtak bestemme at foretak i finansiell sektor, herunder banker, forsikringselskaper, finansieringsforetak, verdipapirforetak, *regulerte markeder*, *verdipapirsentraler* og sentrale motparter, skal gi banken opplysninger om sin virksomhet, finansiering av virksomheten, sitt regnskap, transaksjoner og beholdninger på egne og kunders vegne, samt andre opplysninger som er nødvendige for bankens arbeid.

9. Lov 21. juni 1985 nr. 78 om registrering av foretak § 5-3 første ledd tredje punktum skal lyde:

Gjelder registerførerens vedtak emisjon av finansielle instrumenter, skal også *verdipapirsentralen* underrettes.

10. I lov 26. juni 1992 nr. 86 om tvangsfullbyrdelse gjøres følgende endringer:

§ 7-13 første ledd annet punktum skal lyde:

Det samme gjelder realregistrerte formuesgoder, finansielle instrumenter registrert i *en verdipapirsentral*, aksjer og adkomstdokumenter til leierett eller boret til husrom som saksøkte er registrert eller meldt som eier av.

§ 7-14 annet punktum skal lyde:

Det samme gjelder realregistrerte formuesgoder, finansielle instrumenter registrert i *en verdipapirsentral*, aksjer og adkomstdokumenter til leierett eller boret til husrom som en tredjeperson er registrert eller meldt som eier av.

§ 7-20 fjerde og femte ledd skal lyde:

Ved utlegg i finansielle instrumenter som er registrert i *en verdipapirsentral*, registrerer namsmannen omgående at bare namsmannen kan disponere kontoen.

Ved utlegg i aksjer som ikke er registrert i *en verdipapirsentral*, underretter namsmannen, dersom det lar seg gjøre, snarest selskapet og forbyr selskapet å betale eller yte til saksøkte.

§ 10-3 første ledd fjerde punktum skal lyde:

Ved begjæring om dekning i finansielle instrumenter som er registrert i *en verdipapirsentral* eller immaterialrettigheter som kan registreres i særskilt register, skal ut-

skrift fra vedkommende *verdipapirsentral* eller register legges ved begjæringen istedenfor utskrift fra Løsøreregisteret.

§ 10-4 første ledd første punktum skal lyde:

Tvangsdekning i omsettelige verdipapirer som nevnt i *verdipapirhandelloven* § 2-4 og i finansielle instrumenter som er registrert i en *verdipapirsentral*, skjer ved salg av formuesgodet gjennom medhjelper.

11. I lov 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper gjøres følgende endringer:

§ 4-4 skal lyde:

§ 4-4 *Registrering av aksjer i en verdipapirsentral*

Det kan bestemmes i vedtektene at selskapets aksjer skal registreres i *en verdipapirsentral som har tillatelse etter eller er anerkjent etter verdipapirsentralforordningen (forordning (EU) 909/2014)*. Det skal i så fall også fastsettes i vedtektene i hvilken *verdipapirsentral* aksjene blir registrert. Er selskapets aksjer registrert i en *verdipapirsentral*, gjelder reglene i lov om allmennaksjeselskaper om slik registrering for aksjene, herunder § 4-10 om forvalterregistrering.

§ 4-11 skal lyde:

§ 4-11 *Overgang fra aksjeeierbok til aksjeeierregistrering i en verdipapirsentral og omvendt*

(1) Dersom et aksjeselskap har besluttet at selskapets aksjer skal registreres i *en verdipapirsentral*, skal selskapet varsle om at den som aksjeeierboken angir som aksjeeier, vil bli registrert som eier for det antall aksjer aksjeeierboken viser, med mindre det godtgjøres at en annen er aksjeeier. Varselet skal angi tidspunktet for registreringen.

(2) Varselet etter første ledd skal senest to måneder før registreringen sendes alle som ifølge aksjeeierboken er aksjeeiere, og kunngjøres i Brønnøysundregistrenes elektroniske kunngjøringspublikasjon.

(3) Dersom et aksjeselskap har besluttet at selskapets aksjer ikke lenger skal være registrert i *en verdipapirsentral*, skal selskapet varsle om at den som er angitt som aksjeeier i aksjeeierregisteret, vil bli innført i aksjeeierboken som eier for det antall aksjer aksjeeierregisteret viser, med mindre det godtgjøres at en annen er aksjeeier. Varselet skal angi tidspunktet for innføringen. Annet ledd gjelder tilsvarende. Rettigheter i en aksje som er registrert i *en verdipapirsentral*, anses ved overgangen til aksjeeierboken som meldt til selskapet med den prioritert rettighetene har etter registreringen i *verdipapirsentralen*.

(4) Kongen kan gi forskrift om fremgangsmåten ved overgang fra aksjeeierbok til aksjeeierregister i *en verdi-*

papirsentral, og ved overgang fra aksjeeierregister i en *verdipapirsentral* til aksjeeierbok.

12. I lov av 13. juni 1997 nr. 45 om allmennaksjeselskaper gjøres følgende endringer:

§ 2-2 første ledd nytt nr. 11 skal lyde:

11. *hvilken verdipapirsentral aksjene er registrert i*

§ 4-4 første ledd skal lyde:

(1) Når et allmennaksjeselskap er stiftet, skal styret uten opphold sørge for at det opprettes et aksjeeierregister for selskapet i en *verdipapirsentral som har tillatelse etter eller er anerkjent etter verdipapirsentralforordningen (forordning (EU) nr. 909/2014)*. Opprettes aksjeeierregisteret før selskapet er registrert i Foretaksregisteret, skal dette angis. Når *selskapet er registrert i Foretaksregisteret*, skal styret straks melde dette til *verdipapirsentralen*.

§ 4-7 skal lyde:

§ 4-7 Eierskifte

Tidligere eier skal sørge for at det straks etter eierskifte sendes melding til *verdipapirsentralen* om dette.

§ 4-8 annet ledd annet punktum skal lyde:

Når registrering i Foretaksregisteret er foretatt, skal styret straks melde dette til *verdipapirsentralen*.

§ 4-9 nytt tredje ledd skal lyde:

(3) *Mottar aksjeeieren meldingen direkte fra den verdipapirsentralen hvor aksjen er registrert, er melding fra selskapet som nevnt i første og annet ledd ikke nødvendig.*

§ 4-10 første ledd fjerde punktum skal lyde:

En *annen verdipapirsentral* kan etter forskrift gitt av Kongen opprette et delregister som føres inn i aksjeeierregisteret på vegne av aksjeeier.

§ 4-10 nytt sjettede ledd skal lyde:

(6) *Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om tvangssalg av finansielle instrumenter registrert på en forvalterkonto der kontoen forvaltes av noen uten godkjenning etter første ledd, eller der forvalteren ikke oppfyller sin plikt til å gi opplysninger etter fjerde ledd eller etter forskrift gitt i medhold av femte ledd.*

§ 4-11 første ledd skal lyde:

(1) Selskapet skal ha et tegningsrettsregister i *den verdipapirsentralen* selskapets aksjer er registrert i.

§ 4-11 tredje ledd første punktum skal lyde:

Tegningsrett som nevnt skal også registreres på konto som rettighetshaveren har i *en verdipapirsentral*.

§ 4-13 første ledd skal lyde:

(1) Om rettsvirkninger av registrering i *en verdipapirsentral med Norge som hjemstat, jf. verdipapirsentralloven § 1-2 første ledd*, gjelder reglene i *verdipapirsentralloven §§ 7-3, 7-4 og 7-6. Dersom aksjene er registrert i en verdipapirsentral som ikke knytter rettsvernsvirkninger til registrering i verdipapirsentralen, gjelder reglene i aksjeloven § 4-13 om legitimasjons- og rettsvernsvirkninger ved eierskifte tilsvarende.*

§ 4-13 annet ledd annet punktum skal lyde:

Annen utdeling enn utbytte er likevel bare frigjørende i forhold til en senere godtroende erverver dersom den er registrert på aksjeeierens konto i *en verdipapirsentral*.

§ 4-13 tredje ledd nr. 2 skal lyde:

2. unnlatt registrering skyldes feil i *en verdipapirsentral*.

§ 4-13 nytt fjerde ledd skal lyde:

(4) *Opplysninger som gjelder rettsvirkninger av registrering, skal være offentlig tilgjengelig. Det samme gjelder fremgangsmåten for å få registrert rettigheter til aksjene.*

§ 4-15 a skal lyde:

§ 4-15a. Pantsettelse av aksjer

Aksjer kan pantsettes når annet ikke er fastsatt i vedtektene. Pant i aksjer *registrert i verdipapirsentral med Norge som hjemstat* får rettsvern etter reglene i *verdipapirsentralloven*. Avtalen kan bestemme at utbytte skal utbetales til panthaveren uten de begrensninger som følger av § 8-3 annet ledd. *Dersom aksjene er registrert i en verdipapirsentral som ikke knytter rettsvernsvirkninger til registrering i verdipapirsentralen, gjelder reglene i aksjeloven § 4-8 annet og tredje ledd om pant i aksjer tilsvarende.*

§ 4-16 første ledd annet punktum skal lyde:

Styret skal snarest mulig etter at ervervet er meldt til *verdipapirsentralen*, avgjøre om samtykke skal gis.

§ 4-16 fjerde ledd skal lyde:

(4) Er erververen ikke underrettet om at samtykke er nektet, innen to måneder etter at melding om ervervet kom inn til *verdipapirsentralen*, anses samtykke å være gitt.

§ 4-20 første punktum skal lyde:

Når *verdipapirsentralen* mottar melding etter § 4-7, skal *den* straks varsle selskapet.

§ 4-23 første ledd annet punktum skal lyde

Meldingen må være kommet frem til selskapet senest to måneder etter at *verdipapirsentralen* eller i tilfelle selskapet fikk melding om eierskiftet som nevnt i § 4-20.

§ 4-24 tredje ledd skal lyde:

(3) Når selskapet har truffet beslutning om tvungen overtakelse i henhold til tillatelse fra departementet, skal selskapet innføres som eier av aksjene i *verdipapirsentralen*. Dette gjelder likevel ikke aksjene til aksjeeiere som etter at tilbudet etter første ledd er fremsatt, har fått registrert erverv av så mange aksjer at de ikke lenger omfattes av tilbudet.

§ 4-25 femte ledd skal lyde:

(5) Når et morselskap har besluttet å overta aksjer etter første ledd, skal morselskapet innføres som eier av aksjene i *verdipapirsentralen*. Samtidig skal morselskapet innbetale det samlede tilbudsbeløpet på særskilt konto i en bank som kan drive virksomhet her i riket.

§ 5-10 nytt sjettede ledd skal lyde:

(6) Når endringen gjelder i hvilken *verdipapirsentral* aksjene registreres, skal forslaget inneholde opplysninger om de viktigste virkningene endringen vil ha, herunder hvordan aksjeeierne får etablert konto i den foreslåtte *verdipapirsentralen*, og hvilke rettsvernsregler som vil gjelde etter et skifte av *verdipapirsentral*.

§ 5-11 b første punktum skal lyde:

For selskaper med aksjer som er opptatt til notering på regulert marked, jf. *verdipapirhandelloven* § 2-7 fjerde ledd, som ligger i eller har virksomhet i EØS-området, gjelder følgende særregler:

§ 10-6 skal lyde:

§ 10-6 Innføring av fortrinnsretten i tegningsrettsregisteret

Fortrinnsrett til å tegne nye aksjer skal innføres i tegningsrettsregisteret i *verdipapirsentralen* etter reglene i § 4-11.

§ 10-12 fjerde ledd nr. 1 første punktum skal lyde:

Slike aksjer skal foreløpig registreres på en egen konto i *verdipapirsentralen*.

§ 12-6 nr. 4 annet punktum skal lyde:

Utdelinger som skjer i forbindelse med kapitalnedsettingen, skal registreres på aksjeeierens konto i *verdipapirsentralen*.

§ 13-18 tredje ledd skal lyde:

(3) Utbetaling av vederlag i annet enn aksjer til aksjeeiere i selskap som er registrert i en *verdipapirsentral*,

skal registreres på aksjeeierens konto i *verdipapirsentralen*.

§ 13-18 fjerde ledd annet punktum skal lyde:

Har det eller de overdragende selskapenes aksjer vært registrert i en *verdipapirsentral*, skal det overtakende selskapet også oppbevare en kopi av aksjeeierregisteret i minst ti år, slik dette er ved registreringen av fusjonen.

13. I lov 13. juni 1997 nr. 55 om serveringsvirksomhet skal § 8 fjerde ledd lyde:

Serveringssteder som er børsnoterte eller notert på annet regulert marked, plikter ikke å legge frem informasjon som er taushetsbelagt etter *verdipapirhandelloven* med forskrifter.

14. I lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap m.v. skal § 3-3 b tredje ledd lyde:

Annet ledd nr. 1, 2, 3, 5 og 6 gjelder ikke for regnskapspliktige som ikke har utstedt aksjer eller egenkapitalbevis som er notert på et regulert marked eller på en multilateral handelsfasilitet, jf. *verdipapirhandelloven* § 2-7 femte ledd.

15. I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt gjøres følgende endringer:

§ 4-14 skal lyde:

§ 4-14 Ihendehaverobligasjon, obligasjon registrert i en *verdipapirsentral* og lignende *verdipapir*

Ihendehaverobligasjon, obligasjon registrert i en *verdipapirsentral* og lignende *verdipapir* verdsettes til kursverdien, eller til antatt omsetningsverdi dersom kursen ikke er notert.

§ 9-11 fjerde ledd bokstav a skal lyde:

a. lånet gjelder aksje, egenkapitalbevis eller ihendehaverobligasjon, tatt opp til notering på regulert marked som definert i *verdipapirhandelloven* § 2-7 fjerde ledd, eller tilsvarende notering på utenlandsk børs, og

§ 9-11 fjerde ledd bokstav c skal lyde:

c. transaksjonen registreres som lånetransaksjon i vedkommende *verdipapirsentral*, når lånet omfatter *verdipapir* som er registrert i *verdipapirsentral* som omfattes av opplysningsplikt etter *skatteforvaltningsloven* § 7-3 første ledd bokstav i.

16. I lov 17. desember 1999 nr. 95 om betalingsystemer m.v. skal § 4-4 tredje ledd lyde:

Dersom finansielle instrumenter som nevnt i *verdipapirhandelloven* § 2-2 er stilt som sikkerhet etter første ledd, og retten til de finansielle instrumentene er regis-

trert i et register, en konto eller i *en verdipapirsentral* i en EØS-stat, skal lovgivningen i dette landet være bestemmende for rettighetene til innehaver av sikkerhetsstillelsen.

17. I lov 26. mars 2004 nr. 17 om finansiell sikkerhetsstillelse skal § 1 tredje ledd bokstav d lyde:

d) avregningsentraler, sentrale motparter og lignende lovregulerte institusjoner som handler med finansielle instrumenter som nevnt i verdipapirhandelloven § 2-4 *syvende ledd*, eller juridiske personer som handler i egenskap av formuesforvalter eller etter fullmakt fra en eller flere personer, for eksempel tilitsmenn for obligasjonseiere i obligasjonsmarkedet eller spesialforetak opprettet i forbindelse med verdipapirisering.

18. Lov 1. april 2005 nr. 14 om europeiske selskaper ved gjennomføring av EØS-avtalen vedlegg XXII nr. 10a (rådsforordning (EF) nr. 2157/2001) § 7 annet ledd bokstav e skal lyde:

e) lov 29. juni 2007 nr. 75 om *verdipapirhandel § 11-4*,

19. Lov 17. juni 2005 nr. 90 om mekling og rettergang i sivile tvister § 34-4 fjerde ledd annet punktum skal lyde: Tilsvarende gjelder for rettigheter registrert i *en verdipapirsentral* eller i et særskilt register for immaterialrettigheter.

20. I lov 29. juni 2007 nr. 75 om verdipapirhandel gjøres følgende endringer:

§ 9-3 første ledd nr. 8 skal lyde:

8. *verdipapirsentral med unntak av det som fremgår av verdipapirsentralforordningen artikkel 73 jf. verdipapirsentralloven § 1-1*,

§ 11-13 fjerde ledd skal lyde:

(4) Departementet kan i forskrift eller ved enkeltvedtak gjøre unntak fra taushetsplikten overfor annet regulert marked, *verdipapirsentral*, sentral motpart, utenlandske tilsynsmyndigheter, andre offentlige myndigheter og internasjonale eller overnasjonale institusjoner.

§ 12-5 tredje ledd første punktum skal lyde:

Markedsoperatøren kan kreve at *en verdipapirsentral* og en sentral motpart uten hinder av taushetsplikt gir opplysninger som er nødvendige for at det regulerte markedet skal kunne oppfylle sine plikter etter første og annet ledd.

§ 19-2 fjerde ledd skal lyde:

(4) Finanstilsynet kan uten hinder av taushetsplikt kreve å få de opplysninger det finner påkrevet i sin kontrollvirksomhet fra *en verdipapirsentral* på den måten Finanstilsynet finner hensiktsmessig.

21. I lov 26. mars 2010 nr. 9 om vergemål skal § 54 første ledd lyde:

Kongen kan i forskrift gi regler om at når en mindreårig eller en person som er fratatt den rettslige handleevnen, tilføres eiendeler, skal offentlige forvaltningsorganer, *finansforetak, forsikringsforetak, pensjonsforetak, fondsforvaltningsselskaper, verdipapirsentraler* og verge gi melding til fylkesmannen om dette.

22. I lov 25. november 2011 nr. 44 om verdipapirfond gjøres følgende endringer:

§ 2-7 femte ledd oppheves. Nåværende sjette ledd blir femte ledd.

§ 2-10 tredje punktum skal lyde:

Bestemmelsene gitt i eller i medhold av verdipapirhandelloven § 10-22 annet til *sjette* ledd gjelder tilsvarende så langt de passer.

§ 6-5 første ledd nr. 1 skal lyde:

1 .er opptatt til offisiell notering eller omsettes på et regulert marked i en EØS-stat, herunder et norsk regulert marked, som definert i *direktiv 2014/65/EU art. 4 nr. 1 punkt 21 og verdipapirhandelloven § 2-7 fjerde ledd*,

23. I lov 20. juni 2014 nr. 28 om forvaltning av alternative investeringsfond gjøres følgende endringer:

§ 5-2 første ledd bokstav b skal lyde:

b) verdipapirforetak etablert i en EØS-stat, med tillatelse til å yte tilknyttet tjeneste som nevnt i verdipapirhandelloven § 2-6 *første* ledd nr. 1 og som har en ansvarlig kapital som minst utgjør et beløp i norske kroner tilsvarende 730 000 euro, eller

§ 7-3 skal lyde:

§ 7-3 *Krav til god forretningsskikk*

Ved markedsføring av alternative investeringsfond til ikke-profesjonelle investorer skal krav til god forretningsskikk som nevnt i verdipapirhandelloven § 10-15 *første* ledd med tilhørende forskrifter overholdes.

24. I lov 10. april 2015 nr. 17 om finansforetak og finanskonsern gjøres følgende endringer:

§ 7-8 første ledd bokstav i og ny bokstav j skal lyde:

- i) hvordan foretaket skal avvikles og foretakets kapital disponeres ved *avvikling*,
- j) *i hvilken verdipapirsentral egenkapitalbevisene er innført.*

§ 10-12 annet ledd skal lyde:

(2) Finansforetaket skal sørge for at det uten opphold opprettes et register over egenkapitalbeviserne i en verdipapirsentral med godkjennelse eller anerkjennelse etter verdipapirsentralforordningen (forordning (EU) nr. 909/2014). Egenkapitalbevisene skal uten opphold registreres i den verdipapirsentralen som fremgår av finansforetakets vedtekter. Allmennaksjeloven §§ 4-1 til 4-11 gjelder tilsvarende.

§ 21-11 tredje ledd tredje punktum skal lyde:

Vedtaket skal også registreres i en verdipapirsentral og tinglyses hos registerfører for tinglysing i fast eiendom.

25. Lov 27. mai 2016 nr. 14 om skatteforvaltning § 7-3 første ledd bokstav h og i skal lyde:

- h) verdipapirforetak, jf. verdipapirhandelloven § 2-7 første ledd
- i) *verdipapirsentraler*

26. I lov 16. juni 2017 nr. 47 om gjeldsinformasjon ved kredittvurdering av privatpersoner gjøres følgende endringer:

§ 12 femte ledd annet punktum skal lyde:

Verdipapirsentralloven § 8-4 gjelder tilsvarende.

§ 17 annet ledd skal lyde:

For opplysninger til bruk i forskning og forskeres taushetsplikt gjelder *verdipapirsentralloven §§ 8-4 og 8-5* tilsvarende.

27. I lov 1. juni 2018 nr. 23 om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering gjøres følgende endringer:

§ 4 første ledd bokstav l skal lyde:

- l) *verdipapirsentraler*, i tilfeller der *verdipapirsentralen* ikke benytter ekstern *kontofører* som er rapporteringspliktig. For kontohavere og utstedere som har ekstern *kontofører* som er rapporteringspliktig, er det *kontoføreren* som er rapporteringspliktig.

§ 22 første ledd bokstav h skal lyde:

h verdipapirsentral som er rapporteringspliktig

Presidenten: Senterpartiet og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

Voteringstavlene viste at det var avgitt 84 stemmer for og 12 stemmer mot innstillingen.

(Voteringsutskrift kl. 13.52.53)

Mona Fagerås (SV) (fra salen): Min stemme ble ikke registrert!

Else-May Botten (A) (fra salen): Ikke min heller!

Presidenten: Da tar vi det om igjen.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 86 mot 12 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 13.53.49)

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Senterpartiet og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble bifalt med 86 mot 12 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 13.54.22)

Votering i sak nr. 4

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Stortinget samtykker i godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 21/2018 av 9. februar 2018 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2014/59/EU om fastsettelse av en ramme for gjenoppretting og omstrukturering av kredittinstitusjoner og verdipapirforetak mv. (krisehåndteringsdirektivet).

Presidenten: Rødt har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 93 stemmer mot 1 stemme.

(Voteringsutskrift kl. 13.55.16)

Votering i sak nr. 5

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Stortinget samtykker til å sette i kraft en multilateral avtale for å gjennomføre endringer i skatteavtaler for å

motvirke uthuling av skattegrunnlaget og overskuddsflytting, med de foreslåtte valg og forbehold, undertegnet i Paris 7. juni 2017.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 6

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Meld. St. 7 (2018–2019) – Om ny sentralbanklov – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: I sak nr. 7 foreligger det ikke noe voteringstema.

Votering i sakene nr. 8–10

Presidenten: Sakene nr. 8–10 er andre gangs behandling av lovsaker og gjelder lovvedtakene 39 til og med 41.

Det foreligger ingen forslag til anmerkning. Stortingets lovvedtak er dermed bifalt ved andre gangs behandling og blir å sende Kongen i overenstemmelse med Grunnloven.

Sak nr. 11 [13:57:00]

Referat

1. (170) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen, Arne Nævra, Kari Elisabeth Kaski, Petter Eide og Freddy André Øvstegård om å

stramme inn karanteneordningen for tidligere medlemmer av regjeringen, statssekretærer og politiske rådgivere i regjeringsapparatet (Dokument 8:77 S (2018-2019))

Enst.: Sendes Stortingets presidentskap.

2. (171) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Solfrid Lerbrekk, Arne Nævra, Karin Andersen, Sheida Sangtarash, Freddy André Øvstegård, Torgeir Knag Fylkesnes og Audun Lysbakken om trygghet, verdighet og skikkelig hjelp for folk som trenger arbeidsavklaringspenger (Dokument 8:80 S (2018-2019))

Enst.: Sendes arbeids- og sosialkomiteen.

3. (172) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjersti Toppe, Marit Knutsdatter Strand, Willfred Nordlund og Siv Mossleth om at utdanningen av legespesialister skal svare til helsetjenestens behov (Dokument 8:78 S (2018-2019))

4. (173) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjersti Toppe, Geir Inge Lien og Per Olaf Lundteigen om å stoppe økonomisk motiverte kutt i pasienttilboda i helseføretaka og stanse nedlegging av fødeavdeling og døgnbehandling ved DPS og rehabilitering i Møre og Romsdal (Dokument 8:79 S (2018-2019))

Enst.: Nr. 3 og 4 sendes helse- og omsorgskomiteen.

5. (174) Anmodnings- og utredningsvedtak i stortings-sesjonen 2017-2018 (Meld. St. 12 (2018-2019))

Enst.: Sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.

6. (175) Endringer i andre lover som følge av lov 1. juni 2018 nr. 24 om nasjonal sikkerhet (sikkerhetsloven) (Prop. 46 L (2018-2019))

Enst.: Sendes utenriks- og forsvarskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 13.58.

